

● SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLÂM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

● YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

TEŞHİS	İslâm MEDENİYETİ
TEZ VE ANTİTEZ MÜCADELESİ	Mehmed AYDIN
İSLÂM'DA HARAM VE HELÂL MANTIĞI	Celâl YENİÇERİ
EBU BEKR EŞ-ŞİBLİ	Dr. A. Subhi FURAT
İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYATINDA TEVHİD MÜNACÂT VE NA'TLER	Dr. Neclâ PEKOLCAY
BİR NESİL BEKLİYORUZ (Şiir)	İsmail Bayram
MEDİNE'DE BİR TÜRK KÜTÜPHANESİ	Mustafa BİLGE
RUBÂİ (Şiir)	Dr. Cahid ÖNEY
EL-HALVÂİ ABDU'L-AZİZ ...	Av. Dr. Y. Z. KAVAKCI
YA RASULELLAH (Şiir) ...	Mustafa BAYBURTLU
BOYKOT VE İŞGALLERİN ARDINDAN	Sabri AKDENİZ
ALLAHİMA (Şiir)	Cemal Tarık KUTLU
TEKLİF	Dr. Mehmed ERÖZ
DİNİ MEFKÜRENİN KIYMET VE KUDSİYETİ	Av. Süleyman AKYAZI
ALLAH'IM	Hayrunnisa ÇİGDEM
SUALLERE CEVAPLAR	Gazi MERT
İSLÂMİN ÜSTÜNLÜĞÜ	Arif ERKAN
BAŞ VE MÜSLÜMAN	M. Said ÇEKMEGİL
SAĞIR SULTAN	Hilmi KURTULUŞ
VATAN TOPRAĞI (Şiir) ...	S. Arif EMRE
EĞİTİM VE SINEMA	Ah EMİROSMANOĞLU
FİLM HİKAYESİ YARIŞMASI	İslâm MEDENİYETİ
MİLLÎ MÜSİKİMİZİ NASIL KURTARIRIZ	Edip ÖZİŞİK
MİLLETLERİN TAKLİDİ ...	İ. Semahaddin CEM
HAREKETİN HİKMETİ	Hasan AKTUĞ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECI

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı: İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter :
Erdoğan ATAK
Dizgi ve Baskı : FATİH MATBAASI — İSTANBUL
Yıl : 2 — Sayı : 15
Basıldığı tarih : 15 Ekim 1968

Ressam :
Gürbüz AZAK

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLAN TARİFESİ

Dış Kap: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamamı : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتبہ تحفہ الدین عسکری

TEŞHİS

Geçen ay içinde, Kadıköy Vaizi Mehmet Çiçek'in kendine lâyık sıfatlarıyla meşhur bir Prof.'un ihbarı ile, «Memurin Muhâkemât Kanunu» çiğnenerek alelacele ve maalesef kanunsuzca tevkif edilmesi bir defa daha gösterdi ki, bu memlekette vuzuha kavuşmamış, oturmamış, istismara müsâid, milli bünyemize yabancı bir takım mefhumlar ve kendisini kanun üstü gören kişiler vardır. 150 seneden beri moda hüviyetiyle geliştirilen garbîlaşma çabaları, tutulan yoldaki kasıtlı yanlışlıklar yüzünden, bir zamanların «huzur ülkesi» Küçük Asyayı «tezadlar diyarına» çevirdi, nesilleri birbirine düşman etti.

Bu arada, milli ihtiyaçtan hızını alarak bir çığ gibi gelişen İmam - Hatip nesli, üstün vasıfları, olayların ve kişilerin gerçek yüzünü görme yetenekleriyle dikkatleri üzerine çekmekte, ünvan, sıfat ve mevkiileri hiç'lik üzerinde yükselenlerin hased, kin ve dolayısıyla hakaretlerine mâruz kalmaktadır. Her hâdisenin ardında bir İmam - Hatipli parmağı aramakla akıllarını bozanlar bu son hâdisede de din adamlarına ve din eğitimi müesseselerine hakarete kusur etmediler. Zaten her fırsatta yapageldikleri bu değil mi ki?

Aslında bütün bunlar normaldir. Küfrün, islâma kucak açmasını bekleyemeyiz. Mühim olan bu tip hâdiseleri iyi değerlendirmek, teşhisi sağlam yapmak ve hücum edilen müesseseleri, her karış toprağı İman ve İslâm şehitlerinin aziz kanlarıyla sulanmış mukaddes ve bahtsız vatanın en hücre köşelerine kadar yaymaktır. Çünkü küfür öldürücü cevabını ancak bu yoldan bulacaktır.

Olaylara üzülenler, üzüntülerini Maarif Bakanının «Sayılarını donduracağız, mezunlarını üniversiteye göndermiyeceğiz» vecizesiyle (!) niteliği İmam - Hatip Okullarına bir yenisini eklemek, çocuğunu (şartlar ne olursa olsun) bu okulda okutmakla isbat edebileceklerdir. Aksi halde o üzüntüler, mânasız ve samimiyetten uzak kalacaktır.

Selâm; Mü'minlere, zalam; münkirlere...

İlâhiyat

Tez ve Antitez Mücâdelesi...

Mehmed AYDIN

Her şeyin nihai değer ölçüsünü, kendinde bulduğu İslâm'ın yüce Kitabı ile ezel-ebed hâdiselerini noktalarken mühim bir mevzu olan tez ve antitez mücadelesini de noktalamak yerinde olur sanırım.

TEZ : Beşer tabiatını en ince noktalarına varıncaya kadar mutlak bilen ve öylece yaratan Allah'ın gönderdiği **BEYYİNELER** topluluğudur. Beşere mutlak huzuru sağlayacak, madde, mekân ve zaman ötesi ilâhi vahiy mecmuudur. **ANTİTEZ** ise: Ferde her türlü huzuru ve mutlu hayat prensiplerini getiren, ilâhi vahiy topluluğuna yüz çevirerek kendi zanlarının, vehimlerinin, kurbanı olarak haklı olduğunu ileri süren anarşi hareketidir.

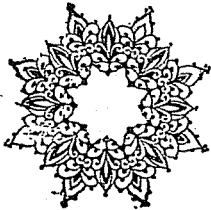
Kur'an-ı Kerim'e göre; ilk tez ve antitez mücadelesinin başlangıcını «ŞEYTAN» denen varlıkta görüyoruz. Hazreti Âdem'in yaratılması ile ortaya çıkan kompleks, kendini antitez olarak, imana karşı müdafaada bulunarak gösterdi. Hazreti Âdem'in yaratılmasından önce, imanî huzurdan başka, kâinatın nizam içinde Allah'a teslimiyetinden gayri hiçbir şey yok iken, ilk insanın yaratılması ile; ona karşı kıskançlık duygularını gizliyemiyen Şeytan, ilk imanî huzuru bozarak, İlâhi emre karşı geldi ve böylece ilk anarşi hareketinin de önderi olmuş oldu. Şeytanı bu anarşiye sürükleyen şey; yalnız aşağılık kompleksi idi. İnsana karşı gurur duyarak, onu küçük görmesi ve böylece de ilâhi imtihanı kaybederek ebedî azgınlığa mahkûmiyeti ile antitez yolunu açmış olmasıydı...

Yaratıcıya mutlak teslimiyetin itminanı içinde bulunan Melekler, İlâhi çağrıya kulak vererek tez dâvasının enginliklerinde erirken; şeytan hâlâ gururu içinde Allah'a ve onun tezi- ne karşı geliyordu:

«Rabbin o vakit Meleklerle şöyle demişti: Ben çamurdan bir insan yaratacağım.»

«Onun yaratılışını tamamlayıp da tarafımdan ona ruh verdiğim zaman, hemen ona (hürmet için) secdeye kapanın.»

«Bunun üzerine meleklerin hepsi toptan secde ettiler. Yalnız İblis (Âdem'e secde etmekten) kibirlendi ve kâfirlerden oldu.»
Es-Sad: 71-72-73-74.

Allah'ın bu açık âyetinden anlıyoruz ki, o ana kadar imanı tez sahasında, Allah'ın emrine kayıtsız uyan İblis, o andan sonra antitez sahasına geçerek, küfrü tercih ediyor ve Allah'ın hududunu böylece aşmış oluyor: «Allah İblise şöyle buyurdu: Ey İblis! Bizzat kudretimle yarattığıma secde etmene, seni hangi şey engelledi? Kibirleşmek mi istedin, yoksa yücelenenlerden mi oldun?»

«İblis şöyle dedi: Ben, ondan daha hayırlıyım; beni bir ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın.

«Allah buyurdu ki: Hemen çık oradan (Cennetten). Çünkü sen benim rahmetimden kovulmuşsun.

«Ve muhakkak surette hesap gününe kadar lânetim senin üzerindedir. - Es-Sad: 75-76-77-78).

İşte bu andan itibaren başlayan tez-antitez mücadelesi kâinatın sonuna kadar, muhtelif isimlerde, şekillerde ortaya çıkarak devam edecektir. İsimler ve şekiller her ne kadar değişik bile olsa, altında daima ilk hareket noktasındaki anarşist ruha sahip olan İblis bulunacaktır; «İblis şöyle dedi: Ey Rabbim! O halde kabirlerden dirilecekleri güne kadar beni geri bırak. Es-Sad: 79»

Allah'ın hemen cezasını vererek haddini bilecek olan şeytan, Allah'a böyle yalvarıyor. Allah da, ezeli-ebedi hikmetine mebni olarak şöyle buyuruyor: «Haydi geri bırakılanlardansın. Katımda belli (kıyâmet) vakte kadar. - Es-Sad: 81»

Allah'ın kendisine verdiği bu mühlet zarfında, yine anarşi ruhu, gurur kompleksi şeytanın ağzından şöyle dökülüyor:

«İblis şöyle dedi: Rabbim! Beni azdırmana yemin ederim ki, muhakkak surette ben yeryüzünde kullara, (fenalıkları) süsleyeceğim; elbette onların hepsini azdıracağım. El-Hicr: 39»

«İblis: Öyle ise, beni azdırmana karşılık yemin ederim ki, insanogullarını saptırmak için, muhakkak senin doğru yoluna oturacağım, vesvese verip pusula kuracağım. Sonra onlara, önlerinden ve arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Sen de çoğunluğu şükrediciler bulmayacaksın dedi. - El-A'raf: 16 - 17»

İşte böylece derinleşmeye başlayan TEZ-ANTI-TEZ mücadelesi girift bir hal almaya doğru yüz tutuyor; bir yanda, bütün kâinatın yaratıcısı durumunda olan Allah ve onun dâvası, diğer yanda şeytan ve onun iğvası... Bir yanda Allah'a ve onun gönderdiği NUR kaynaklarına ve elçilerine bağlı olanlar; diğer yanda buna uymayarak kendi şeytanlarının esiri olarak âdi hislerine, bayağı düşüncelerine kurban olanlar... Bir yanda mutlak teslimiyetin tadını duyanlar, diğer yanda çürük, soluk, çörsük köklerin üstüne yerleşmeye çalışanlar... Kâinat o günden bu güne dek iman ile küfrün mücadele sahnesi oluyor... Şeytan; daima kötülüğün, anarşinin, fesadın temsilcisi; iman ve onun dâvetçisi Peygamber ve onun da sahibi Allah huzurun, mutluluğun, âhengin emredicisi...

Allah'a, kendi âdi seviyesinden söz söyleme gururunu duyan İblis şöyle der:

«Muhakkak ki kullarımdan bir muayyen pay edeceğim, onları sapıklığa çağıracağım.

«Onları gerçekten sapıtacağını, kendilerini uzun emellere düşürüp olmayacak kuruntularla aldatacağım.» (En-Nisa: 118-119)

Allah ise ezeli ebedi fermanını şeytana şöyle sunar: «İhlâsa eren kullarıma bir şey yapacak değilsin.» (El-Hicr: 40)

Tez ve antitez bloklara ayrılıyor. Şeytan küfründe ısrar ederek anarşide ve isyanda devam edeceğini söylüyor. Artık şeytanın muhatabı değişiyor bu noktada... İMAN ve onun temsilcileri, şeytanın muhatabı durumunda... Bir yanda inananlar, diğer yanda kâfirler. Bir yanda teslim olanlar, öbür yanda teslimiyetten yoksun küfür milleti... Allah resulü şöyle buyuruyor: «Küfür tek millettir». Onun çıktığı yer, zaman ve zemin mühim değildir. İslâma ve ona bağlı olanlara karşı gelen, her şey ve her hareket küfür çemberine girer.

Antitez dâvasının temsilcisi olan şeytan; ilk muvaffakiyeti kiskançlık duygusunun kaynağı olan Hz. Âdem'le Havva üzerinde aradı. Artık şeytan muhatap olarak Allah'ı değil insanı seçmiştir. Allah ise Hz. Âdem'i şöyle ikaz ediyordu: «Biz de Âdem'e söyle demıştik: Muhakkak bu (İblis) sana ve zevcene düşmandır. Sakın sizi Cennetten çıkarmasın; sonra zahmet çekersin.

«Çünkü senin acıkmaman ve çıplak kalmaman (ancak) Cennettedir. Ta-Ha: 119»

Allah, halife olarak yarattığı Hz. Âdem'i ve zevcesini böylece ikaz etmişti. Onları ve dolayısıyla neslini, mutlu ve huzurlu yaşamının yolundan gitmelerini temin için yapmıştı bunu...

Fakat şeytan, ezeli ve ebedi düşman, yolunda devam ediyor. Daha ilk günden itibaren düşmanlığını daima belirtiyor. Ne yazık ki tez ve antitez mücadelesinde ilk muvaffakiyeti İblis Hz. Âdem üzerinde kazandı: «Nihayet Şeytan Âdem'e vesvese verdi, şöyle dedi: Ey Âdem, seni (yediğin takdirde ölmeyeceğin ve devamlı surette Cennette kalacağın) ebedilik ağacına, bir de son bulmayacak devlete delâlet edeyim mi?»

«Bunun üzerine ikisi de o ağaçtan yediler. Hemen ayıp yerleri kendilerine açığverdi ve üzerlerine cennet yapığundan örtüp yamamağa başladılar. Âdem Rabbine âsi olduğundan şaşırıldı. Ta-Ha: 120-121.»

Hz. Âdem'i, Allah'a âsi yapacak şekilde şaşırtan Şeytan, muvaffakiyet sevincini yaşarken, Âdem de isyanın verdiği huzursuzluk içinde ilk kulluk imtihanını kaybediyordu... Hz. Âdem hatasını anladı tevbelere, göz yaşları, nedamet çağrılarında kendisini Allah'a affettirdi... Fakat asıl mücadele şeytanın bütün niyetleri, arzda bütün şiddetiyle bundan sonra devam edecektir.

«Allah şöyle buyurdu: «Birbirinize (Dünyada nesliniz) düşman olmak üzere hepiniz oradan (Cennetten) ininiz. Artık benden size bir hidayet (kitap) geldiği zaman, kim benim hidayetime uyarsa işte o sapıklığa düşmez ve fihirette sapıklığa düşmez.» Ta-Ha: 123.

Âdemoğulları, arzda çoğalmaya başlar. Kendi nesline Hz. Âdem Peygamber İlahî hidayeti tebliğ etmek üzere vazifeli memur... İlk insan ve ilk Peygamber... İşte bir yanda Âdem nesli... diğer yanda da şeytan ve avanesi... Bir yanda haklı dâva sahibi iman ehli... Diğer yanda bozgunculüğün mümessili Şeytan... Artık bu mücadele kâinatın sonuna kadar devam edecektir. Allah, kendilerine emaneti yüklediği kullarını doğru yola sevk etmek için Peygamberler gönderecek, Şeytanın kalblerine oturduğu kimseler, akıllarını iğfal ettiği kimseler daima o peygamberlere ve insanlara pusu kuracaklardır. Bazan iman galip gelecek, bazan zayıflıyacak, fakat kâinatın sonuna kadar mutlaka devam edecek, sonu gelmiyecektir.

İşte bu minval üzere Peygamberler, İlahî emaneti son Peygamber, topyekûn zamanı mekâmı kâhyan yüce insana tevdi etmek üzere devirlerini tamamlayacaklardır... Altın halka silsilesi boy boy devir devir geçecek, antitezle boy ölçüşecek ve en son, GAYE - UFUK - İNSAN Peygamberde düğümlenecektir.

İşte bu gaye için NUH (A.S.) gönderilecek. Asil ve temiz gayelerin mutlu ve mesut düşüncelerin mensubu ve temsilcisi...

«Nuh onlara dedi ki: «Ey kavmim! Muhakkak ki ben sizi azap ile korkutan açık bir peygamberim. Allah'a ibadet edip, ondan korkun ve bana da itaat edin diye...» Nuh Süresi: 2-3.

Diğer âyetlerde ise: «Gerçekten biz Nuh'u, söyle desin diye, kavmine gönderdik: «Haberiniz olsun, ben size azabın sebeplerini ve kurtuluşun yolunu açıklayan bir korkutucuyum.» Hud: 25.

Hız. Nuh tezini, İlahî vayhi, böylece tebliğ ederken, onlara mutlu ve huzurlu bir cemiyet vâdederken, Şeytanın saptırdığı antitez sahipleri şeytanî gururlarını şöyle açıklıyorlardı: «Buna karşı Nuhun kavminden küfür öncüleri şöyle dediler: Biz seni ancak bizim gibi bir insan görüyoruz ve sana bağlı olanları da ilk bakışta, en düşkünlerimizden ibaret görüyoruz. Sizin bize fazla bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz; hattâ sizi yalancılar sanıyoruz.» Hud: 27.

Aynen, Allah'ın emrini dinlemiyerek, Hz. Âdem'e secde etmeyen İblis'in mantığı... Gurur ve benlik dâvası...

Buna karşılık Allah'ın elçisi olan Nuh şöyle dedi: «Ey kavmim! Söyleyin bakayım fikriniz nedir? Eğer ben Rabbinden verilen açık bir burhan (mucize) üzerinde isem (bu benim peygamberlik dâvamı doğruluyorsa) bir de Allah bana kendi katından bir peygamberlik vermiş de size, onu göreceğiz göz ve rilmemişse, istemediğiniz halde onu size zorla mı kabul ettireceğiz.»

«Ey kavmim! Peygamberliği tebliğ işinden dolayı sizden bir mal istemiyorum. Benim mükâfatım ancak Allah'a aittir ve ben iman edenleri (istediğiniz gibi kovacak değilim. Elbette onlar Rablerine kavuşacaklar, eğer kendilerini kovarsam, beni ona şikâyet ederler) ancak ben sizi cahillik yapmakta olan bir topluluk görüyorum.» Hud: 28 - 29.

Hız. Nuhla kavmi arasındaki mücadele bütün şiddetiyle devam etti ve neticede, Allah'ın azabını tadarak helâk oldular.. Böylece tez asliyetine uygun olarak bir avuç iman kadrosuyla galip geldi...

Tez ve antitez, iman ve küfür mücadelesinde AD kavmine de Hûd (A.S.) gönderildi. Hud da onların mutlak kurtuluşu için onlara şöyle hitap etti: «Ey kavmim! Allah'a ibadet edin, sizin ondan başka hiç bir İlahınız yoktur. Sizin ona ortak koşmanız, ancak bir yalan ve iftiradır.»

«Ey kavmim! Peygamberliğimi tebliğe karşı sizden bir mükâfat istemiyorum. Benim mükâfatım ancak beni yaratana aittir. Artık anlamayacak mısınız.» Hud: 51.

«Ey kavmim! Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra ona tevbe edin ki, gökten üzerinize bol bol bereket (ekinleri yetiştirecek yağmur) indirsın ve kuvvetinize kuvvet katarak sizi (neslinizi) çoğaltsın. Günahlarınızda ısrar ettiğiniz halde imandan yüz çevirmeyin.» Hud: 52.

Hûd aleyhisselâm ezeli-ebed dâvasını böylece helezonlaştırırken; şeytanî hasletlerle temiz karakterlerini bozacak imandan yüz çeviren Ad Kavmi bütün küfür cenahının muannidliği içinde kendine düşen hisseyi imzalıyor ve antitez dâvasına bağlı olduklarını gösteriyorlar.

«Onlar da dediler ki: Ey Hûd, sen bize açık bir mucize getirmedin. Biz senin sözünle tanrılarımızı terk etmeyiz ve biz sana inanmayız.» Hud: 53.

Hız. Hud'un günlerce mutlak huzurun ve mutluluğun dâvetini yapmasına rağmen Ad kavmi küfründe ısrarla devam ediyordu... Ve nihayet geçmiş küfür kadrosunun başına gelen âkibet onların da başına geldi, inananlar halâs olmak şartıyla hepsi helâk oldular...

İman ve küfür mücadelesi yine durmadı... Daha da şiddetlendi... Bu defa da vahiy mektebinin ulvi rasûlü Salih (A.S.) ile Semud kavmi arasında mücadele devam etmektedir. Hep aynı terane... Bir yanda tevhid... Diğer yanda putlarla şekillenen şeytan... Bir yanda maveradan gelen kurtarıcı nefes; diğer yanda titrek, korkak, kuşkulu şeytanî iğva... Tez ve antitez mücadelesi.. Nur halkaları ve onların karşısındaki şeytan uyduları.. Bütün Nur kaynağı hidayet rehberlerinin mâruz kaldığı âdi hisler topluluğu iblisler... Lût (A.S.) ve büyük nur kaynaklarından İbrahim (A.S.) larda kendi paylarına düşen mücadeleyi yerine getirdiler. «Allah kendisine saltanat ve mülk verdi diye (azarak) İbrahim ile Rabbi hakkında mücadele eden Nemrudu görmedim mi? İbrahim ona «Benim Rabbin (kudreti ile) hem diriltir, hem öldürür» dediği vakit (El-Bakara: 258) aynen şeytanın ilk küfre saplandığı andaki psikolojik hali gibi bir halle; Allah'a ve onun mutlak elçisine Nemrud isyanda ve küstahlıkta bulunuyordu. «Nemrud ben de diriltir öldürürüm demişti.. » (Bakara: 258) Fakat, «Allah güneşi doğudan getiriyor, haydi sen onu batıdan getir» deyince o küfreden

Nemrud şaşırıp kalmıştı (Bakara: 258). Böylece tez-antitez mücadelesinde bütün tarih içinde İMAN'ın galip geldiğini görüyoruz. Nemrud İbrahim (A.S.)'ı ateşe atarak cezalandırmak istemişti; fakat muradına nail olamadı. Kâinatın her zerresine her an hükmeden yüce varlık bir anda ateşe «yakma» emrini verdi ve ilâhî mucize meydana gelerek sanki bir gül bahçesi haline gelivermişti... Böylece İMAN zafere ermiş; insan şeklinde şekillenen İblis de bozguna uğrayarak haddini bilmmiştir...

Fakat mücadele bitmiyor ki, şeytan ısrarla insanları saptırmak için pusu kurarken, İlahî rehberler de mekân ve zamana uygun olarak vâzifeye geliyorlardı... İman ve küfür tez ve antitez mücadelesinin en şiddetli safhalarından olan MUSA (A.S.) ile Fravn mücadelesi zamanımıza kadar bütün şiddetiyle devam etmiş ve kıyamete kadar da devam edecektir. Bu mücadele Musa (A.S.) ile Fravn mücadelesi değil, inananlarla inanmayanların mücadelesi bu... Musa (A.S.)'ın temsil ettiği fikirle Fravnın tâbi olduğu şeytanın mücadelesi...

«Bu peygamberlerden sonra, Musa ile Harun'u, Fravn ve cemaatine mucizelerimizle gönderdik. Kibirlenerek iman etmediler ve günahkâr bir kavim oldular.

«Tarafımızdan kendilerine mucize geldiği vakit muhakkak bu açık bir sihirdir.» dediler.» (Yunus sûresi: 75-76).

Böylece Fravn da gurura kapılarak İlahî emre yüz çevirdi. Ve Allah'a ve onun elçisine düşman kesildi. O da nihayet uzun mücadelelerden sonra denizin ortasında ihtirasına kurban giderek mutlak hâkimiyet sahibi Allah'ı tanımaya çalışmıştı ama iş isten geçmişti... İmanın zamanı şimdi miydi? Fravn ölmüştü ama kalbindeki küfür tohumları, yeniden ortam buldukça meyve vermeye başlıyordu. Küfür tohumlarını şeytan en uzaklara taşıyordu. Bir yanda mağlûp olan küfür, imanî aksiyonun önünde eğilirken sessizleşiyor, pusu kuruyor bekliyor yeni bir hamlenin zamanını kolluyordu.. Nihayet Hz. İsa gelmişti... Kokuşan insanlığı, şeytanın ümmetini kurtarmak istiyordu. Vahşilere merhametli, vicdanlı, olmanın yollarını göstererek; ruhlarına ilâhî nefesleri üflüyordu. Küfür heykelleşmişti âdeta onun karşısında, cesetlere hayat veren nefes, canlılara tesir etmiyordu sanki... Hz. İsa ve oniki havari hepsi bu kadar... Bütün dünyaya karşı Hz. İsa ve havarileri.. Mücadele, mücadele ve nihayet genç yaşta Hz. İsa'nın Allah katına alınışı ve imanî mücadelenin bir müddet sukutu.. Fetret devri.. İnsanlığın yeniden çalkantılara mâruz kaldığı karanlık ve korkunç devir.. Mânevî boşluğun alabildiğine hüküm sürdüğü başıboşluk asrı... Kol kol, kangal kangal, iman ve küfür tez ve antitez mücadelesinin sürüp geldiği fetret asrı... Hz. Âdem'den itibaren, İlahî vahyin, mutlak hakikatin, sonsuz huzurun temsilcileri; emaneti ehline tevdi etmek üzere tez antitez mücadelesine girerlerken, hep topyekûn zamanın ve mekânın kurtarıcısı ve irşadcısının gelmesi için kendilerine ait zaman halkasını çizip ayrılıyorlardı.

İşte onların, kaybolmamak üzere gelecek olan aslı tez sahibine zamanı teslim etmek üzere ayrıl-

dıkları bu an, tarihin en korkunç en girift anlarından biridir. Bütün yeryüzünde şeytanî telkinlerin dalgalandığı ve antitezin hayat safhasına hâkim olduğu devir...

Beşeriyeti yoldan saptıran şeytan, onların sapkınlığına bizzat gülmekte ve başarısının sevincini yaşamaktadır. Onları öyle isimler, gruplar peşinde yürütmeye muktedir-olmuş ki şeytan, birbirlerine hayat hakkını haram etmektedirler. İşte insanlık küfür kemalini böylece yaşarken onun sancılarını ızdırapla çekiyordu... Yeni bir doğuş yeni bir kurtarıcı gelmesi gerekiyordu âleme... Allah (C.C.) yarattığı insanlara şeytana karşı uyanmaları için bir elçi daha gönderiyordu. Bu son elçiydi.. Bu son hidayet rehberiydi.. Artık insanlığın her türlü ızdırabı bununla son bulacaktı... Âlemlere rahmet olarak gönderilmişti O.. Tez hâkim olacaktı kâinata. Antitez ve sahibi şeytan rezil olacaktı. Nihayet gaye, insan, ufuk Peygamber geldi bütün küfre «Allah'tan başka varlık yoktur, onun huzurunda eğilin» emrini ve ilk tebliğini yapıyordu. Bu şeytana ve onun gurunun taşıyanlara bir çağrıydı. Bu kalbleri Allah'a bağlayan nübüvvetin yani TEZ sahibinin sesiydi.. Şeytanın saptırdığı kimseler, kalblerine otağ kurduğu kimseler çorak kalblere sahip olanlar bu emre ilk isyanı ve ilk itirazı yaptılar. İçimizden kala kala peygamberlik sana mı kaldı.. Küfrün ilk menbaında gördüğümüz ENE, milyonlarca sene sonra aynı hüviyetle ilk tezin karşısına çıktığı gibi çıkıyor.. Yine tez antitez mücadelesi. Antitezin şekillendiği insanlar. Cemiyetler.. Dernekler.. Kurumlar ve nihayet devlet örgütleri.. Hep tez karşısında kompleks şekilleniş.. Ve nihayet fravundan bile daha küfür heykeli haline gelen EBU CEHİL.. Ve onun şekillendirdiği bir sürü insan kitlesi..

A nlaşıyor ki tez antitez mücadelesi yalnız ve yalnız hakikate teslim olamayan küfrün muhtelif yönlerde kompleksini göstermesinden ibarettir. Bütün tarih boyunca tez antitez mücadelesinin temelinde daima bu aranmalıdır. Küfür tek millet olduğuna göre islâmın karşısında olan her şey bir antitezdir! Veya antitezin eseridir. Kendisine tarihî oluşumlar içinde hak sahipliğini yakıştıran komünizm ve sosyalizm tez sahibi islâmın karşısında duyduğu kuyruk acısından ortaya çıkan şeytanın kirlettiği akılların mahsûlüdür...

O halde hayata hâkim olma hakkı; kâinatın sahibi ve yaratıcısı olan Allah'ın ve onun dâvasının- dır. Çünkü O ve Onun dâvası hiçbir şey yok iken vardı. Onun dışındaki her şey sonradan komplekslerin kuruntuların eseridir. Kuruntu hiçbir zaman hakikat yerine geçemez. Bütün küfür ehli, ellerinden gelen bütün imkânlarıyla çalışsınlar kâinattan tezi kaldıramıyaacaklardır. Tez ve antitez, iman ve küfür mücadelesinde bazan iman zayıflayacak, müntesipleri azalacak fakat sonu gelmiyecektir. Kökü katiyen kazınmayacaktır. Çünkü hak sahibi yalnız ve yalnız odur, biz ondan başka hayata hükmedecek bir tez kabul etmiyoruz.

«Onlar ağızlarıyla Allah'ın NURUNU söndürmek isterler. Allah ise nurunu tamamlar, vevlki kâfirlerin hoşuna gitmese bile.» Es-Sad: 8.

İslâmda Haram ve Helâl Mantığı

ski devirlerde Firavunun yeryüzünün sahibi ve ilâh olduğu iddiasını herkes bilir. Peygamber Efendimizin hayatlarının sonuna doğru Yemen'de türeyen yalancı peygamber Museyleme önce yeryüzünün tamamının kendisine ait olduğunu iddia etti. Sonra Kureyşin peygamberi diye vasıflandırdığı Hz. Muhammed (S.A.V.) le yeryüzünü ve yeryüzünün peygamberliğini bölüşmek istedi. Hz. Muhammed (S.A.V.) buna verdiği cevapta; «Yerin ve göklerin Allahü Teâlâya ait olduğunu ve Allahın da kendisini bütün insanlığa peygamber olarak gönderdiğini» bildirdi ve üzerine ordu sevketti. Komünistler, putperestlerden de daha iptidai bir düşünce ile kâinatın sahibi olmadığına inandılar. İslâmiyet ise kâinatın Allah ait olduğunu bütün insanlığa ilân etti.

له ملك السموات والارض - له ما في السموات وما في الارض

Âyetlerinde ifade edildiği üzere semavât ve arzın ve içindekilerinin mülkiyeti Allaha aittir. İlk bakışta hiçbir kimsenin mülk edinme ve tasarruf etme hakkı yoktur. «Bu da benim» ifâdesiyle hiçbir eşya insana izafe edilememektedir. İnsanın kendinden başka bir varlığı yoktur. Hatta kendisi de Allahın mülkiyetinde bir köledir. Mülkiyet ve tasarrufun gerçek sahibi Allahdır. Allaha mülk olmak ve Onun tasarrufu altında bulunmak bakımından insanla eşya arasında bir fark yoktur. Ancak Allahü Teâlâ insana değer vererek onu diğer yaratıklar ve eşya arasında imtiyazlı yaptı ve her şeyi bir ihsan ve bağış olarak insan emrine âmâde kıldı.

وسخر لكم ما في السموات وما في الارض جميعاً منه إن في ذلك
لآيات لقوم يتفكرون

«O göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini kendi tarafından size râm etti. Şüphesiz ki bunda, iyi düşünce için kat'i âyetler, delâletler, ibretler vardır.» (Câsiye, â.: 13)

İşte insana ait mülkiyet ve tasarruf etme hakkı, mutlak mülk sahibi Allahın her şeyi insan için yarattığını söylediği bu âyeti ile başlar. İnsan sahip olduğu şeylerin gerçek sahibi olama-

Celâl YENİCERİ
(İst. Yükl. İslâm Ens. Mezunu)

Hele insanların bir şeyi helâl ve haram kılmaya hiç de salâhiyetleri yoktur. Haramı helâl, helâli haram yaparak haklar ve mahrumiyetler nizamını altüst edenler Allah iradesine karşı gelerek insanlık üzerinde hüküm sürmeye kalkışan firavunlardır. Şu âyetten de insanların bu gibi haklara sahip olduklarını öğreniyoruz.

يا ايها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما احل الله لكم ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين

«Ey iman edenler! Allahın size helâl ettiği o en temiz ve güzel şeyleri nefsinize haram kılmayın! Haddi aşmayın! Çünkü Allah haddi aşanları sevmez.» (Mâide, â.: 87).

«Kendilerine kitap verilenlerden ne Allaha ne âhîret gününe inanmayan, Allahın ve Peygamberinin haram ettiği şeyleri haram tanımayan, hak dinini din olarak kabul etmeyen kimselerle zelil ve hakir kendi elleriyle cizye verecekleri bir zamana kadar muharebe edin.» (Tevbe, â.: 29)

halde haram ve helâli tâyin eden yalnız Allah'dır. Böylece asılda mübah olan eşya bazı sebepler altında haram ve yine asılda haram olan namus ve can bazı şartlar altında helâl olmaktadır. Yeryüzündeki insanlık nizamı da bu ilâhî kayıtlamalar ile meydana gelmiştir. Bu kayıtlamalara ait. En'am 151 ve 152. âyetlerini misal olarak verebiliriz:

«De ki; gelin, üzerinize Rabbimizin neleri haram ettiğini ben okuyayım; Ona hiçbir şeyi ortak yapmayın, anaya babaya iyilik edin, fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin, sizin de onların da rızıklarını biz veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın. (Kıyas, zina gibi şeylerden dolayı meşru') bir hak olmadıkça Allahın haram ettiği cana kıymayın. İşte Allah size akınızı başınıza alasınız diye bunları emretti.»

«Yetimin malına rüşdüne erişinceye kadar o en güzel olanından başka bir surette yaklaşmayın, ölçüyü, tartıyı tam ve doğru tartın. Biz bir kimseye gücünün yettiğinden başkasını teklif etmeyiz. Söz söylediğiniz (leh ve aleyhinde söyleyeceğiniz kimse) husum dahi olsa adaleti gözetin. Allahın ahidini (verdiği sözü) yerine getirin. İşte Allah iyice düşünesiniz diye bunları emretti.»

«Eşyada asl olan mübah olmaktadır.» umumî kaidesi böylece Allahü Teâlâ tarafından kayıtlandı. Şüphesiz bu kayıtlama ve herşeyi, her hareketi helâl olarak kabul etmeme, tamamen insanlığın menfaati içindir. Elmalılı bu kayıtlama ile ilgili olarak şunu yazar:

«خلق لكم ما فى الارض جميعاً»

«Yeryüzünde her şeyi sizin için yarattı.» âyetince mübah olmak asıdır ve bu umuma nazaran insandan başka her hayvandan her nebâttan yemek ile faydalanmak mübah olmak lâzım gelirdi. Fakat;

يحل لهم الطيبات ويحرم عليهم الخبائث

«Onlara temiz şeyleri helâl ve murdar şeyleri haram kılıyor.» âyeti ile bu umumdan pis şeyler çıkarılarak, helâl olma temiz şeylere tahsis olunmuş ve binaenaleyh asıl olan mübah olmayı kayıtlandırmak için bu bir büyük esas ve bir kanun-ı küllî olmuştur ki, helâl ve haram tâyininde kendine ait delil bulunmadıkça buna müracaat olunur.» (Hak Dini Kur'an Dili, c. III, s. 1574)

HARAM VE HELÂLİN SEBEPLERİ

İslâmda haram ve helâl tâyini bir takım sebeplere dayanır. Bu sebeplerden ikisi yukarıda geçen: «Allah, onlara temiz şeyleri helâl ve pis olan şeyleri de haram kılıyor.» âyetinde temizlik ve pislik olarak ifade etmektedir.

Helâl olan şeyler maddeten ve mânen temiz olan şeyleri ifâde ederler; Allahın rızasına uygun bir şekilde elde edilen bir mal mânen temizdir. Çünkü o başkasının hakkıyla kirlenmemiştir. Aslı varlığı itibarıyla temiz olan şeylerde maddeten temiz olmak bakımından helâl kılınmışlardır. Meselâ temiz olan bir su, besmele ile kesilmiş helâl bir hayvanın kokmamış olan temiz eti ve maddeten temiz olan bütün eşya bu cümledendir. Bu husus Kur'anda defalarca ifâde edilmiştir.

يسئلونك ماذا احل لهم قل احل لكم الطيبات

«Kendilerine hangi şeyin helâl edildiğini sana sorarlar. De ki, bütün iyi

ve temiz şeyler size helâl edilmiştir. (Maide, â.: 4). Gene (Bakara, â.: 168) de şöyle denilmiştir:

يا ايها الناس كلوا مما في الارض حلالاً طيباً ...

«Ey insanlar! Yerdeki şeylerden helâl ve temiz olmak şartıyla yeyin. Şeytanın adımlarına uymayın.»

Elmalılı bu âyeti kerimeyi açıklarken der ki:

«حلالاً طيباً» halâl, hoş tertemiz olarak yeyiniz. Yediğiniz şeyler pis, mü-

levves, şunun bunun hakkı geçmiş, yaradılışa aykırı ve şeriat bakımından yasaklanmış şeyler olmasın, helâlden kazanınız, haram, pis, şüpheli şeylerden sakının, onlara tenezzül etmeyin.» (c. I, s. 583)

Böylece helâlin temelinde bulunan maddî ve manevî temizlikler açıkça ortaya konulmuş bulunmaktadır.

Temizliğe ilâve edilmiş güzel ve zinetli şeyler de en azından temiz olanlar kadar helâldirler. Ancak erkeklerin ipekli kumaş giymeleri ve altından zinetler kullanmaları ve gene altın ve gümüş kaplar bu kaidenin dışındadırlar. Çünkü bunların zararları faydalarından çoktur. Şöyle ki; ipekli kumaş ve altın zinetler zarif şeyler olduğundan erkek ruhu üzerinde tesir meydana getirerek onun haşmetini alır ve kadınlştırırlar. Halbuki İslâm davranış ve ruh bakımından erkeğin kavi ve hükmedici olmasını ister. Erkeğin haşmet ve kaviliğini gerektiği yerde ancak adalet hissi yumuşatmalıdır ki, Hz. Ömer'i buna bir misal olarak verebiliriz. Aksi halde kadın hükmedici olmakta gecikmeyecektir.

Altın ve gümüş kaplara gelince bunların da iktisaden zararları büyüktür. Çünkü bu iki maddenin ticaret ve iktisat hayatında gördüğü vazife kap olarak evlerde saklanmasından çok daha fazladır. Bu ise bir israftır.

Bu iki şeyin dışında israfa kaçmamak üzere bütün zinetli şeyler insanlara helâl kılınmıştır. Hatta müslümanların bu gibi şeyleri mübahlar dünyasından elde etmeleri vazifeleridir. (A'raf sûresi, â.: 32) yi buna bir misâl olarak verebiliriz.

قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق قل هي للذين آمنوا في الحياة الدنيا خالصة يوم القيامة كذلك فضل الآيات لقوم يعلمون

«De ki: Allahın kulları için çıkardığı zineti, temiz ve hoş rızıkları kim haram etmiş? De ki; onlar dünya hayatında iman edenler içindir. Kıyamet günü ise yalnız ve yalnız onlara mahsustur. İşte biz âyetleri, bilenler için böylece açıklarız.»

Mescidlerde, düğün dernek ve bayramlarda güzel elbiselerin giyilmesi ve zinetlerin takılması İslâm'da tavsiye edilmiştir. İslâmın bu tavsiyesi, onun, insanları zevkten mahrum eden köhne bir nizam olmadığını gösteriyor. Müslüman, temiz, neşeli ve güzel olacak fakat öteki hayatı da unutmayacaktır. Bir âyeti kerimede denilir ki:

يا بني آدم خذوا زينتكم عند كل مسجد

«Ey Âdem oğulları! Her mescide gelişte zinetlerinizi alınız.» Fakat zevkler harama kaçmadan tadılmalıdır.

Harama gelince, bir şeyin haram kılınmasının sebeplerinden bir tanesi yukarıda ifade edildiği üzere pisliktir. Maddeten ve mânen pis ve kirli olmaktır. Burada aslı varlık itibariyle ve mânen kirli oluş haramı ifade etmektedir. Hırsızlık ve haram olan bir şeyin ticaretini yapmak gibi kötü ve Allahın rızasına aykırı yollardan elde edilen bir mal ve bir rızık mânen pistir. Çünkü o ferdin ve cemiyetin zararına karşılık olarak elde edilmiştir. Fert ve cemiyetin felâkete sürüklenmesi pahasına mal kazanma adalet bakımından mesruiyetini kaybeder. Temeli adaletsizliğe dayanan bir mal ise gayrın hakkı ile mânen kirilenmiştir. Nitekim İslâm'da, zekât da malın kırı olarak vasıflandırılmıştır ve zekât verilmeyince mal mânen pislikten arınmış olmaz. Zekâtı fakirlere dağıtarak serveti mânen yıkamak ve başkalarının hakkından berî kılmasıdır. Bu takdirde ortaya, eğer helâlden kazanılmış ise gayrın hakkı ile kirilenmemiş tamamen katıksız ve duru bir mal çıkacaktır. İşte helâl buna derler. Bu he-

İlâi içtimai ve ideolojik hastalıkları yok edecek safiyettir. Bu helâldir ki servete ve cemiyete huzur getirir.

Bir müşriğin kestığı veya Allahtan başkası adına kesilen bir hayvan da aslı varlığı itibariyle helâl iken haram duruma düşer. Çünkü hayvan mânen şirk ile kirlenir. Şirk ise necistir, pis ve kötü olan şeydir. Nitekim bir âyeti kerimede: «Muhakkak ki Allaha ortak koşanlar necistir.» اما المشركون نجس denilmektedir. Onlar Allaha ortak koşarak en büyük suçu işlemişler ve günah ile kirlenmişlerdir. Nasıl ki necaset bütün varlığı itibariyle tamamen pisliktir, işte, şirk de onların manevî varlığını tamamen kirletmiştir ve tam kirlilikte ikisi arasında eşitlik vardır. Böyle bir şirkle Allahtan başkası adına kesilen hayvanı helâl kabul etmek şirke müsaade etmektir. İslâmın ise şirke asla müsamahası yoktur.

Kur'anda denilir ki:

وما ذبح على النصب وان تستقسموا بالاذلام ذلكم فسق

«Dikili taşlar üzerinde onlar adına boğazlanan hayvan, fal oklarıyla kismet ve hüküm aramanız üzerinize haram edilmiştir. Bütün bunlar yoldan kıştır.» (Maide, â.: 3)

İçki, kumar, putlar ve falın da haram kılınmalarına sebep, gene mânen kirliliktir. Bunlar maddî vasıfları itibariyle pis şeyler değildir. Fakat fert, aile ve cemiyetin bünyesinde, maddî, manevî ve içtimai yönden meydana getirdikleri zarar ve hastalıklar nazara alınır, bunların pisten de öteye bir pis oldukları kolayca anlaşılır. Bunlar İslâmın kurmak istediği insanlık cemiyetinin baş düşmanıdır. İslâmın hayatiyetini öldürür ve yayılma siyâsetine mâni olurlar.

Putlar, tevhid akidesine karşı dikilmişlerdir. İnsanlığın mânen öldüğünün işaretidirler.

Kumar, çalışmadan para kazanma sevdasıdır. Umumileşince insanlığı ağılıkla karşı karşıya getirir ve imha eder. Fal ise gapten haber verme bakımından Allaha şirk koşmaktır. Şirk ise necistir.

İçkiye gelince; Hz. Muhammed (S.A.V.) in ifâdesiyle «kötülüklerin anası» dır. Yani kötülükleri doğurur. Önce aklın düşmanıdır. Aklın imhası insanlığın imhasıdır. İslâmda teklif akladır. Akıl gidince, İslâm hayalî bir nizam olmaktan ileriye gidemeyecektir. İçki derece derece, dalgalar halinde akıldan İslâma, fertten cemiyete doğru imha hareketi gösterir. Her kadeh, ferde, aileye, cemiyete, İslâma ve bütün bir insanlığa karşı çevrilmiş bir silâhtır. Her yudumda ateşlenir ve hedefine varır. Bu bakımlardan İslâm bütün bunları pis ve şeytan işi olarak ilân etmiştir.

يا ايها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والاذلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون

Bu âyeti Elmalılı şöylece açıklamaktadır: «Ey iman edenler! Helâl olan temiz şeyleri haram etmediğiniz gibi haram olan pis şeylerden de iyi sakının. Bu cümleden olarak اما الخمر والميسر muhakkak hamr yani sarhoşluk veren şeyler ve meysir, yani piyango ve kumar الانصاب ibâdet için dikilmiş taş v.s. putlar والاذلام kumar ve piyango kalemleri, okları, zarlar, bütün bunlar başka bir şey değil, ancak رجس aklınızın tiksineceği, iğreneceği pis maddelerdir. فاجتنبوه binaenaleyh şeytanın işi ve teşvikidir. من عمل الشيطان bu pislikten sakının, uzak kaçınız ki, لعلكم تفلحون felâh bulasınız.» (c. III, s. 1804 - 1805).

İçki İslâmda maddeten de pis muamelesi görür ve insanın üstüne bulaşınca onunla namaz kılmak doğru olmaz. Elmalılı merhumun naklettiğine göre, Hz.

Ali (R.A.) der ki: «Bir kuyuya bir damla şarap düşse, sonra oraya bir minare yapılsa o minarede ezan okumazdım ve bir damla içki bir denize düşse sonra o deniz kuruyup da yerinde otlar bitse orada hayvan otlatmazdım.» Abdullah İbni Ömer (R.A.) da der ki: «Bir parmağımı içkiye sokmuş olsam o parmak bende kalmazdı, yani keser atardım.» Bunlar içki belâsından mutlak mânada sakınmak lâzım geldiğinin büyükler tarafından ifâdesidir.

Maddeten haram olan şeylere gelince bunların bir kısmı şu âyeti kerime-de ifâde edilmiştir:

أما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به فمن اضطر غير
بإغٍ ولا عادٍ فلا اثم عليه إن الله غفور رحيم

«O size ölüyü, murdar hayvanı, kanı, domuz etini, bir de Allahtan başkası adına kesilene kat'i olarak haram kıldı. Fakat kim bunlardan yemeye muztar (mecbur) kahrırsa —kimseye saldırmamak ve haddi aşmamak, ölmeyecek miktarı geçmemek şartıyla— onun üzerine bir beis yoktur. Şüphesiz ki Allah çok yarlıgayıcıdır, hakkiyle esirgeyicidir.» (Bakara, â.: 173)

Bunlar asli vasıfları itibariyle pis olan şeylerdir. Haram olmalarına sebep de budur.

Meyte; kendi kendine ölen ve leş anlamına gelir ki bunun pisliği meydandadır. Bir insanın kanı da insan için besin olarak pistir. Kan canlıların vücudunda biyolojik bakımdan her an kirlenir ve temizlenir. Kan temizlenir, temizlenmez tekrar kirlenmesine devam eder. Kesilmeden öldürülen bir hayvanda bu ikisini birbirinden ayır etmeye imkân yoktur. Eti temizlemek için kanı, hayvanı keserek dışarıya akıtmak şarttır. Temiz olarak vasıflandırılan kanda, hayvan ölünce derhal pis duruma geçiyor. Dışarıya çıkan kanın hemen pis bir manzara arzemesi kanı temiz bir gıda olarak kabul etmeye imkân bırakmaz. İkinci olarak insana kan içmek gerekmez.

Hinzıra gelince; adında meymenet olmayan bu hayvan yapı itibariyle de büyütülmüş faredir. Görenlere bir tikslenme verir. Böyle bir hayvanın etini yemek kerim olan insana yakışmaz. Bu hayvanın haram kılınmasının hem maddî ve hem de manevî sebepleri vardır. İlim henüz domuz eti hakkında son sözünü söylemiş değildir. Elbet bir gün gelecek İslâma hak verecektir.

Haram, bir şeyin asli varlığı itibariyle pis oluşunu ifâde ettiğinden temiz olan bir şey maddî bir değişikliğe uğrayarak kirlenirse artık haram olur. Meselâ temiz olan kokmamış bir et, helâl kılınmışken, aynı et, kokunca artık haram olmuştur. Maddesi itizariyle temiz kalıp da geçici pisliklerle kirlenmiş olan şeyler, temizlenmek suretiyle helâl olurlar. Pisliklerle kirlenmiş olan sebzeleri temizlemek gibi.

Aybaşı ve lohusa hallerinde kadınlara yaklaşmanın haram oluşu da tamamen maddî pislige dayanır. Nitekim bir âyeti kerime de denilir ki:

ويَسْئَلُونَكَ عَنِ الْخَيْضِ مِنْ نِسَائِكِ وَالْيَسَابِغِ مِنَ الْحَيْضِ فَقُلْ ذَلِكَ خَبَرٌ مُنْجِيٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

«Sana kadınların adeti olan hayızdan sorarlar, de ki, o bir pisliktir.»

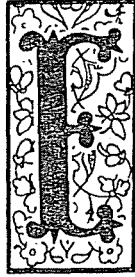
Mecellede de haram olan şeyler hakkında şöyle bir taksimat vardır: «Şer'i şerifin men ettiği haramlar iki kısma taksim edilmiştir: Birinci kısım, insanın nefsi ve şehveti onu yapmaya sevk eder ve insanın yaradılışı onu yapmaya meyilli olur. Sefahat, zina, fiil-i şer'i ve içki içmek gibi. Allahü Teâlâ bunu işlemeyi iki çeşit men' edişle yasaklamıştır. Birinci nevi âcil ceza olup bununla insan onu işlemekten çekinir. İkinci nevi tehir edilmiş ceza olup bununla mutlakî ve dindar olan insan münzecir olur.

İkinci kısım, insan nefsi onu yapmaktan nefret eder; pis ve habis şeyleri yemek ve öldürücü zehirleri içmek gibi. Şariî Teâlâ bundan sakındırmak için cezayı va'd ile yetinip acele ceza ile men' etmemiştir.» (Şerhi Mecelletu'l-Ahkâm, c. I, s. 20).

Tasavvuf

Ebû Bekr Eş-Şibli "V. 334-945"

Dr. Ahmed Subhi FURAT

l-Cuneyd'in (v. 297/909) en mühim talebelelerinden biri olan **Ebû Bekr Ca'fer b. Yûnus eş-Şibli**, aslen **Mâverâünnehir**'deki **Uşrûsene** şehrinin **Şibile** adındaki köyünden olmakla beraber (1), kaynaklar onun doğum yerinin **Sâmerrâ** olduğunda ittifâk halindedirler (2). Kendisinin, içlerinde saray memurlukları da yapmış bir sülâleden geldiği görülüyor: Dayısı **İskenderiye**'de emîr-ul-umerâ; babası sarayda perdedarların başı (**sâhib'ul-huccâb**) olduğu gibi bizzat kendisi de Abbâsi halîfesi el-Mutavakkil'in oğlu **el-Muvaffak**'ın perdedârı olmuştu. **El-Muvaffak**, eş-Şibli'nin geçimi için **Demavend** gelirini ona tahsis etmişti (3).

E bû Bekr eş-Şibli'nin «Gün doğana kadar, otuz sene müddet hadîs ve fıkıh tahsil ettim» (4) deyişine bakılırsa, uzun ve ciddi bir tahsil devresi geçirmiş olduğuna hükmolunabilir. Ancak yine kendi itirafına göre, tahsil ettiği bu ilimler onu tam mânâsıyla tatmin etmeyecek ve sonunda, bunların hakikatlerini araştırmaya koyulacaktır. Nitekim **Ebû Nasr es-Serrâc** (v. 378/988) onun «gün doğana kadar...» şeklindeki mezkûr ifadesiyle, hakikat nurlarının görünüşünü kastedtiğini ilâve eder (5).

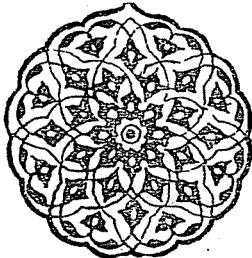
1) Târihu Bağdâd. XIV, 389; el-Muntazam, VI, 347.

2) Bk. meselâ Târihu Bağdâd, XIV, 389; Vefeyât, II, 41 v.d.

3) Târihu Bağdâd, XIV, 389; el-Muntazam, VI, 347.

4) K. el-luma, 404. Eş-Şibli, mâlikî mezhebindendi (bk. Tabakât'us-Sulemi, 337).

5) K. el-luma, 404.

El-Muvaffak'ın, bizzat halife olmamasına rağmen, kardeşi el-Mütemid'in hilâfeti devrinde idarî işlerin ekserisini ele alması üzerine, eş-Şiblî'nin eline büyük imkânlar geçmiş olduğu düşünülebilir. Fakat o, el-Hatîb el-Bağdâdî'nin rivâyetine bakılırsa, el-Muvaffak'ın büyük nüfuz sahibi olduğu bu çağında bir gün devrin meşhur zâhid ve sûfilerinden Hayr'unnessâc'ın (v. 322/933) hazır bulunduğu meclisinde tevbe etmişti. Ve onun delâletiyle (6), yanına gittiği el-Cuneyd'in (v. 297/909) nezareti altında şiddetli bir riyâzet devresi geçirdi (7). Uyumamak için gözlerine tuz sürdüğüne dâir kayıtlar (8), muhtemelen onun bu devresine âit olmalıdır. Şeyhi el-Cuneyd, son derece itaatkâr ve vefâkâr mürîdin «Her kavmin bir tacı vardır; bu kavmin tacı da eş-Şiblî'dir» diyerek (9) takdir edecektir. Onun üstün mevkii, IV. hicri asırdan itibaren, islâm dünyasına da yayılmış ve devrinin diğer iki sûfisi, nükterleriyle tanınan el-Murtâis (v. 328/939) ile hikâyeleriyle ün salan Ca'fer el-Huldî'nin (v. 348/959) yanında, işaretleriyle anılagelmiştir (10).

Öldükçe hareketli bir ömür yaşadığı anlaşılan (11) eş-Şiblî, tasavvuf'u, nefis mücâhedesinin âdeta ideal şekli olarak görür: «Tasavvuf, senin duygularının zapt ve rapt, nefeslerini kontrol etmendir: (12). O, kişinin ve bilhassa mârifet ehlinin her an müteyakkız olması lüzumuna inanır. Bu hususta vâki olacak küçük bir ihmâli, en büyük günahlardan kabul etmekten kendini alamaz: «Mârifet ehli için göz ucu hata, Allah'a karşı şirkittir» (13). Onda, yaşanılan anı, ne suretle olursa olsun, aşmama fikri hâkimdir: «Düşüncen seninle birlikte olsun, senden önce gelmesin, senden sonraya da kalmasın» (14).

Eş-Şiblî'nin muhtelif eserlerde görülen sözleri arasında şunlar da vardır.

— Vâsıl olduğunu iddia edenin, eline bir şey geçmemiştir (15).

— Mârifet'in alâmeti mehabbet'tir; zira Allah'ı, tanıyan sever (16).

— Semâ'nın dış görünüşü fitne, iç görünüşü ise ibrettir. Ondandır kasdedilene sezen, ibretini almağa hak kazanmıştır. Aksi halde fitneyi dâvet etmiş ve belâyaya mâruz kalmıştır (17).

— Halk seni nimetlerin, bense cezâların için seviyorum (18).

— Hak ehlinin kalbleri, O'na mârifet kanatlarıyla uçar ve O'ndan mehabbet'le sevinç tadarlar (19).

— Hürriyet, kalb hürriyetidir, başkası değil (20).

— Dünya, kaynayan bir tencere, doldurulan bir kenefdir (21).

— Zühd, kalbin varlıklardan yüz çevirip, onların Rabbine yönetilmesidir (22).

Eş-Şiblî son senelerine doğru hastalandı. Son günü hizmetçisi Bukeyr'e dayanarak câmie gitti. Yolda giderken Bukeyr'e karşıdan gelen birini göstererek: «Yarın bu adamla bir işimiz var» demiş, namazını camide kılarak eve dönmüştü. Geceyi yanında geçiren Ebû Muhammed el-Herevî, onun bütün gece:

«— İçinde Senin bulunduğun hiçbir ev, kandile muhtaç değildir;

— İnsanların birçok deliller getirdiği gün, Senin arzulanan vechin bizim delilimizdir.» şiirini okuduğunu zikrediyor (23). Eş-Şiblî nihâyet o gece sabaha karşı ruhunu teslim etmişti. Ertesi günü hizmetçisi, kendisine tavsiye edilen bir gassâlin evine gitmiş, kapısını çalınca, içeriden: «Şiblî vefat etti mi?» diye bir ses duymuştu. «Evet» dedi. Tuhaf olmuştu, biraz sonra, sesin sahibi, dün karşılaştıkları kimse çıkınca (24) hayrette kaldı.

6) Tezkiret'ul-evliyâ, II, 136.

7) Nefehat'ul-uns, 180 (:Terc., 228).

8) K. el-luma, 206.

9) El-Muntazam, VI, 347; Nefehât'ul-uns, 180 (: Terc., 228).

10) Keşf'ul-mahcûb, 196.

11) Tezkiret'ul-evliyâ, II, 136.

12) Tabakât'us-Sulemî, 340.

13) Tabakât'us-Sulemî, 343.

14) Tabakât'us-Sulemî, 343.

15) K. el-luma', 357; ayrıca, 30.

16) K. el-luma', 36.

17) K. el-luma', 272.

18) Tabakât'us-Sulemî, 344.

19) Tabakât'us-Sulemî, 343.

20) Tabakât'us-Sulemî, 343; Nefehat, 180 (: Terc., 228).

21) Tabakât'us-Sulemî, 341.

22) Tabakât'us-Sulemî, 341.

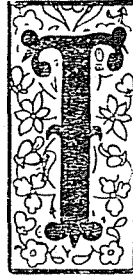
23) K. el-luma, 209.

24) el-Muntazam, VI, 348.

Edebiyat

İslâmî Türk Edebiyatında Tevhid, Münâcât ve Na'tler

Dr. Neclâ PEKOLCAY
(İst. Yük. İslâm Enstitüsü
Öğretim Üyesi)

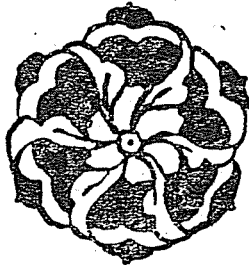
ürklerin İslâmiyeti kabulünden beri, Allâh-u Teâlâ ve Hz. Muhammed (A.S.) hakkında söylenmiş münferit mısırâlar yanında yazıla - gelen münâcât ve na'tler geniş bir yer işgâl etmekte olup, dinî nasihat mâhiyetindeki eserlerin veya Divan'ların başında sıra ile yer almaktadır. Ayrıca, münâcât şeklinde bulunan, yahut Peygamberimizin hayâtını, velâdetini anlatan münferit eserlere de rastlanmaktadır. 15.

asırdan itibaren ise, türk edebiyatında gerek tevhid nev'inin, gerekse na't ve mevlidlerin çok güzel örneklerini bulmak mümkündür.

Bayat atı birle sözüğ başladım
Törütgen igidgen keçürgen idim
Öküş öğdi birle tümen ming senâ
Ugan bir bayatka angar yok fenâ
Yağız yir yaşıl kök kün ay birle tün
Törütti halayık öd ödlele bukün

«Allah adı ile söze başladım
O, yaratan, yetiştiren, göçüren Rabbim'dir.
Çok hamd ile binlerce senâ
O bir Allah'a olsun (ki) onun için fânîlik yoktur.
Kara yer, yeşil gök, gün, ay ile geceyi
Yarattı; zaman ve zamâneyi halketti.»

mısırâları ile başlayıp, Allâhü Teâlâ'nın sıfatlarından bahsedip,

Sini erdüğüng tek ögimes özüüm
Sini sen metöggil kesildi sözüüm
«Seni olduğun gibi medhedemem
Seni sen medhet, sözüüm âciz kaldı.»

mısrâları ile bağlanan Kutadgu Bilig'deki ilk parçadan sonra sıraya göre na't gelmektedir.

Tasavvufî örneklerde başka bir gidış mev-cuttur ki, bu, yine de Divân-ı Hikmet'te:

Münâcât eyledi miskin Hâce Ahmed
İlâhî kıl heme bendeng-ni rahmet
Garîb Ahmed sözi hergiz karımas
Eger yir astıga girse çürimes

şeklindeyken, Yunus Divan'ında ayrı bir şek-le bürünür:

Binbir vasfın aydurisem bir zerresin dü-
ketmeyem
Bir katrede yüz bin deniz bir noktasın
şerh itmeyen
Ne misal bağlasam olur, ne hod gönlüm
karar kılur
Kim benzede misl ü misâl hâşâ ki ben
benzetmeyem
Kim ide bu nakş ü sîret nakş ü sûretten
sen âzâd
Cümle âkiller sende mat nice özür gözet-
meyem

Gülşehrî'nin Mantıku't-tayr'ı şöyle bit-mektedir:

Mustafa'nın himmetinde bu kitâp
Ağdı her mânâ yüzünden yüz hicâb
Derdümüz dermâna irdi âkıbet
Nâmeler ummâna irdi âkıbet
Şükr ol Tanrıya kim bu kelâm
Ömrümüzden ilerü oldı tamâm
Ahmedî'nin İskender-nâme'sinde ise şu

mısrâlar mevcuttur:

Fıkr ider misin ki var bir pâk-i zât
K'andan oldı varluğı bu kâinât
Bu civansuz pîr bu çarh-ı kebûd
Kendüzünden bulmadı lâ-şek vücûd
Kendü zâtından degül rûşen bu şem'
Kendü kendüden dirilmedi bu cem'

Edebiyatımızda birçok nümüneleri bulu-nan tevhidler arasında Şeyhî'nin tevhidleri, Divan Edebiâtında tevhid nev'inin canlı ör-neklerini teşkil etmekte, Sinan Paşa'nın Ta-zarruâtı uzun bir münâcât örneği olarak şe-killenmekte, nihâyet Süleyman Çelebi'nin Ve-siletü'n-Necât'ı mevlid nev'inin en iyi örneği kabûl edilip, zevkle okunmaktadır.

Bir Nesil Bekliyoruz

Dâvasına inanmış,
Dâva aşkıyla yanmış,
Gözü, kalbi uyanmış
Bir nesil bekliyoruz.

Her engeli aşacak,
Volkan gibi taşacak,
ALLAH deyip coşacak,
Bir nesil bekliyoruz.

Vatan için şeref, şan,
İlim, fenne çalışsan;
Fezalarla yarışan
Bir nesil bekliyoruz.

Alın secdeye varan,
Daim HAKKA yalvaran,
Hem cesur, hem kahraman...
Bir nesil bekliyoruz.

Kalbi aşkla nâr olmuş,
Ecdadına yâr olmuş,
ALLAH demiş var olmuş
Bir nesil bekliyoruz.

Bu sır ulvi; gayesi,
İMAN'ıdır pâyesi.
İSLÂMİN SERMAYESİ
Bir nesil bekliyoruz.

Millete hor bakmayan,
Doğru yoldan sapmayan,
Put - muta tapmayan
Bir nesil bekliyoruz.

Gönlü NUR, KUR'AN dili;
Faziletli, bilgili...
İMAN ile ilgili,
Bir nesil bekliyoruz.

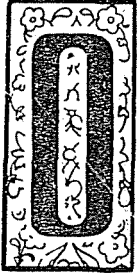
Gücünü HAK'tan alan,
Yalnız Hak'ka kul olan,
Çoktan beri kaybolan
Bir nesil bekliyoruz.

İlim, fenni alacak,
Tefekküre dalacak,
BİR NESLİ KURTARACAK,
BİR NESİL BEKLİYORUZ.

● İSMAİL BAYRAM

Medine'de bir Türk Kütüphanesi...

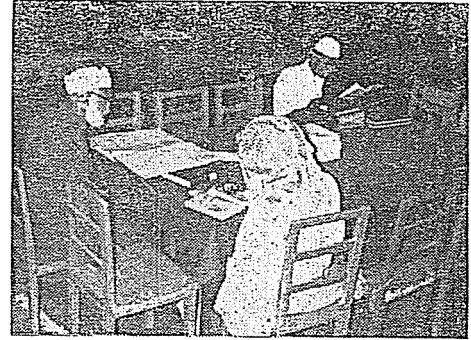
Mustafa BİLGE

Osmanlı Şeyhülislâmlarının 105. si olan Arif Hikmet Efendi (1) tarafından Medine'de Peygamber Mescidinin (Harem-i Şerifin) 20-25 m. kadar kuzeyinde Hz. Hasan'a ait olduğu bilinen evin yerinde kurulu olan kütüphane bugün Arif Hikmet Kütüphanesi olarak bilinmektedir (2). Gayet güzel bir mimari üslûb ile 14,30×27,40 m. eb'adında bir arazi parçası üzerine oturtulmuş olan yapı, tipik bir Osmanlı medresesini andırmakta, girişte bir avlunun her üç yanında ayrı ayrı kapılardan girilen binalar bulunmaktadır. Sağ taraftaki binada kütüphane bulunmakta, diğerleri ise kütüphane müstahdeminin emrinde mesken olarak kullanılmaktadır. Kütüphanenin yanında Medine Umûmî Kütüphanesi ve Mahkeme-i Şer'iyye bulunmaktadır. Kitaplar camlı dolaplar içinde kilitli bir şekilde bulunur. Şimdiye kadar kitap veya müellif isimlerine göre fişli bir tasnif yapılmış değildir. Elde bulunan tasnife göre kitaplar mevzularına göre tasnif edilmiştir. Bu bakımdan bir kitabı bulmak için o mevzua ait fihristteki kitapların hepsine bakmak icabetmektedir. Arif Hikmet Kütüphanesi Medine'deki diğer kütüphaneler arasında kıymetli bir yer işgal etmektedir. Onun en büyük önemi matbu eserlerden ziyade el yazmaları ile dolu oluşu ve bu yazmaların çoğunun, yazarlarının dest-i hattı ile yazılmış oluşundan ileri gelmektedir. Kitaplar bugünkü durumları itibariyle oldukça yeni ve önemli bir tamire ihtiyaç göstermemektedir. Zira kütüphanede, kuruluşundan son zamanlara kadar eskiyen ciltleri tamir etmek veya yenilemek için hususî bir mücellidin bulunduğunu biliyoruz. Rivâyete göre Türkler bu beldelerden çekilirken kütüphaneyi boşaltmışlar ve kitapları Şam'a kadar taşımışlardır. Şam'da Selimiye Camiinin kenarındaki medrese odalarında bir müddet metruk kalan kitaplar,

(1) bk. Osmanlı Müellifleri, Mehmed Tahir, 2/327

(2) 1968 senesine kadar kütüphanede asılı levhada «Şeyhülislâm Arif Hikmet Kütüphanesi» yazılı iken bu sene Vakıflar Vekâletinden gönderilen yeni levhada «Şeyhülislâm» kelimesi çıkarılmıştır.

● Kütüphaneye yeni konulan masada çalışanlar.

● Askerî'nin el-Evâil isimli kitabının ilk sayfası.

sonradan Suudî Arabistan hükümeti tarafından geri alınmıştır. İşte, hâlen kitapların cilt ve varaklarında müşahede edilen rütubet lekele-ri bu olayın acı bir hâtırası olsa gerektir.

ŞEYHULİSLÂM ARİF HİKMET EFENDİ

Seyyid Arif Hikmet Efendinin babası, III Sultan Selim ricâlinde ve Rumeli kazaskerlerinden İsmet İbrahim Bey, dedesi ise Malatyalı Raif İsmail Paşadır. Arif Hikmet Bey, devletin en mühim mevkilerinde bulunmuş bir aileden olduğu için ailesi hakkında sahil bir malûmata sahibiz. Kendisindeki bazı kabiliyet ve temayüllerin ona ailesinden geçtiğini görüyoruz. Resmî hayatı hakkında Şeyhulislâmlıktan ayrılmasına kadar malûmat veren en eski kaynak Fatin Tezkeresidir. Bu bilgiyi divanına yazılan mukaddime tamamlamaktadır. Divanın başındaki tercem-i hali ise Tırnakçızâde Ziver Bey yazmıştır.

Arif Hikmet Bey 1201 H. / 1786 M. de dünyaya gelmiş, Kudüs, Mısır gibi önemli yerlerin kadılıklarında bulunmuş, nüfus tahriri memuru olmuş, nakib el-esrâfık yapmış, Anadolu kazaskerliğinde bulunmuş, meclis-i vâlây-ı ahkâm-ı adliye âzalığına tâyin olmuş, şûrây-ı askerî âzalığına tâyin edilmiş ve nihayet 1262 H. / 1845 M. de Mekki Efendi zâde Mustafa Asım Efendinin vefâtı üzerine Şeyhulislâm olmuştur. Kendisi hakkında zamanın padişahı Sultan Abdülmecid tarafından yazılan hatt-ı hümayûn gayet iltifatkârânedir. Arif Hikmet Bey meşihat makamında 7 sene 6 ay 19 gün bulunduktan sonra 1270 H. / 1845 M. senesinde zamanın sadr-ı âzamı Mustafa Reşit Paşa ile aralarında çıkan bir ihtilâf neticesinde Şeyhulislâmlıktan istifa etmiştir. Medine'deki kitaplığı da bu istifasından sonra kurmuştur. Arif Hikmet Bey son yıllarını Medine'de kurmuş olduğu kitaplığın yanında geçirmek istemiş fakat bu kendisine kısmet olmamıştır. Arif Hikmet Efendi 1275 H. senesinin şaban ayında kalb sektesinden vefat etmiştir. Kabri Üsküdar'da Nuh Kuyusundadır.

ARİF HİKMET BEYİN EDEBİ ŞAHSİYETİ :

Arif Hikmet Bey divan edebiyatının çökmeye yüz tuttuğu bir devirde yaşamıştır. Arabça, Farsça ve Türkçe dillerinde şiirleri vardır. Şiir ve gazellerinde umumiyetle Nef'i, Nâbî ve Nedim'in tesiri altında kalmıştır. Eserleri sırasıyla şunlardır: 1) Divan: Bir mukaddime ve 3 lisan dan şiirleri ihtiva eder, 2- Tezkire-i Şuara; 3) Mecmua el- Terâcîm, 4) Keşf el-Zünûn zeyli, 5) Hulâsa el-Makalât fi Mecâlis el-Mükâlemât, 6) El-Ahkâm el-Mer'iyye.

KÜTÜPHANENİN KURULUŞU :

Kütüphanenin kapısına konmuş bir kitâbede binanın 1272 H. / 1855 M. de tamamlandığı görülmektedir. Kubbenin en yüksek kısmında ise «Fihâ kütübün kayyime, 1270 H. / 1853 M.» yazı-

تتمت تكملة كتاب
مكتبة السلطنة
بالمدينة المنورة

sı görülür. Bu iki tarihten varılan neticeye göre kütüphane binasının inşaatına 1270 H. tarihinde başlanmış, 1272 H. / 1855 M. de bitirilmiştir. Kütüphanenin inşa ve tanzimine kimlerin tâyin olduğunu elimizde bu hususta bir kayıt bulunmadığından bilemiyoruz. O zamandan elimizde ancak 3 adet kıymetli vesika kalmıştır. Bunlar Arif Hikmet Efendinin dest-i hattı ile ferman üslûbuyla yazılmıştır. Aşağıda bu vesikanın ehemmiyetli kısımlarından alınmış bazı pasajları arz ediyoruz:

«Bi tevfikallâhi Teâlâ Medine-i Münevvere nevverellâhu ilâ yevm el-kıyâme (âhîret) de livechihikerim binâ ve inşasına muvaffak olduğum kütüphaneyi celileme nakli ve vad' eylediğim mesâhif-i şerife ve kütüb-ü mevkûfenin 'alâ tarik el-istinsâh ve el-isti'âre hiç bir kıt'ası kütüphaneyi mezkûreden ihrâc ve bir yerde

i'âre olunmayıp... ve kütüphane beher gün tulu'u şemsden bir saat müruruna feth olunup gurûb-u şemse bir saat kalınca açık durup... hâfız-ı kütüp efendiler her biri der dest-i ihtiram ederek yüzünden ikişer cüz Kur'an-ı Kerim tilâvet edip her on beş günde bir def'a her biri bir hatm-i şerif indirip hasıl olan sevâbını... ve beher yevm ba'de kıraat el-Kur'an her biri rub' delâil-i hayrât kıraat edip... vakf-ı şerifte silsileleri bi'l-icrâ mûmâ ileyh Osman Zühdi Efendiye itâ olundu. Fi gurre cemâziyelâhur li sene erbaa ve seb'in ve meteyn ve elf.»

Rivâyetlere bakılırsa kütüphanenin tesisi Abdülmecid Han tarafından harem-i şerifin inşası zamanlarına tesadüf eder. Bu itibarla harem-i şerifin inşasıyla meşgul olan mimarların kütüphane ile

de alâkalanmış olmaları ihtimâl dahilindedir (3).

KÜTÜPHANEDE MEVCUT KİTAPLARIN KATALOGLARI:

Edinebildiğimiz malûmata göre Arif Hikmet Kütüphanesindeki kitapların 4 defa katalogları yapılmıştır. Dördüncü kısımda zikredilecek olan kataloglar hâlen kütüphanede kullanılan, 4 defterden mürekkep katalogtur. Bundan evvelki devrelerde yapılmış olanlardan çok cüz'î bir kısım elimizde kalmıştır. Bunları sırasıyla görelim.

1) Birinci devre: Bu devreye ait defterden ancak bir sayfa kalmıştır. Sayfanın sonunda Hüseyin Hayri Efendinin kütüphane mührü bulunmaktadır.

(3) Sait Şamil Beyin notlarından.

2) İkinci devre: Harem-i Şerif şeyhi Emin Paşa merhumun bizzat yaptığı tesbittir. Fihristte kütüphaneye müdürü Osman Ağa ile diğer 4 hafız-ı kütübün isim ve imzaları vardır. Buna göre kütüphanede 5404 eser 7662 cilt kitap bulunmaktadır.

3) Üçüncü devre: Medine-i Münevvere kadısı Zeki Efendinin kurmuş olduğu bir heyet tarafından gayet itinalı bir şekilde yapılmıştır. Bu fihristlerden elimizde 4 cilt bulunmakla beraber üzerlerinde sonradan tahrifat yapıldığı anlaşılmaktadır. Kütüphanede mevcut kitaplar için burada verilen rakam da yine 7662 dir.

4) Dördüncü devir: İbrahim Harputlu Efendinin müdüriyeti esnasında yapılan fihristlerdir ki hâlen kütüphanede kullanılanlar bunlardır. Bu tesbit 1369 H. / 1949 M. senesinde yapılmıştır. Yazı okunaklı bir nesihdir.

KADILARIN KÜTÜPHANEYİ TEFTİŞİ :

Evvelce zikri geçen Medine-i Münevvere kadısı Zeki Efendi tarafından tanzim edilen fihristlere 3 yıl sonra yine aynı beldenin kadılarından Ahmed Hulûsî Efendi tarafından bir şerh yapılmıştır. Yine buradan anlaşıldığına göre Medine-i Münevverede kadılık makamını isgal eden kimseler her 3 yılda bir, bir heyet tanzim ederek mevcut kitapları baştan sona kadar kontrol etmişlerdir. Esasen bu durum merhum Arif Hikmet Efendinin vakfiyenâmesinde açıkça belirtilmiştir. Her 3 yılda bir aynı ameliyenin tekrar edildiğini gösteren başka şerhlere de rastlanmıştır. Demek oluyor ki kütüphanede bulunan bir müdür ve 4 hafız-ı kütübden başka Medine kadısı da kitapların muhafazası için vazifeli bulunmaktadır.

OSMANLI PADİŞAHLARININ KÜTÜPHANEYE VERDİKLERİ ÖNEM :

Bu eski fihristlerin bir köşesinde harem-i şerif müdürüne hitaben 14 Cemâziyelevvel 1310 H. / 1892 M. tarihinde hazırlanan bir listenin dibine aynen şu not ilâve edilmiştir:

«Bâ irâde-i hazret-i şâhâne talep buyurulan kütüphâneler mevcûdununun it'ası misillu Medi-

ne-i Münevverede kâin Şeyhul-İslâm-ı esbak merhum Arif Hikmet Efendi kütüphâne-i celilesi... kütüb-ü nefise-i mütenevvi'a ve risâle-i 'atik ve cedidin cem'an 7662 adede bâliğ olup ve el-veym mevcûd bulunduğunu mübin işbu liste tanzim ve temhîr kıldı.»

Bu kayda nazaran o yıl Osmanlı idâresindeki memleketlerde bulunan kütüphanelerde irâde-i seniyye ile sayımlar yapıldığı ve kitapların tafsilâtli listeleri hâkân-ı zaman Sultan Abdülmecid Hâna sunulduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı hükümdarlarının bu gibi tarihi müesseselere gösterdikleri ihtimama bu kayıt güzel bir misal teşkil eder. Yine aynı şekilde bir kaydı Sultan Mehmed Reşad Han zamanında hazırlanan bir irâdede görüyoruz. İstanbul'dan gelen yazıda kitapların fihristi, adetleri ve kütüphane hakkında geniş malûmat istenmektedir. Kütüphane müdürleri tarafından İstanbul'a gönderilen ve istenen cevapları bildiren mektuplar elimizdedir. Cereyan eden bu yazışmalarda en çok dikkati çeken nokta kütüphanede mevcut eserlerin arasında müelliflerin el yazmalarının bulunduğudır.

KÜTÜPHANEDE BULUNAN VAZİFELİLER :

Arif Hikmet Efendinin vakfiyesinde zikrolunan kütüphaneye vazifelileri 9 kişidir. Bunlar sırasıyla: Müdür, dört hafız-ı kütüb, mücellit, kapıcı, saka ve temizlikçidir. Bunlardan başka vakfiye gereğince kütüphanede vazifeli 3 kişi daha vardır. Bunlar: Şifâ-i şerif okuyucusu, delâil-i hayrât okuyucusu ve zevrek sakalarıdır. Elimizdeki kayıtlara göre kütüphanenin ilk müdürü Abdülkâdir Havâri Efendidir. Daha sonra Dağıstanlı Musâ Kâzım Efendi kütüphaneye müdür olmuştur. Hâlen kütüphane müdürlüğünde Eğinli Hafız Mahmûd Efendi bulunmaktadır. Ayrıca iki hafız-ı kütüb ve bir de kapıcı vazife görmektedir.

KİTAPLARIN NAKLİ VE EKSİLMESİ :

İstanbul ile cereyan eden yazışmalardan anladığımızı göre Medine'de Şam'a giden ve orada bir müddet kaldıktan sonra tekrar Medine'ye dönen kitaplarda hiç

bir noksan görülmemiştir. Kitaplar tekrar yerlerine yerleştirilirken elde mevcut listeler ile gelen eserler karşılaştırılmış, vaktiyle Şeyhulharem Ziver Bey tarafından resmi makbuz karşılığında alınıp kütüphaneye hafız-ı kütüblerinden Ömer Lütfü Efendi ile İstanbul'a gönderilen 66 eser ile nasıl kaybolduğu bir türlü anlaşılamayan 16 kitapta başka hiçbir eksikçe rastlanılmamıştır. İstanbul'dan tekrar tekrar sorulmasına rağmen bundan başka bir kayıptan bahsedilmemektedir. İstanbul'a göndermek maksadiyle kütüphaneden alınan bu 66 eserin kütüphaneye girişine ait hiçbir kayıt yoktur.

Yine eldeki yazışmalardan anlaşıldığına göre Müdür İbrahim Harputlu zamanında mezkûr 16 esere ilâveten 5 eser daha ortadan kaybolmuştur. Yine sonradan sayılan sayımlarda kaybolan kitapların yegâne suçlusu olarak İbrahim Harputlu görülmektedir. Zira İbrahim Efendi kütüphanede dilediği gibi tasarrufta bulunur, odacısının naklettiğine göre sık sık tereke satışlarına gider, bazı kitaplar satın almış, aldığı kitapları da kütüphaneye müstemilâtından bir odada teşhir edermiş. Anlaşılan o devirde bu gibi satışlar sık sık olurmuş. Sonradan İbrahim Harputlu Efendinin Medineye gelen bu nadide kitap avcılarında bazı kitaplar satıldığı tesbit olmuştur. Bu arada kütüphanedeki kitaplar arasında da satışlar olmuş ise buna pek şaşmamak gerekir. Kuruluşundan sonra kütüphanedeki eserler İstanbul'dan ve diğer yerlerden gönderilen hediyelerle 5536 ya ulaşmıştır (4). Hâlen kütüphanedeki el yazmalarının toplamı 4960 cildi geçmemektedir. Bu duruma göre el yazma eserler arasında 2500 kadar eser kayıtlarda görülmemektedir.

VAZİFELİLERE VERİLEN MAAŞLAR :

Arif Hikmet Efendinin vakfiyesinde verilen maaşlar Fransız Frangı üzerinden tesbit edilmiştir. Ancak diğer bir kayıta ise altın üzerinden hesab edilmiştir. Buna göre müdür 9 altın, 4 hafız-ı

(4) Bu vesikada yalnız eser sayısı bildirilmiş, cild sayısı bildirilmemiştir.

kütüb ve mücellid 5 er altın, kapıcı, temizlikçi ve saka 4 er altın, şifa-i şerif ve delâil-i hayrât okuyucuları 2 şer altın, zevrek sakaları birer altın alacaktır. Bunlardan ayrı olarak ramazaniye adı altında vazifelilere senelik 600 kuruş ikramiye verildiği yazılmaktadır. Daha sonra para transferinde çıkan aksaklıklar yüzünden kütüphane vazifelileri maaşlarını alamaz olmuşlardır.

KÜTÜPHANE İDARESİNİN SUUDİLERE GEÇİŞİ :

Kütüphane vakıfta açıkça izah edildiği gibi bir mütevellî heyeti tarafından idare edilmektedir. Son mütevellî heyetinde sâbık diyânet işleri başkanı muhterem Ömer Nasûhi Bilmen Beyefendi bulunmaktadır. Ömer Nasûhi Efendi ile kütüphane müdürlüğünü işgal etmekte bulunan İbrahim Harputlu arasında gayet sert yazışmalar devam etmiş, nihayet Ömer Nasûhi Efendi son mektubunda: «İbrahim Harputlu Efendinin mahkûmiyeti tahakkuk ettiğinden vazifeden faslı takarrur etmiştir. Onu iltizâm edenler varsa onların da vazifelerine nihayet vermek icabeder.» demek mecburiyetinde kalmıştır. Bunun üzerine İbrahim Harputlu Efendi artık mütevellî heyeti hâkim oldukça kendisinin kütüphanede barınmayacağını anlar ve Medine-i Münevvere mahkeme-i şer'iyyesinde dâva açar. Dâva Şeyhulislâm Arif Hikmet kütüphanesinde müdürlük vazifesinin şart-ı vakıf icabı kendisine ait olduğunu isbat için açılmıştır. Ancak İbrahim Harputlu Efendi mahkemeye kendisini haklı gösterecek deliller gösterebilmiş ki hâkim mütevellî heyetine danışmak lüzûm ve ihtiyacını hissetmeden İbrahim Harputlu'nun lehinde karar vermiştir. Çok zeki ve hareketli bir zat olduğunda şüphe olmayan İbrahim Efendi bu hükümle iktifa etmemiş, Suudî Hükûmetine de müracaat ederek kütüphanenin Medine-i Münevvere vakfına bağlanmasını istemiştir. Suudî Hükûmeti de durumu şûrâ meclisine havale etmiş, neticede bu meclisin tâyin ettiği bir heyetin verdiği olduğu rapor ile talep uygun bulunmuş ve kütüphane Medine-i Münevvere evkâfına bağlanmıştır. Bütün bu hususlar İbrahim Harputlunun kalemiyle defterlerde mevcuttur.

ARİF HİKMET KÜTÜPHANESİNE GELEN HEDİYELER :

Arif Hikmet Efendi Medinedeki kütüphanesini tesis ederken bunun bütün akarlarını İstanbul'da kurmuş ve sonradan bu belelerin ayrı ayrı hükümetlerin idaresine gireceğini, para naklinin zorlaşacağını ve netice olarak kütüphanenin gelirsiz kalacağını hiç aklına getirmemişti. Kütüphanenin Türkiye ile alakası kesilince İbrahim Harputlu Efendi çaresiz kaldı. Bir ara mütevellî heyeti ile tekrar anlaşma yoluna koştı fakat Türk Hükûmetinin aldığı kat'i icraat buna imkân vermedi. Bunun üzerine İbrahim Efendi kütüphaneden bazı nadide eserleri yanına alarak Hindistan'a gitti. O sıralarda Hindistan daha istiklâline kavuşmamıştı. Halk arasında dine karşı sevgi dolayısıyla haremeye (5) karşı hudutsuz bir muhabbet vardı. Bu seyahat neticesinde İbrahim Efendi Bohpal hâkimesinden kütüphaneye bir ihsan, Haydarabad hâkiminden de kendisine bir tahsis kopardığı sabittir. Bunu teyit eden kayıtlar defterde mevcuttur. Bu yardım 1938 M. senesinden 1950 senesine kadar muntazaman devam etmiştir.

KÜTÜPHANENİN BUGÜNKÜ DURUMU :

Bugün kütüphane müdürlüğünde Hafız Mahmud Eğinli Efendi bulunmaktadır. Mahmud Efendi, evvelce İstanbul Valide Sultan Camii baş imamı olan şeyhulkurra Eğinli Hafız Hasan Efendinin oğludur. Eğinli Hasan Efendi İstanbul'dan Medine'ye hicret etmiş ve kütüphane müdürlüğüne tâ-

yin edilmiştir. Onun vefatı üzerine müdürlük mahkemeden çıkan bir kararla oğlu Hafız Mahmud Efendiye kalmıştır.

Kütüphanede daha mikrofilim tesisâtı kurulmamıştır, fakat bu hususta teşebbüsler yapılmaktadır.

Kütüphanedeki diğer vazifelliler müdür yardımcısı Abdulvehab Efendi ve diğer iki zattır.

KÜTÜPHANEDE GÜNLÜK HAYAT :

Kütüphane resmî tatil olan cuma günleri hariç her gün sabah saat 8 den öğle namazına, ikindi namazından akşam namazına kadar açıktır. Öğle namazı ile ikindi namazı arası istirahat zamanı olduğundan kapalıdır. Her gün güneşin batmasına bir saat kala Mahmud Efendi harem-i şerifte kendisine ayrılan yerde mukabele okur.

Masa yerine rahlelerin bulunduğu kütüphaneye okuyucular ayakta ayakta girer, yerde oturarak mütalâa yaparlar.

Hacılar tarafından arada sırada kütüphaneye hediye getirilmektedir. Kütüphanedeki hahlardan bazıları, vantilatörler, v.s. hediyeler arasındadır. Kütüphanede sabah ve ikindiden sonra iki defa çay verilir. Bunun için Suudî Hükûmeti ayrı bir tahsisat vermiştir. Ayrıca Suudî Hükûmeti kütüphanedeki kıymetli el yazmalarından bazısını basmak için teşebbüse geçmiştir. Hattâ bu maksatla arada sırada Riyad'dan hususî uzmanlar gelir, tetkiklerde bulunurlar. Bütün bunlara rağmen kütüphanede devamlı olarak çalışanların sayısı 2 veya 3 ü geçmez.

(5) Mekke ve Medine.

Rubâî

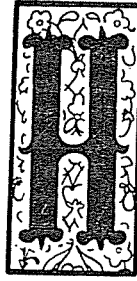
Ey beyni sakat, kalbi sağır.. maddecisin!..
Gizlenme.. dışından tanıdım: mîdecisin!..
Özgürlüğe, uygarlığa sâhip çıktın;
Diz çok de cevap ver bize: kimsin, necisin?

● Dr. CAHİT ÖNEY

Hukuk

el-Halvâ'î Abdu'l-Azîz

Avukat Dr.
Yusuf Ziya KAVAKÇI

aneî mezhebi başta olmak üzere İslâm Hukuku'nun hakiki bir ilim beşiği olan Mâverâ'un-Nehr'de yetişmiş büyük fakihlerden biri de helva yapımı ve satımı ile meşgul olması dolayısıyla el-Halvâ'î veya el-Halvânî nisbetini alan (1) Ebû Muhammed 'Abd-ul-'Azîz b. Ahmed b. Nasr b. Sâlih el-Buhârî el-Halvâ'î'dir (2). Bahis konusu edilen bu hukukçu ne İslâm Ansiklopedisi'nin herhangi bir edisyonunda zikredilmekte ve ne de Brockelmann tarafından ilgili meşhur eserinde ele alınmış bulunmaktadır. Şems'ul-Eimme ve Şems'ud-Din lâkaplarının sahibi bu zat mühim bir hukukçudur.

el-Halvâ'î'nin doğum tarihi hakkında kaynaklar sâkittir.

Kendi devrinde Buhârâ'da ehl'ur-re'y'in (hanefiler) lideri olarak bilinen Şems'ul-Eimme (3), adları kaynaklarda zikredilen birçok hocaların yanında tahsil görmüş ve hukukî terbiyesini almıştır. Hocaları hususunda verilen adları şunlardır: 'Abdulâh b. el-Huseyn el-Küttâb (4), Ebû Sehl Ahmed b. Muhammed b. el-Mekkî el-Enmâti (5), Muhammed b. Ahmed Ğencâr'il-Hâfız (6), Ebû Şuayb sâlih b. Muhammed b. Sâlih Şuayb (7), Ebû İshâk er Râzi (8), İs-

(1) Kureşî, Ebû Muhammed 'Abd'ul-Kâdir, el-Cevâhir'ul-Mudî'a fî Tabakât'il-Hanefiyye, (c. I - II, Haydarabad, 1332) I/318; Zirikî, Hayr'ud-Din, el-A'lâm, Kâmûsu Terâcim'il-Eşhâr er-Ricâlî ve'n-Nisâ'u min el-'Arabi ve'l-Musta'ribine ve'l-Müsteşrikin (c. I - X, İkinci baskı, yer yok, 1954 - 1959), IV/136; İbn Kutlûbuğa, el-Kâsum b. 'Abdillah es-Sûdûnî, Tâc-ut-Terâsimi fî Tabakât'il-Hanefiyye, (Neşreden Flügel), Leipzig, 1862, s. 26; Leknevi, el-Hindî Muhammed 'Abd'ul-Hayy, el-Fevâ'id'ul-Behiyye fî Terâcim'il-Hanefiyye, Kahire, 1324 h. s. 95.

(2) Kahlâle, 'Umer Ridâ, Mu'cem'ul-Müellifin, Terâcimu Musannifi'l-Kütüb'il-'Arabiyye (I - XV c.), Dimeşk, 1957 - 1961, V/243; Zirikî, a.y.; Kureşî, a.y.; Taşköprizâde, Ahmed b. Mustafâ, Tabakâtu'l-Fukahâ', Musul, 1961, s. 70; Hâcî Halife Keşf'uz-Zunûni 'an Esâm'il-Kütûbi ve'l-Funûn, İstanbul, I, 1941 (1360), II, 1943 (1362), s. 46, 568, 1224, 1580, 1999; el-Bağdâdî, İsmâ'il Bâğa b. Muhammed, Hediyyet'ul-'Arifin, Es-mâ'ül-Müellifine ve Âsâr-ul-Musannifin, İstanbul (I, 1951, II, 1955), I/577-578; Leknevi, a.y.; Hudari, Muhammed, Ta'rîh'ut-Teşri'il-İslâmî, Mısır, 1934, s. 363.

ma'lî b. Muhammed'iz-Zâhid (9), 'Abdullah b. Muhammed'il-Kelâbâzi (10) ve el-Hicâzi (11). el-Halvâ'i, Tahâvî - Ebû İbrâhîm Muhammed b. Sa'id'il-Yezdi - Ebû Bekr Muhammed b. 'Umer b. Hemdân zinciriyle gelen «Serhu Me'âni'l-Âsâr» adlı eseri sonuncu raviden alarak rivayet etmiştir (12). Kendilerinden fıkıh tahsil ettiği birçok âlimler arasında başta el-Kâdi Ebu'l-Huseyn el-Hidr en-Nesefî (13) olmak üzere el-Ezrekî Ebu'l-Fadl'iz-Zerencerî (14), Ebû Bekr Muhammed b. el-Fadl (15), 'Abdullah es-Sebzîmî (16), Küçük Ebû Hafis ve onun babasının adları zikredilebilir.

'Abd'ul-'Azîz'in talebelerinin adedi pek yüksektir. Başlıcaları şunlardır: 'Alî b. 'Abdillah'il-Halebî'nin hocası olan kendi oğlu Ahmed (17), büyük hukukçu Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed Ebî Sehl'is-Serahsî (18), Ebû Bekr Muhammed b. 'Alî ez-Zerencerî ve onun oğlu Bekr —ki bu ondan rivayette bulunanların en sonuncusudur (19)—. Fahr'ul-İslâm 'Alî b. Muhammed'il-Bezdevî ve kardeşi Sadr'ul-İslâm Ebu'l-Yüser Muhammed, el-Kâdi Cemâl'ud-Din Ebû Nasr Ahmed (20), Ebû Bekr Muhammed b. el-Huseyn b. Mensûr'in-Nesefî (21), —ki bu zat el-Emâlî'nin ravilerindedir (22)— ve 'Abd'ul-Kerîm b. Ebî Hanîfet'el-Endekî (23).

İbn-i Kemâl onu nas bulunmayan hususlarda müctehid kabul etmiş, daha sonra gelenler de ona uymuştur (24). Ebû Muhammed 'Abd'ul-'Azîz b. Muhammed'in-Nahşebî «o, Kûfe mezhebî üzerinde fetva verirdi... Şu kadar ki rivayette suhulet gösterirdi» der (25).

Ömrünün sonuna doğru onun Kes'e (26) sürüldüğünü görüyoruz (27).

Gerek ölüm tarihi ve gerekse ölüm yeri hakkında kaynaklarda verilen bilgi birbirini tutmamaktadır. Ölüm tarihi olarak sırasıyla 448/1056 (28), 449/1057 (29), 452/1060 (30), 455/1063 (31) ve 456/1064 (32) yılları kaydedilmiştir. ez-Zehabî 456/1064 tarihi için «en doğru» kaydını kullanır (33).

Ölüm yeri Kes'tir (34). Cesedi oradan Buhârâ'ya getirilmiş ve Kelâbâz'a defnedilmiştir (35). es-Sem'ânî «onun Kelâbâz'daki kabrini ziyaret ettim» der (36).

Yukarıda adlarını zikrettiğimiz İslâm Hukukunun pek önemli şahsiyetlerinin hocası olan bu hukukçunun eserlerinden bize kadar yazmaları henüz intikal etmemiş ve fakat adları kaynaklarca nakledilmiş bulunanları bugün yazma nüshalarına sahip olduğumuz eserlerinden daha çoktur.

A) Bizce yazmaları bilinen eserleri:

I — Müntahab'ul-Fetâvâ. Kaynaklarda bu isimde bir kitabına rastlanmadığı halde İstanbul Süleymaniye Umumi Kütüphanesinde Serez, 1166'da kayıtlı görülen bu eser 19×13,5 (13,2×8,2) cm. ebadında her sahifesinde 15 satırlık ta'lik yazılı 71 varak halinde şirazesi dağılmış, sırtı meşin mukavva bir cilt içinde mahfuzdur.

Baş :
Sonu :
Ferağ :

Bu kitabın sistemi alelâde fıkıh eserindeki sistemdir ve fıkıhın furû'na dairdir. Ne var ki 64a' dan itibaren daha önce geçmiş bulunan bahislerle alâ-

kalı pratik meseleler zikredilmektedir. Burada «sorulduğunda cevap verdi» formülü kullanılmaktadır.

II — Meclisün fi Eşrât'is-Sâ'atı ve'l-Mekâmât'il-Kayyimeh. Yine İstanbul Süleymaniye Umumide, Esat 1446/3'de kayıtlı bulunan bu eser konumuz bakımından pek önemli değildir.

B) Yazma nüshaları henüz bizce bilinmeyenler:

- I — El-Mebsût (37),
- II — el-Fetâvâ (38),
- III — El-Basitu fi 'İlm'is-Şurût (39),
- IV — Rezînu Mecmu'atin fi'l-Fıkıh (40),
- V — en-Nevâdir (41),
- VI — Kitâb'ul-Kesb (42),
- VII — Kitâb'un-Nefekât (43),
- VIII — Şerhu Edeb'il-Kâdi li-Ebî Yûsuf (44),
- IX — Şerh'ul-Câmi'il-Kebîr li's-Seybânî (45),
- X — Şerh'ul-Hiyel'is-Şer'iyyeti li'l-Hassâf (46),
- XI — Şerh'us-Siyer'il-Kebîr (47),
- XII — et-Tebşireh (48),
- XIII — el-Vâkı'atu fi'l-Furû' (49),

Yetiştirdiği talebeleri —ki Pezdevî kardeşler ve Şems-ul-Eimme es-Serahsî en mühimleridirler— bize ciltler dolusu eser bırakmış olan el-Halvâ'i, henüz elimizde olmayan eserleri bakımından ve çok parlak geçen tedris hayatı bakımından bizim için tetkike şayan bir fakih olmakta berdevamdır. Eserlerini keşfetmek, neşir, tahlil ve tenkid etmek şerefli bir faaliyet olacaktır ki neslimiz bu tip çalışmalara muhtaçtır.

Helva yapıp satan bu fakihin kendisi değil, babasıdır. Bu fakir zat helva verir ve «oğlum için dua edin» derdi (bkz. Leknevî, a.y.; ez-Zernûci'den nakil).

(3) Zirikî, a.y.; Taşköpr., a.y.; Leknevî, a.y.; (İbnu Mâkûlâ'dan nakil).

- (4) Leknevî, a.y.; (Zehebî'den naklen).
- (5) Leknevî, a.y.
- (6) Leknevî, a.y.; Kureşî, a.y.; İbn Kutl., a.y.;
- (7) Leknevî, a.y.; (el-Kârî'den naklen).
- (8) Leknevî, a.y.; (en-Nekşebî'den nakil).
- (9) a.y.
- (10) a.y.
- (11) Leknevî, a.y.; (İbnu Mâkûlâ'dan naklen).
- (12) Kureşî, a.y.; İbn Kutl., a.y.; Taşköpr., a.y.
- (13) Kureşî, a.y.; Leknevî, a.y.
- (14) İbn Kutl., a.y.
- (15) Leknevî, a.y.
- (16) a.y.
- (17) Taşköpr., a. eser, s. 77.
- (18) Leknevî, a.y.; (es-Sem'ânî'den ve ez-Zehabî'den nakl.); Kureşî, a.y.; Taşköpr., a. eser, s. 70.
- (19) Kureşî, a.y.; Leknevî, a.y.; Taşköpr., a.y.
- (20) Leknevî, a.y.; (ez-Zehabî'den naklen).
- (21) Leknevî, a.y.; Taşköpr., a.y.; Kureşî, a.y.
- (22) Taşköpr., a.y.
- (23) Kureşî, a.y.
- (24) Leknevî, a.y. (Ta'likât).
- (25) Leknevî, a.y. (en-Nehşebî'den nakil).
- (26) «Kes» adında birkaç yer mevcuttur:
  - a) Curcân'a üç fersah mesafede ormanda bir köy;
  - b) İsfahân köylerinden bir köy; (bkz. el-Hemevî, Yâkût Ebû 'Abdillah), Mu'cem'ul-Buldân (Beyrut, I-V, 1955-1957), IV/462).

- (27) Levnevî, a.y.
- (28) Keşf., 1580; Huderî, a.y.; İbn Kutl.; a.y. Leknevî, a.y.; Kureşî, a.y.

(29) Keşf, a.y.; Leknevi, a.y.; Kureşi, I/318; İbn Kutl., a.y. Taşköpr., a.y.

(30) Leknevi, a.y. (en-Nehşebî'den nakil); İbn Kutl., a.y.

(31) Leknevi, a.y. (ez-Zehebî ve en-Nehşebî'den nakl.); Keşf., 1999; Hediye., a.y.; İbn Kutl., a.y.; Kahlâle, a.y.

(32) Keşf, 46.

(33) İbn Kutl., a.y.

(34) Kureşi, I/318; İbn Kutl., a.y.; Taşköpr., a.y.; Leknevi, a.y.; Zirikli, IV/137. Kahlâle ve Zehebî Bu-hârâ'da öldüğünü kaydeder.

(35) İbn Kutl., a.y.; Taşköpr., a.y.; Zirikli, a.y.; Leknevi, a.y.

(36) Leknevi, a.y.

(37) Keşf, 1580; Hediye., I/578; İbn Kutl., a.y.;

Huderi, a.y.

(38) Kahlâle, V/243; Zirikli, IV/136-137; Keşf, 1224; Hediye., a.y.

(39) Hediye., a.y.

(40) a.y.

(41) Zirikli, a.y.; Hediye., a.y.

(42) Hediye., a.y.

(43) Kahlâle, a.y.; Hediye., a.y.

(44) Kahlâle'de «Şerh Edeb'ül-Kâdi H'l-Hassâf» kaydı var. Zirikli, a.y.; Keşf, a.y., Hediye., a.y.

(45) Kahlâle, a.y.; Keşf, 568; Hediye., a.y.

(46) Hediye., a.y.

(47) Hediye., a.y.

(48) Taşköpr., «Sâhib'ut-Tezkireh» diye vasıflan-dırıyor (bkz. Tabakât, a.y.).

(49) Kahlâle, a.y.; Keşf. 1999; Hediye., a.y.

Ya Rasulellah

Kaplamıştı semâyı kara kara bulutlar,
İnsanlığı katletmiş, uluyordu aç kurtlar;
Bir yanda sonsuz vahşet, bir tarafta dev putlar
Zulmetten nûr fışkırdı, Sendin Yâ Resûlallah.

Kâbe'de müthiş dram, putlar var dizi dizi,
Hüküm ölçüsü olmuş fal oklarının izi.
İnsanlık feryâdeder: Yâ Rabbi kurtar bizi!
Cihâna kurtarıcı oldun Yâ Resûlallah.

Hak bâtila olmuştu prangalı bir esir,
Vicdan kalmamıştı ki insana etsin tesir,
Bir Kitap ki getirdin, ne manzumdur, ne nesir
Ahkâmın mübelliği oldun Yâ Resûlallah.

Nûrunu inkâr etti cehâletin babası
Çünkü sırtında idi kör şeytanın abası,
Sana El-Emin dedi kâfirin en kabası,
İnsanların emîni oldun Yâ Resûlallah.

Zulmün esirlerine müjdeledin İslâm'ı,
Kararan kalblerine yerleştirdin imânı,
Zülden medeniyyete Sen çıkardın insânı,
Müslümanın önderi Sensin Yâ Resûlallah.

❁ MUSTAFA BAYBURTLU
(İ.H.O. mezunu - Çorum)

Maarif

Sabri AKDENİZ

Boykot ve işgallerin ardından

oğu yazarlarımızın kısır, verimsiz bir değişim usulleri vardır olaylara. Yuvarlak lâkırdılarla başlarlar, yuvarlak lâkırdılarla bitirirler. Oysa yuvarlak lâkırdıların ardında kesin, anlaşılır bir mâna bulunmaz, daha doğrusu, çok defa hiçbir anlam yoktur. Bu türlü yazılar ve olaylara bu türlü bakışla beslenenler bulanık kafalı olurlar; kendileri ne söylemek istediklerini iyice, duru olarak bilmedikleri gibi karşılıklı olarak birbirlerinin dediklerini de anlamaz, sadece anlam sanırlar. Bu türlü karşılıklı tartışmalar tarafların heyecanını gittikçe artırarak, sonunda, anlaşma yoluna girilemeyeceği için, kavgaya götürür.

Bu sakat ve zararlı yönelti (attitude), bu verimsiz düşünme alışkanlığı yazık ki gazete yazarlarından genç kuşaklara da bulaşmıştır. Boykot ve işgaller üstüne yığınla yazılar çıktığı halde göz doyuramı pek az olması, ferahlatıcı bir aydınlığa kavuşulamamış bulunması, olaylara bakışımızda ve onları ele alışımızdaki düzensizliğin, usulsüzlüğün, bunlar sonucu da beceriksizliğin su götürmez delilidir.

Yapılacak ilk iş, şüphesiz ki, istekler üstünde birer birer durmak, bunların önce yerinde mi yersiz mi olduklarını araştırmak, sonra da bunların yerinde görülenlerin gerçekleştirme imkânlarını, her birinin ne ölçüde, ne kadar bir süre içinde, nasıl gerçekleştirilebileceğini araştırmaktır. Bir yandan da olayın nedenlerini araştırma, yürürlükteki yasalarımız karşısındaki durumunu yorumlama yoluna gidilecektir. Ancak bunları yaparken şu ya da bu partinin tarafı, şu ya da bu siyasi inanca kendini adanmış bir kimse olarak davranılmaması gerektiği; çünkü böyle davranılmadık mı olaylara önyargularla bakıyoruz ve kafamızda önceden hazırlanmış bir biçimde görmekten kurtulamıyacağımız, üstelik dürüst de değiliz demektir. Biricik kaygımız laboratuvarında bir deneyi ya da yuvalarında arıları gözliyen bir ilim adamı gibi görmeğe, anlamağa sonra da, gücümüzün yettiği ölçüde siyaset etkisin-

den sıyrılarak, bir sonuç, çıkar bir yol bulup göstermeğe çalışmaktır.

Bu kısa girişten sonra boykot ve işgal olaylarının üstünde, yukarıda anlatmağa çalıştığım bir gözlemci görüşüyle, durmağa çalışacağım.

NEDENLER

Boykot ve işgal olaylarının nedenlerini kesinlikle bulup çıkarmak pek kolay bir iş değildir; çünkü bazı öğrencilerin bu davranışlarına yol açan bilinçli ve bilinç altı etkenler çok çeşitlidir. Ayrıca boykotçular öğrencilerin yüzde kaçı temsil ediyor, onu da bilmiyoruz.

1 — **Evddeki tutum:** Bilindiği gibi, boykotçu öğrenciler sadece doğrudan doğruya kendilerini ilgilendiren konularda bir takım istekler ileri sürmekle yetinmeyip, Boğaz köprüsü, yabancı ülkelerle ilişkilerimize kadar, kısacası, günlük siyaset piyasasının birçok konularına da el atıyorlar. Bu davranış biçimi oldukça yenidir ve ülkenin öğrenci, yani genç kuşağın buyrultularıyla, onların isteklerine göre yönetilmesini bekleyen bir yöneltinin (attitude) sonucudur. Gençlikteki bu yönelti ve onun sonucu olan davranış biçimi, bir arkadaşımın çok güzel adlandırdığı «veledşahi» aile, yani günümüzün ailesi içinde ana-baba-çocuk ilişkilerindeki tutumdan doğmaktadır. Evde her şeyin kendi gerçek ve sözde ihtiyaçlarına göre düzenlendiğini gören, yerli yersiz her isteği ana-babasına, bütün imkânları zorlanarak, yerine getirilen çocuğun, üniversite sıralarında da, ana-baba yerine geçen üniversite yönetiminden de aynı şeyi beklemesi, evde ana-babaya dolaylı dolaysız hükmettiği gibi, üniversite yönetimine de hükmetmek istemesi tabiidir. Ayrıca, evde çocuk bir sorum yükü taşımadığı gibi, üniversite öğrencisinin de davranışlarının sorum yönünü düşünmemesini beklememiz gerekir.

2 — İlerici görünmek ihtiyacı :

Türkiyede batılılara benzemek, onlar gibi davranmak, onların yaptığını yapmak çok uzun bir süredenberi, yüksek bir itibar kaynağı olmuş, ilerleme bu türlü davranışlarla eş anlama kullanılmıştır. Bu yüzden genç kuşaklarda batılaşmış ya da ilerici görünmek ruhi bir ihtiyaç, hatta zorunluktur denebilir. Bu yönden bakılınca, üniversitelerimizdeki boykot ve işgal hareketlerine yol açan başlıca etkenler arasında özenti, batılılara benzeme kaygısını görmemek mümkün değildir. Yazarlarımız da, kimi bilerek isteyerek, kimi de yazılarındaki ard anlamlarla, benzeme ihtiyacını körükliyerek Türkiyedeki öğrenci ayaklanmalarını etkilemişler, hatta hızlandırmışlardır.

3 — Çağımızın modası olan, yetkiye, yöneticiye başkaldırma ihtiyacı:

Bu da «veledşahi», çocuğa önük ailenin yan sonuçlarından biri olabilir.

4 — Başarı ihtiyacı :

Fakültelerde verimin çok düşük olması boykot ve işgalleri yaratan başlıca etkenlerden biridir. Birçok öğrenci temel vazifeleri olan derslerinde yeterli, doyurucu bir başarı gösteremeyince, bari ihtiyacını değişik, sapık bir yönle karşılama, böylece bir iş yaptım diye hiç olmazsa kendilerini kandırmağa, kendi gözlemlerinden düşen itibarlarını biraz olsun yükseltmeğe çalışmışlardır. Özellikle işgal olayları bu görevi yapmıştır.

5 — **Sürekli başarısızlığa uğrayan öğrencilerde, ardardına başarısızlığa uğrama sonucu gelişen aşağılık duygusunun verdiği ezikliği, ruh bunalımını tatma ihtimali olan günleri, yani sınav günlerini, biraz olsun daha ileri bir zamana atmak için bilinç altı bir kaygı.**

6 — **«Düzen bozuktur!» diye her gün gazetelerde yazılan, ötedenberi üniversite kürsülerinden söylenegelmiş, belirli bir anlam taşımayan yuvarlak lâkırdılar.** Birçok öğretim üyelerinin ağızından bu iki kelime salt alışkanlıkla çıkar, söylenmesinde belli bir gaye yoktur, sadece bir yakınmadır belki. Ancak açık seçik, belli bir anlam taşımadığı için, her öğrencinin kafasında kendine göre yorumlanarak değişik, ayrı ayrı, hatta ak-kara gibi karşıt anlamlar kazanır. Bu durum zamanla dolgunlaşma ve patlamalara yol açar. Bu bakımdan, kimi bile bile, kimi bilmeden, bu dolgunluk ve patlamalardan bir takım öğretim üyelerini sorumlu tutmamak elden gelmiyor. Öte yandan, bazı öğretim üyelerinin, kimi el altından, kimi açıkça, bu ayaklanmaları körükledikleri dedikodusu da var. Bu söylentilerin doğruluk ölçüsünü bilemiyoruz; yalnız, yazar öğretim üyelerinin birçoğunun yazdıklarından öğrencilerin bir takımının bu davranışlarını —ayaklanma ya da boykot ve işgali, yerinde bulduklarını, öğrenci isteklerini benimsediklerini, ayrıntılarıyla üstünde durma-

makla birlikte— anhyoruz. Yazmaz öğretim üyeleri içinde de bunlara katılanlar bulunduğunu kabul etmemiz tabiidir. Bozulduktan sonraki yeniçeri ocağı davranışlarını akla getiren bir durum bu!

Şimdi burada bir soru akla geliyor: Öğrencileri hakkı bulup destekliyen bu öğretim üyeleri mademki düzeni bozuk buluyorlar, bozukluğun nerede olduğunu açık seçik görüyor, nasıl düzeltilebileceğini biliyorlardı, şimdiye değin neredeydiler, neden düzeltmediler, neyi bekliyorlardı? Üniversite kanunu, üniversite içindeki her türlü düzeltme ve gelişmelere giden yolları açık tutmuş, bunların demokrasi çerçevesi içinde nasıl, ne yoldan gerçekleştirilebileceğini de göstermiştir. Bu durumda, bir takım öğrencinin boykot ve işgale gitmesini, islahat isteğiyle öğretim üyelerini ve yönetimi küçük düşürmelerini beklemeden, fakülte kurulları senato, profesörler kurulu, kısacası yasalara uygun yollardan, gerekli gördükleri düzeltme ve değişiklikleri gerçekleştirmeye çalışabilirlerdi. Bugünedeğin bu yoldan gereğini yapmağa girişmediklerine göde, ya davranışları içtenlikten yoksundur, yaptıklarına kendileri de inanmıyorlar, ya da aksaklık ve bozuklukların düzelmesini gerçekten istemiyor, karışıklık çıkmasını öznlüyor, ona göre davranışlarını ayarlıyor, yangına körükle gidiyorlar. Öte yandan, eğer yürürlükteki yasalarımıza uygun yollardan üniversitelerimizde islahat yapmak için uğraşıp da bir sonuç alamıyanlar varsa, onlar da düşümlerinin doğruluğuna yeter sayıda öğretim üyesini inandıramamışlar, gerekli çoğunluk kendilerine katılmamış demektir. Bu duruma rağmen, düşündüklerinin zorla gerçekleştirilmesini istiyorlarsa, bunu sağlamak için ortalığı karıştırmaya çabalıyorlarsa bir azınlık diktatörlüğü yaratmak kaygısındadırlar demektir. Biz, her ne sebeple olursa olsun, bitip tükenmez ayaklanma ve kargaşalıklar yaratmağa inanmıyoruz; duru, sağlam kafayla düşünülüp yürütülen gelişme ve evrimden yanayız. Şunu da belirtmeliyiz ki düzen temelinden A dan Z ye kadar bozuk gibi deyimler pek heyecanlı olmakla birlikte, belirli bir anlam taşımaktan uzak, boş lâkırdılardır.

7 — Ara seçimlerin sonucuna bakarak, siyasi partilerin normal şartlar içinde, seçim yoluyla A.P. yi yenme umutlarının azalması ve iktidar partisini yıpratmak, gözden düşürmek için huzursuzluk yaratma veya yaratılmasını teşvik etmeleri. Bazı siyasi partilerin boykot, işgal v.b. kargaşalık olayları karşısındaki yönelti ve tutumları bu inanca zorluyor kişiyi. Ancak öyle görülüyor ki bu olaylar beklenen sonucu vermemiştir. Belki de tam aksine bir etki yapmıştır. Bunun nedenini bugünkü havanın 1960, 27 Mayıs öncesindekinden farklı olmasında aramak gerekir. Bir kez toplumumuzda 1960, 27 Mayıs öncesi dolgunluğu yoktur. İkincisi profesör ve üniversite öğrencisi 1960 tan önceki eşsiz itibarını ve bu itibarın getirdiği siyasi gücü yitirmiştir. Artık hiç kimse profesör ağzından çıkan yerli yersiz her lâkırdıya «vecize» diye bakmıyor; sokağa düşen üç üniversite öğrencisinin peşine 300 kişi katılmıyor. Halk kargaşalık, patırtı istemiyor, huzur istiyor, meselelerine, karşılaştığı güçlüklerle heyecan ve kavga ile değil, soğukkanlılıkla, dinç ve dudu kafa ile çözüm yolları arayıp bulma alışkanlığını ediniyor. Bunlardan başka, ordumuz da, büyük çoğunluğuyla, siyasi parti ve eğilim kavgalarının dışında kalmağa, arabulucu niteliğinde dahi olsa partiler arasına girmemeğe, herhangi bir fikre ya da yalana âlet olmamağa kararlı görünüyor.

8 — Özel yüksek okulların boykot ve işgale gitmelerinin ardında ayrı, fiyev evlât görünmeme, kabul edilme, özel okul öğrencisi olma karasından kurtulma ihtiyacının yattığı gün gibi ortadadır. Sanki bu boykot ve işgallerle özel okul öğrencisi kendine yüksekte, hor bakan imtiyazlı (!) devlet üniversitesi öğrencisi kardeşlerine şöyle seslenmekte, yalvarmaktadır:

Görüyorsunuz ki biz de sizler gibi düşünüp sizler gibi davranıyoruz, sizden ayrı, başka türlü kişiler değiliz; ne olur bizi de kendiniz gibi, sizlerden biliniz, benimseyiniz, ayrı tutmayın!..

İSTEKLER

Şimdi biraz da belli istekler üstünde duralım: Sayfalar dolusu istekler dikkatle incelenirse yerinde ve bugün için gerçekleştirilmesi mümkün olanların üniversite işgali gibi çok ciddi ve birçok maddi ve manevi zararlar getiren bir davranışı haklı gösterecek bir ağırlık ve önem taşımadığı görülür. Hatta denebilir ki bunlar boykota gitmeği bile gerektirmez; öğrenci derneklerinin ciddi çalışmalarıyla yasa ve tüzüklerin gösterdiği yollardan elde edilebilirlerdi. Yerinde istekleri şöyle sıralayabiliriz:

1 — Bursların artırılması; 2 — Yoksul öğrencilere yardım; 3 — Burs dağıtım şeklinin ıslahı; 4 — Ders notlarının öğrenciye vaktinde dağıtılması; (Bu istek not usulünün kaldırılması, kitap sağlanması şeklinde olmalıydı.) 5 — Şubat hakkı tanınması; gift sınav usulünün bırakılması...

Fakültelerle ilgili dilekler: **Hukuk Fakültesi:** Roma hukuku seçimlik ders yapılmalı, Türk hukuk tarihi ile ilgili dersler konmalı. (Çok önemli bir istektir bu. Doğrusu bir Türk hukuk fakültesinde Roma hukukunun en önemli derslerden sayılması, buna karşılık Türk hukuku diye bir ders bile bulunmaması utanılacak bir şeydir.)

İktisat Fakültesi: Fakülte mezunlarına serbest yeminli mali müşavirlik, hesap uzmanlığı haklarının tanınması; (Üniversitenin vereceği bir hak değil.)

Diş Hekimliği: Tatil zamanında kliniklerin halkın hizmetine açık bulundurulması.

Hukuk Fakültesine alınacak öğrenci sayısı D.P. teşkilâtının öngördüğü sayıda olmalıdır. (Buna benzer bir istek Fen Fakültesince de tekrarlanmıştır.) Bu istek yerinde gibi görünmekle birlikte bir takımımızın otobüs durağında ve otobüse bindikten sonraki davranışını akla getiriyor. Önce, dolu olduğu için durmayıp geçen şoföre küfürü basarız; bir kez de bindik mi hemen değişiveririz; bu defa durakta bekleyenleri almak için duran şoföre çatarız: «Ne duruyorsun! Balık istifi mi bu, tepemize mi bindireceksin? v.b.»

Astronomi bölümü mezunlarına liselerde öğretmenlik hakkı tanınmalı, meteorolojide çalışabilmeleri için bu konu ile ilgili dersler konulmalı. (İş bulmak, üniversitenin yapacağı iş değil.)

Fizik yüksek mühendisliği bölümü yapılmalıdır. Modern fizik dersleri konulmalıdır.

Öğretim üyelerinin öğrenci sorunlarıyla ilgilenmeleri için öğrenci kabul saatleri tesbit edilmelidir.

Öğrenci isteklerinin en önemlisi, şüphesiz ki, öğrenimin genişletilmesi, okutulmayan bir takım derslerin konulmasıyla üniversite programlarının zenginleştirilmesidir. Bir bakıma üniversitenin gelişmesi demek olan bu yönde imkânların zorlanması gerekir. Doğrusu her yıl sonu imtihanların bitiminden sonra, veya ders yılı başlangıcında bir gün fakültelerin öğretim üyeleri yahut onların temsilcileriyle öğrenci temsilcileri bir araya gelerek ortaya konacak eksiklikler üstünde durabilir ve o yıl sonuna değin ulaşılabilecek bir takım hedefler tesbit edebilirler. Bu toplantı gelenekleştirilebilir ve her yılın muhasebesi yapılır, tesbit edilen hedeflere varılıp varılmadığı, girilen işlerin hangilerinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği başarılamadığı nedenleriyle birlikte açıklanır ve yeni yılda yapılacak işler tesbit edilir. Ciddiye alınırsa böyle bir günün ilerde olması muhtemel bazı gerginlikleri önlemesi mümkündür.

***

Öğrenciler yerinde istekleri yanında gülünç, hatta deli saçması diyebileceğimiz bazı istekler de ileri sürdüler, kendilerini ilgilendirmeyen konulara da el attılar; siyâset rüzgârlarının esip getirdiği meseleleri çözümlenmeye kalktılar. Meselâ, asistanların nasıl alınması gerektiği, hakları, asistanlıktan doçentliğe, doçentlikten profesörlüğe nasıl geçileceği, öğretim üyelerine verilmesi gereken aylık ve tazminat, öğretim üyelerinin özel yüksek okullarda ders vermeleri, bu okulların devletleştirilmesi v.b. gibi. (Doğrusu öğrencilerinin kendilerini koruyucu kanatları altına almaları karşısında öğretim üyelerimizin içlerinde nasıl duygular uyandırdığını, buna nasıl tepki gösterdiklerini bilmek isterdim!) Ancak burada önemli olan soru şudur: Acaba neden bu konuları da ele almak ihtiyacını duymuşlardır. Birincisi, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu davranış «veledşahi» ailede edinilmiş bir davranış biçimidir. Yalnız burada bir önemli nokta daha vardır: İşgalci öğrenciler de kendilerini işgale iten etkenleri yeter derecede önemli bulmuyor. Bunun etkisiyle bilinçaltında bir huzursuzluk vardır. Bu yüzden, yaptığı işin yerinde olduğuna kendi kendini inandırmak için, yurdumuzda eğitimin kökünden değiştirilmesinden tutunuz da öğretim üyelerinin özel meselelerine varıncaya kadar birçok büyük konuları içine alan bir yığın isteklerde bulunmak yolunu tuttular. Tabii bunda, doğrudan doğruya ortaya çıkmak, düşünüş ve isteklerini açıkça söylemek yürekliliğini göstereme-

yip perde arkasında kalmağı daha uygun gören bazı öğretim üyelerinin de rolleri bulunduğunu belirtmek zorundayız.

Bir takım gazetecilerimiz işgalci öğrencilerin daha iyi yetişmek kaygısında olduklarına inanmış görünmüşlerdir. Oysa bu kaygı gerçek gibi görünmüyor; doğrusu çoğu öğrencinin, iyi olsa da, kendini sıkıya koyacak, daha çok çalışmağa zorlayacak bir düzeni benimsemeleri beklenemez. Nitekim istekler içinde bizi yazarların, belki de işgalcilere hoş görünmek için yazdıklarının aksine inandırıcılar var. Meselâ: «Birinci sınıf haric belge usulü kaldırılmalıdır. Hukuk Fakültesinin bütün sınıflarından belge kaldırılmalıdır.»

«Dördüncü sömestreden sonra baraj kaldırılmalı.»

«Enternlik kanunlaşmamalıdır.»

«Kalitatif, kantitatif ve organik lâboratuvarlara giriş sınavı yapılmalıdır.»

«Ders ve sınav programı talebe cemiyeti tarafından düzenlenmelidir.»

«Vizelerden sonra yapılan pratik sınavları ve sözlü sınavlar kaldırılmalıdır.»

Bunlardan başka işgalcilerin bir de hiç üstünde durmadan ortaya attıkları, gülünçlükle niteliyebileceğimiz istekler var:

«Öğretim üyelerine ders kitapları için kitap sahifesi ne olursa olsun en fazla 3000,— lira telif hakkı verilmelidir.»

Bütün öğrenci isteklerinin incisidir bu ve öğrencinin profesöre karşı ne ölçüde menfi bir ruh hali taşıyacak duruma getirildiğini göstermesi bakımından ilgi çekicidir. 500 sayfalık bir kitap düşününüz, sadece daktiloya çektilmesi bile 750,— lira tutar. Böyle bir teklif profesörlere «Kitap, ders kitabı yazmanın» demekle birdir. Sanki GERÇEK kitap yazan profesör sayısı çokmuş gibi... Pek dile dolanılan kitap ticareti konusu da ayrı bir hikâyedir. Sadece beş hoca bunu yapıyor diye beşyüz kişiye çamur atmak...

«Üniversite öğretim üyeleri kamu hizmetleri dışında hiçbir iş görmemelidir. Özel okullar devletleştirilene kadar bu okullarda ders vermek istiyen öğretim üyeleri Devlet Üniversitesinden istifa ederek ayrılmalıdır.»

Bugün, özellikle fen ve mühendislikle ilgili bölümlerin öğretim üyeleri içinde, özel yüksek okullarda ders vermiyeni hemen hemen hiç yok gibidir. Özel yüksek okullarda dersi olan profesörler Devlet Üniversitesinden ayrılacak olsalar pek çok fakültenin, belki de bütün teknik üniversitenin kapısına kilit vurmamak zorunda kalacaktır.

Özel yüksek okulların devletleştirilmesi başlıbaşına uzun boylu bir yazı konusudur. Ancak bir gelişmeyi belirtmeden geçemeyeceğim: Devlet üniversiteleri A dan Z ye kadar bozuk, kökten ıslaha muhtaç, diye yakınırken, özelleri de devletleştirmeğe kalkmak, ıslah etmeği, sakıncalarını ortadan kaldırmağı, devlet üniversitesinin yapamayacağı bir takım görevleri yapar duruma getirmeği düşünmemek garip değil mi?

Allahüma

Gök kuşağında yedi rengim vardı,
Bir yay çizmiştim sana tâ gönülden;
Bu tayfın alevi içimi sardı,
Bir hoşça çağırdım beni derinden.

Yıldızlar sanatı dururken gökte
Arşı âlem ferşe bakıyordu hep
Bir gün bozulursa renkli sergi de
Derin kuyulara düşerim ben hep.

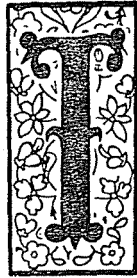
Bulutlardan öte sadâ var sandım
Dereden tepeden bir ses çıkmadı
Kavuşayım diye SENİ aradım
Bu ruh ten evinde ondan durmadı.

● CEMAL TARIK KUTLU

Sosyoloji

Mefkûreci Din Adamlarına, Dini ve İctimâî Yardımların bir Teşkilâta bağlanması hakkında TEKLİF

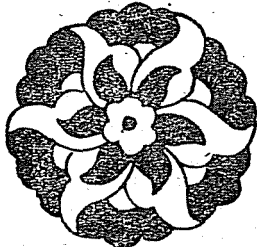
Dr. Mehmed ERÖZ

ürk kavmi, içtimâî yardım şuuruna sahip bir millettir. Türk töresi, (şölen) leri, (toy) ları, (komşu hak ve pay) ı müessesesi, ziyafet (şölen) lerden sonra Bey veya Han çadırının yağmalanması şeklindeki gelenekleriyle, içtimâî adalet, içtimâî dayanışma ve yardımlaşma prensiplerine dayanan, yazısız hukuk cinsinden bir örf ve âdetler manzumesi idi. Atalarımız İslâmiyeti gönül rızası ile kabul edip, Müslüman olduktan sonra kurdukları devletlerde, imparatorluklarda Türklüğün merhamet ve yardım şuuruna, İslâmın kudretli içtimâî adalet hükümlerini zerkeşip, sağlam müesseseler meydana getirdiler. Selçuklular ve Osmanlılar devrindeki vakıf ve imâret teşkilâtları, kervansaraylar, dârülacezeler, dârüşşifalar bunun en canlı misalleridir. Buralarda kaynayan kazanlar yüzbinlerce insanın aç midelerine gıda hazırlar, hayır dualarına vesîle olurdu. Din ve insanlığa şeref getirecek bu ocaklarda açlar doyurulur, çıplaklar giydirilir, yaralar sarılır, hastalar tedavi edilirdi. Onlardan bize ne miras kaldı? Hemen hemen hiç..

Bugün İngiltere'de, İskandinav ülkelerinde, diğer Hristiyan memleketlerinde kilise teşkilâtı milyarları aşan maddî varlığıyla, yardım meselelerinde, fakirlere el uzatma hususunda ön plânda gitmektedir. Adı geçen devletler de içtimâî adalet ve siyaset tedbirleri, umumî içtimâî sigorta kanunları, içtimâî yardım müesseseleriyle sefaleti önlemişlerdir. İngiltere'de fakir göremezsiniz. İş bulamıyan kimse sigortadan maaşetini alır. Bu sigorta yardımı, iane değil, işsiz kalan kimsenin tabii, kanunî hakkıdır. Bu yardımı kendi hususî arabasıyla almağa gidenlere hiç kimse tuhaf gözle bakmaz. Bunun (tam istihdam) ile kabil olabileceğini söyleyenlere, işin biraz da (dünya görüşü)ne bağlı olduğunu ifade etmek isteriz.

Biz bu yazımızda, fakirlik ve dilencilik meselesini kısaca ele alacak, Müslüman Türklere hitap edecek, Müslüman zenginlerimize serzenişte bulunacak, din adamlarımıza mühim bir teklif sunacağız. Allah'ın günü (Sosyal adalet) diye bağırın, Hilton'

larda düğünler yapan, gece kulüplerinde eğlenen, beş kuruşluk yardımı görülmiyen salon sosyalistlerine hiçbir sözümlük yok.

Her yıl (hac) üstüne (hac) tazeliyen nice zenginimiz arasında (zekât farızası)nı eda edenlerin sayısı ve nisbeti düşünülmeğe değer. Çeşme, yol, cami, mektep, hastahane gibi hayır işlerine büyük meblâğlar sarfettikten sonra, alın akıyla Hz. Peygamberin huzuruna çıkanların sayısı nedir? Sayısı ne olursa olsun, mukaddes topraklara gidebilmek hak ve vazifesine ancak bu şerefli ve hayırlı zevat muhataptır. Hz. Peygamber, komşusu aklıktan kıvrırırken, üç defa, beş defa (Hacı Bey) ünvanına nail olan Müslüman zengininden razı olmayacağını, bu husustaki hadisiyle, binüçyüz sene önce bildirmişti. Böyle zenginler, beş - on fakirin ızdırabını dindirsel, beş - on talebe okutsalar, yersiz yurtsuz biçarelere başlarını sokacak bir gecekonducuk hediye etseler, izbe kulübelerde partal yorganlara sarılarak kışı geçirmeğe çalışan, çeneleri titreyen zavallılara odun kömür temin etseler, (mükerrer hac) sevabından, daha az mı sevap kazanırlar, Allah onlardan daha az mı razı olur, Hz. Muhammed kendisini ziyaret etmedikleri için onlara gücenir mi, yoksa ruhu şâd mı olur, kendi vicdanları daha az mı huzura erer? Bunun cevabını bu satırları okuyanlar versin..

Hele dinî ve içtimai diğer bir hastalığımız, fakir ve orta halli Müslümanların (Has hastalığı)dır. Diğer farzları eda etmiş gibi, sanki (Hac) kendileri için (hak ve vazife) imiş gibi, oğlunu, kızını evlendirmeden, onlara bir istikbal, bir meslek temin etmeden, üç - beş dönüm tarlasını satıp, hac sevabı kazanmak üzere Hicaz'a gidenlere Allah iz'an ve akıl versin. Dönüşlerinde kendileri de aç, çocukları da açtır. Bu hususta hükümetlerden, partilerden tedbir beklemek beyhudedir. Rey endişesi onların hareketini önler. Esas ikaz ve irşad vazifesi din erbabına düşer. Maalesef biz bu bâbta hakikatin sesini cesaretle haykıran pek az hoca görüyoruz.

Allahın günü İstanbul sokaklarında ve Türkiye'nin bütün şehir ve kasabalarında dilenenlerin hali yürekler acısındır. Deşilmiş, irinler akan yarasını gözünüze sokarcasına teşhir eden biçarenin avucuna sıkıştırdığımız üç kuruş, ne onun yarasına merhem olacak, ne de içinde bulunduğumuz dinî, millî, içtimai, tesanüd zavallılığının kara yüzünü ağartacaktır. Karda kışta, mâsum çocuğunu sokağın taşına yatırıp, merhamet dilenen ananın halinden, bir bütün olarak, yüreği nasırlaşmış, vicdanı kararmış cemiyet habersizdir. Ne bekliyoruz?. Komünizmin bu sefaleti istismar ederek, onun üzerine saltanat kurmasını mı?

Bir bütün olarak cemiyetin bigâneliği yanında, birçok fert merhamet ve hayır sahibidir. Beşer onar kuruşluk yardımlarla, çoğu mütevasi bütçelerden olmak üzere, milyonlarca lira Türkiye'nin dört köşesinden her gün aynı ve nakdi iane şeklinde dilencilere aktarılır. Buna zekât tutarlarını, dilenmiyen fakirlere yapılan yardımları eklersek, bir senede milyonlarca liranın fakirlere yardım olarak sarfedildiğini görürüz. Yerine masruf olmiyan bu yardımın,

artık bir kaynakta toplanması lâzımdır. Hakiki fakir dilenemez, yüzü tutmadığı için halini bildiremez. Bir iz'an ve insaf sahibi onu farketmediği takdirde, köşesinde aklıktan inler durur. Dilencilerin bir kısmı muazzam menfaat şebekelerine mensuptur. Küçük çocukları sakat edip, dilenci orduları teşkil eden, serveti, malî kudreti torba sayısı (emrindeki dilenci sayısı) ile ölçülen birçok vicdansız ve hainin mevcudiyeti, halk arasında ötedenberi söylenmektedir. Birçok vatandaş bu bakımdan dilenciye para verip vermemekte mütereddittir. Verilenlerle de sefalet sona ermemekte, bilâkis teşvik görmektedir.

Sokaklarında dilenci bulunmayan bir Türkiye'yi bize hediye etmekte din adamlarımız söz sahibi olamazlarsa, halimize yanahm.

Zekât, sadaka, iane, mükerrer hac'lardan feragat etmek suretiyle yapılacak büyük bağışlar, nakdi ve aynı her türlü yardım bir kaynakta toplanabilirse, büyük bir maddî dayanak ve teşkilâta münce olur. Din adamlarının, hocaların öncülük edeceği dinî, mevzuat müsait değilse lâdinî bir dernek veya teşekkül kurulur. Hocaların varlığı, irşadı sayesinde bu müessesenin bankadaki hesaplarına Türkiye'nin dört köşesinden onar, yüzer, biner liralara yağacaktır. Birkaç yılda devletin de yardımıyla, milyarları aşan meblâğla, içinde hastahanesi, mektebi, camisi, kütüphanesi, hamamı, işyerleri, yatakhaneleri, dinlenme evleri bulunan, kimsesiz düşkünler yurtları, siteleri, külliyesi kurulur, büyük tesisler bina edilir. Sefaletin kucağından alınan kimsesizler burada şefkat ve himaye görür, barındırılır. Çocuklar okutulur, bir kısmına sanat öğretilir. Meslek, sanat sahibi olarak yetiştirilip, cemiyete hayırlı insanlar kazandırılır. İstidatlı çocuklar Avrupa'ya gönderilir. Ev bark sahibi fakirler de, bu kudretli teşkilâtın istihbaratıyla bulunup, haysiyet kırmayan bir tarzda, hayat boyu yardım nimetinden faydalandırılır. Dilencilik bir kanunla yasak edilir. Teşekkül, her sene biriken parasının bir kısmını yatırım işlerine sarf eder. Smaî, ticari faaliyetler, gazete, dergi işleri, dinî, millî neşriyat, memleket çapındaki hayır işleriyle dernek; İngiltere'de (Salvation Army = Kurtuluş Ordusu) adıyla anılan kudretli dinî teşkilâtın İslâmî sahadada bir benzeri olur.

Teklif bizden, anlayış sizden, yardım Allah'tan.

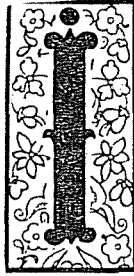
Tebrik

İSLÂM MEDENİYETİ, OKUYUCULARININ VE BÜTÜN MÜSLÜMANLARIN 19 - 20 EKİM GECESİ MÜŞERREF OLACAĞIMIZ MİRAC KANDİLLERİNİ TEBRİK EDER, BU MÜBAREK GECENİN İSLÂM ÂLEMİ İÇİN VESİLE-İ İNTİBAH OLMASINI DİLER.

Psikoloji

Dinî Mefkûrenin kıymet ve kudsiyeti

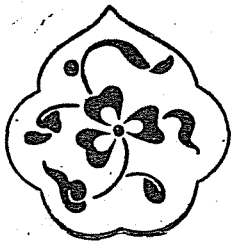
Av. Süleyman AKYAZI

çtimalî hayat bir takım kıymetlerin bulunduğu ve birleştiği yerde kendini daha iyi ve kavi hissettirir. Bu kuvvet ve âhenk en ziyâde kendini dinî mefkûrede belli eder. İnsanların en ziyâde bağlandıkları şey dinleridir. Bu mefkûreyi taşıyanların zamanı ve sırası gelince ne yararlıklar ve harikalar gösterdikleri geçen asırlarda binlerce misalleri ile sabittir. Mukaddes gaye uğrunda çok kere kendilerinden geçerek hayatlarını feda ettikleri ve gayelerine eriştikleri emsaliyle sabittir. Dinî kıymet bütün mânevi

kıymetleri nefsinde topladığı için ahlâkî kıymetin de üstündedir. Fakat dinî kıymetin ahlâkî kıymetten üstün olması ahlâkî kıymet ve şerefine noksanlık getirmez, aksine olarak dinin en çok kuvvet verdiği şey ahlâktır. Peygamberimiz (S.A.V.): «Ben, güzel ahlâkî tamamlamak için Cenab-ı Hak tarafından gönderildim.» buyuruyor. Ancak her ikisinin kıyaslandığı takdirde üstünlüğün din tarafında kaldığı anlaşılır. Nitekim din kahramanı, ahlâk kahramanına ne yapıyorsunuz diye sormuş? Ahlâk kahramanı: «Bulursak şükrederiz. Bulmazsak sabrederiz.» Bu söze karşı din kahramanı şu cevabı vermiş: «Bu sizin yaptığınızı Horasan köpekleri de yapar. Biz ise bulmazsak şükrederiz. Bulursak infak ederiz.» İşte misal dinî mefkûrenin ahlâkî mefkûreden üstün olduğunu ispat etmektedir. Buna diğer bir misal, Şah-ı Nakşibendiye müritleri sormuşlar: «Sair şeyhler müritlerine keramet gösterirler. Sen bize hiç kerâmet göstermiyorsun.» Şah-ı Nakşi buyurmuş ki: «Kerametten ne çıkar? Mu'cize kerametten üstündür. Mu'cizenin en büyüğü Hazret-i İsa'dan sadır olmuştur. Fakat dikkat ediniz. O ölmüş cesetleri diriltiyordu. Ben ise ölmüş ruhları diriltiyorum.» diyor. Bu tasavvufî beyanları erbabı anlar. Hallini onlara bırakalım. Bütün hayatlarında kuvvetli bir irade ve seciye gösteren insanlar çocukluklarında dinî terbiye almış olanlardır.

Ahmet Vefik Paşaya medenî cesaretinin dayanağını sormuşlar. «Allaha tevekkülumdür» diye cevap vermiş. Allaha tevekkül eden bir lâhza ümitten mahrum kalmaz. Hiçbir vakit me'yus olmaz ve kötü düşünmez. Ye'sin ölüm, ümit ve cesaretin de

hayat ve muvaffakiyyet olduğunu bilir ve ona dayanırım buyurmuştur.

Biz 93 Harbini kaybettikten sonra Ayastefanos (Yeşilköy) andlaşmasının müzakeresi sırasında, Rus orduları baş kumandanı Grandok Nikola, Sultan Hamidi ziyarete geldiğinde, Dolmabahçe önünde bütün hükümet ve saray erkânı hazır olduğu halde Abdülhamit tarafından karşılanır. Baş kumandan rıhtıma çıkacağı sırada çatanadan bir Rus zabiti atlayarak rıhtıma Rus bayrağını diker. Bunu gören Vefik Paşa, istiklâlimizin nişânesi olan ay yıldızlı bayrağımızın dalgalandığı yerin yanında bir Rus bayrağının dikilmesine tahammül edemiyerek o şişman vücudu ile atlayarak Rus bayrağını dikildiği yerden alır ve kaldırır. Hiçbir şey olmamış gibi yine yerine geçer oturur. Grandok Nikola hiç ses çıkaramaz.

Bu dirayetli vezirin o tarihte ve böyle kritik bir durumda gösterdiği bu cesaret devletin maddî ve manevî şeref ve haysiyetini yükselten şahane bir hareket ve hamaset destanı sayılabilir.

Ahmet Vefik Paşanın diğer bir cesâret örneği de, Paris'te sefir iken üçüncü Napolyonun verdiği bir ziyafette hazır bulunmuş, Napolyon Şam meselesinden dolayı Osmanlı devletine dargın olduğundan bütün davetliler huzurunda Ahmet Vefik Paşaya hitâben: «İmparatorluğunuz çatırdıyor.» diyerek Osmanlı devletinin yıkılacağını kasıt ve işaret edince, Paşa sinirlenerek herkese işittirecek şekilde: «Osmanlı devleti buraya uzaktır. Çatırtıyı işitemezsiniz. Halbuki ben buraya yakın olduğum için Fransa devletinin çatırtısını işitiyorum. O bizimki değil, çatırdayan sizinkidir.» demiş. Toplantıdan çıkınca İngiliz sefiri, paşayı bu cesaretinden dolayı tebrik etmiş. Paşa, İngiliz sefirine: «Bunu ben değil, sen yapacaktın.» diyerek her ikisini de susturmuştur.

Geçmiş tarihimizde böyle dirâyetli vezirler ün ve nam almışlardı. Bu cesaret ve fazilet tişsalî insanların bu hareketleri hiç şüphesiz dinî mefkûre ve millî gurur sayesinde vukua gelmiştir. Peygamberimiz (S.A.V.) derin bir cahiliyet ve sefalet içinde yuvar-

lanmakta olan arapları bu sefalet ve zulmetten kurtarıp büyük bir islâmî medeniyet getirmesi ve zuhurundan yüz sene bile geçmeden dört yüz milyonluk büyük bir kitleyi arkasından koşturması bu emel ve idealin şevk ve sevgiyle olmuştur. İşte bugün Filistin'de «İsrail» devletini kurarak bir vatan, bir lisan ve bir millet vücuda getiren yahudiler dayanağı asırlardanberi Kudüs'te Ağlama Taşının dibinde erkek - kadın, çoluk - çocuk o kurtuluş gününü umarak hıçkırıklarla ağlamışlar, hamursuz bayramların-

da birbirlerini selâmlıyarak: «Gelecek sene Kudüs'te» demek suretiyle ümit ve ideallerini tekrar ve takviye etmişlerdi. İşte nihayet bu ümit ve idealler hakikat oldu. Hem de çok kısa bir zaman içinde bir düzine arap devlet ve milletine karşı ateş saçarak hâkimiyetini ilân ve ispat etti.

Ne yazık ve ne ayıp? Fakat ne yapalım ki, çalışan ve arzı makam eden ona sahip olur. Bütün müslüman devletlere bundan ibret almak düşer.

Allah'ım

Gönülde tufanlar koptuğu anlar,
ALLAHIM hep SANA koşar varlığım!..
Huzuruna dursam diner tufanlar,
Gider yüreğimden gönül darlığım!..

Yarabbi en âciz günlerimde ben
Hep SENİ aradım, SANA güvendim!..
Ruhuma naksettin kudretini SEN,
Kalben SEN'le doldum, hicranı yendim.

Hayatı mânasız bulduğum gündü,
SENİN kudretinden derman aradım!..
Cezbenle ruh dünyam Cennete döndü,
Varlığımı buldum, işe yaradım.

İstemezsen insan nefes alamaz,
Müsaade etmezsen, sıhhat bulamaz,
Ol dersin var olur serapa cihan!..
Olmasın dediğin işe yaramaz.

● HAYRUNNİSA ÇİĞDEM

Sorunuz Söyliyelim

Suallere Cevaplar

Hazırlayan :
GAZİ MERT

● DEVİR ÇEVİRMEK NEDİR? NASIL YAPILIR, MEŞRU MUDUR?

Ankara'dan sayın Yusuf İPEK: «Peygamberimiz zamanında devir var mıydı? Ölen bir kimsenin devri nasıl yapılır? Erkek ve kadın arasında devir yaparken bir fark var mıdır?»

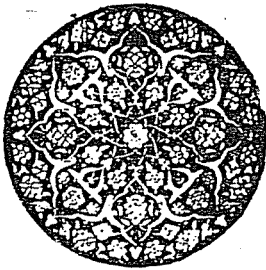
Peygamberimiz zamanında devir yoktu. Yalnız namaz, oruç ve yemin gibi borçları olan kimse, malının üçte birini bu husûsa vasiyet eder. Bu para 1/3 borca kâfi gelmezse son zaman ulemâsı devir yapılmasını ihdas etmişler ve o adamın namaz, oruç... gibi borçlarının affedilmesi için «bu bir ümittir» demişlerdir.

Bir kimse vefat etmişse onun evvelâ techiz - tekvini yapılır. Kul borcu varsa mal taksimi yapılmadan kul borçları ödenir. Ondan sonra malının 2/3 ü vereseye ayrılır. 1/3 ü de kendi borçları için ayrılır ve işte borçlar bu 1/3 ile ödenir. 1/3 kâfi gelmezse borcuna üstü devir yapılır.

Bir büyük âlimimiz devrin şu yolla yapılacağını açıklamıştır: Ölen kimsenin meselâ bir aylık namazı hesap edilir. 6 şar vakitten 180 vakit eder. Devir yapan kimse karşısına fakir bir adam alır. Devri yapılan kimsenin baba ismiyle beraber kendi ismini söyliyerek (meselâ: Ahmet oğlu Mehmet'in bir aylık namazının fitresi için verdim al kabul et) diye söyler, fakir (aldım kabul ettim) dedikten sonra hibe yoluyla geri verir. Defa bir aylık diğer namazları için şu meblâğı al kabul et der. Bu şekilde kaç aylık namazı geçmiş ise hesap edilir ve devir bitene kadar devrolur.

Tekrar meselâ oruç için... 6 senelik oruç 180 gün eder. Fakire: «Falan kimsenin 6 senelik oruç borcu için şu meblâğı al kabul et» şeklinde devam eder gider, tâ ki oruç borcu da bitene kadar..

Birkaç devir zekâtına, birkaç devir fitresine, birkaç devir kul borcuna... şeklinde devam eder gider. Bütün borçları bitene kadar..

Meselâ: ölen kimsenin yaşı 60 olsun... Erkekse 12 sını çocukluğuna çıkarırsın 48 kalır. 48'i 12 ayla çarparsın 576 eder. Şu halde 60 yaşındaki erkek için 576 devir; 60 yaşında bir kadınsa 9'unu çıkarırsın 51 kalır. 12 ayla çarparsın 612 eder. İşte 60 yaşındaki kadın için 612 devir lâzımdır.

Erkekle kadın arasındaki devir farkı bundan ibâret...

● RUHLARIN HAZİR OLMASI İNKÂN DAHİLİNDE MİDİR?

İstanbul'dan sayın Necmeddin TURİNAY: «Sadet-i Ebediyye adlı kitabın 551-552. sahifesinde bir büyük âlimin «Ruhların hazır olması» konusunda bir makâlesi var. Burada Evliyâ ruhlarının ve Mümin ruhlarının çağrılırsa hazır ve nazır olacağı, isteyene yardım edeceği yazılıyor. Aynı makâlede bahsi geçen Birgîvinin vasiyetnâmesi ve Halebi tercemesinde, ayrıca okuduğum; «İslâm'a sokulan bid'adlar ve hurâfeler» adlı eserin naklen verdiği fetevây-ı Âlide bu inançta olan kimsenin küfrüne hüküm veriliyor. Makâlenin yazarı Allah (C.C.)'ın hazır ve nazır olması ile ruhların hazır ve nazır olması arasında zamanlı ve mekânlı bir fark olduğunu ileri sürüp ruhların hazır olmasını ve yardım etmesini mümkün görüyor. Ve hatta 338. sahifede «Ruhlardan yardım beklemek, bütün müslümanlar ve bütün insanlar arasında âdet hâlini almıştır» diyor.

Akide yönünden bunun gerçeği ve hükmü nedir?»

E vliyâ ruhlarının ve Mü'min ruhlarının çağrıldığı zaman hazır ve nazır olacağı, istiyene yardım edeceği iddiası doğru değildir. Eğer bu şekilde yazıyorsa hatadır.

Ancak; İslâm'da tevessül diye bir şey vardır ki; o da Rasûlüllah'ın yada büyük bir zâtın yüzü-suyu hürmetine Allahtan bir şey istemektir. Yâni; «Allahım falan kulunun hürmetine benim şu işimi bitiriver.» şeklinde Allahtan dua ve niyazda bulunulabilir.

Ruhlardan bir şey istenemez. Bil'akis ölümler dirilerin dualarına muhtaçtır.

Müslümanlar «Biz ancak sana ibâdet eder ve ancak senden yardım isteriz» âyeti kerîmesinin sırınca hareket etmeli, akide yönünden İslâmın ruhuna muğayir sözleri benimsememelidir.

● MUAVİYE Hz. LERİNİ NASIL TANIYIP KABUL ETMELİYİZ?

İzmir'den sayın İbrahim EVİNE: «Muaviye (R.A.) hazretlerinin Kerbelâ vak'asıyla ilgisi ve İslâm'daki yeri nedir? Bu sahâbeyi nasıl tanıyıp kabul etmeliyiz?»

Muaviye (R.A.) Hazretlerinin ölüm tarihleriyle Kerbelâ vak'asının oluş tarihi birbirinden ayrıdır. Muaviye Kerbelâ'dan önce vefât etmiştir.

Ehli sünnet âlimleri, içlerinde 1. Hicret asrında yaşayan 12 ehl-i Beyt imamı ve onların

neslinden gelen Abdül-Kadir'i Geylânî, Ahmet er-Rifâî, İbrâhim'üs - Düssûki, Hasen'üş - Şâzeli ve diğer büyük şerif ve seyyidlerin bulunduğu İslâm Âlimleri sahabe-i Kirâm'ın birbirleriyle olan ictihâdi ihtilâflarının sonunda meydana gelen fiili mücadeleleri hakkında kötü söz söylememeyi İslâm milletinin düstur-u esâsisi ve İslâm ümmetinin selâmeti için önemli bir sebeb saymışlardır.

Bu bakımdan Ashâb-ı Kirâm hakkında her ne suretle olursa olsun kıyl-ü kâl etmek kâmil bir müslümâna lâayık görülmemiştir: Çünkü ez-cümle akâid kitaplarında şöyle söylenmektedir:

«Ashâb-ı Kirâm'ın herbirini büyük ve üstün bilmek, hepsine iyi gözle bakmak, herbirinin âdil ve salih olduğuna inanmak lâzımdır. Hiçbirine dil uzatmamak, lâ'net etmemek, düşmanlık etmemek ve bir kısmını sevmek için başka sahâbîlere düşman olmaktan sakınmak lâzımdır. Bir kısmına düşmanlık ederek, söğerek, kötüleyerek, başka kısmın seviymiş olacağını sanmaktan kaçınmalıdır. Böyle olduğu kesin vesikalarla, kuvvetli senedlerle isbat edilmiştir.»

Bir çok Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şeriflerde de Ashâbı Kirâma dil uzatılmamasına ait, onların üstünlüklerine dair kat'i hükümler vardır.

Allah buyuruyor: «Önce Müslüman olanlardan, muhacirlerin ve ensârın önce gelenlerinden ve bunların yolunda gidenlerden Allah-ü Taâlâ razıdırlar. Allahü teâlâ bunlar için Cennetler hazırladı. Bu Cennetlerin altından nehirler akmaktadır. Bunlar Cennetlerde sonsuz olarak kalacaklardır. (Tevbe Suresi; 100.)

Y ine-Cenabı Allah Ashâbı kasederek; «Siz ümmetlerin hayırlısıdır (Al-i İmrân Suresi; 110.) buyurmuştur.

Ashâb-ı Kirâm hakkında Hadis-i Şeriflerin bazıları: «Ashâbım Gökteki yıldızlar gibidir. Herhangi birisine uyarsanız, hidâyete kavuşursunuz.»

«Ashâbına düşmanlık etmekten sakınınız. Allahtan korkunuz. Onları seven, beni sevdiği için sever. Onlara düşmanlık eden, bana düşmanlık etmiş olur. Onları inciten, beni incitmiş olur. Beni inciten de, eibette Allahü taâlâyı incitir.»

«İnsanların en iyisi benim zamanımda bulunan Müslümanlardır. Onlardan sonra en iyisi onları görenlerdir. Onlardan sonra da en iyisi onları görenleri görenlerdir. Onlardan sonra gelenlerde iyi olmayanlar da vardır.»

«Beni gören ve beni görenleri gören bir müslümânı Cehennem âteşi yakmaz.»

«Ashâbım anıldığı zaman dilinizi tutunuz! Onların şanlarına lâayık olmayan bir şey söylemeyiniz!»

«Ashâbımdan birine sögeni döğünüz!»

«Ashâbımın kusurları, yanlış hareketleri olacaktır. Allah-ü Taâlâ onları bana bağışlayacak, kusurlarını af edecektir.»

Ashâb-ı Kirâmla ilgili Hadis-i Şerifleri ço-

ğaltmak mümkün. Şimdilik bu kadarla iktifa ediyoruz.

Esasen Ashab-ı Kirâm arasındaki ayrılıklar, döğüşmeler, birbirlerini sevmedikleri için olmasa gerektir. O büyük insanlar hiçbir zaman Allah ve Rasûlünün emirlerine muhalefet edemezler. Ve birbirlerine karşı olan ihtilâfları bizleri ilgilendirmemeli... Meselâ: Halid İbni Velid ile Sa'd bin Ebî Vakkas birşey üzerine uyuşamamışlardı. Bir kimse Sa'd bin Ebî Vakkas'ın yanında Hâlid bin Velid'i kötülemeğe başladı. Sa'd İbni Ebî Vakkas bunu huzun susturup: «Sus!.. Ona birşey söyleme!.. Aramızdaki ayrılık dîn kardeşliğimizi bozamaz» buyurdu.

Yine bir gün Hz. Ali (R.A.) Hazretleri sokakta Zübeyr bin Avvâm ile karşılaştı. Hz. Osman (R.A.) için olan birşeyden dolayı, birbirleriyle sertçe konuşular. Zübeyr'in oğlu Abdullah bundan dolayı Hz. Ali'ye söğmeye başlarken, babası çok kızdı ve oğlunu döğdü.

Bu iki misâli de çoğaltmak mümkün...

Fakat daha fazla izâhat vermek sahifelerimizle imkânsızdır. Sorunuzun cevâbını bu izâhatımızın ışığı altında değerlendirmenizi temenni ederiz.

● TARİKAT ŞART MIDİR?

Konyadan sayın Ahmet YENİKÖYLÜ: «İslâmiyetin yaşaması için Tarikat elzem midir? İslâmda tarikat var mıdır? Varsa bunlar ayrılık teşkil etmez mi? İslâmiyetin yaşaması için tarikat şart değildir.

Tarikatları şerîata uygun olan ve olmayan diye ikiye ayırmak lâzımdır.

Şer'i Şerife uyan tarikatların gayesi; nefsi, toplumun menfi akımlarından koruyarak tezkiye etmektir. Beşerî zevk ve arzuların disiplin altına alınarak hakka yöneltilmesi şüphesiz istenilen bir şeydir. Küfür ve ilhad rûzgârlarına daha büyük bir kuvvetle karşı koyabilmek ve dünyanın kötülüklerinden sıyrılıp hakka ermek ve onun rızasını talep etmek, hakkı bulmak, onda erimek gayesine mâruf olan tarikatlar, cemiyetin şartlarına göre faydalı hizmetler görmüştür.

Fakat İslâmiyetin idâmesi için tarikatların şart olduğu söylenemez. Tarikatlar ancak daha dürüst, daha faziletli insanların yetişmesine bir vasıtaadır.

Tarikatların İslâm cemaatı içerisinde bir bölünmeye, zümreleşmeye sebep olacağı iddiası doğru değildir.

Hak tarikat mensubları cemaat şuurunu zayıflatmak değil, kuvvetlendirmelidir «Hak tarikat» mefhumu bunu icap ettirir.

İslâm cemaati içerisinde birliği bozucu, zümreleştirmeyi hazırlayıcı bir rol oynayan her cereyan tasvib edilmemelidir. Böyle tarikatlar varsa bunlar aslı gayelerinden sapmıştır.

Tarikatlar mevzuunda söylenecekler bundan ibâret değildir. Bu konu enine - boyuna incelenmesi icap eden mühim bir mevzudur. Lâkin biz şimdilik bu kadarla iktifa ediyoruz.

● DIŞ DOLDURMAK HAKKINDA İSLAMIN HÜKMÜ NEDİR?

Kırklareli'nden sayın Nuri KORKMAZ: «Diş doldurtmak hakkında birçok ihtilâflar var. Bu husustaki İslâmın asıl hükmü ne merkezdedir?»

Diş dolgusu mevzuunu daha önce etraflıca incelemiş, «diş dolgusu caizdir ve diş dolgusu caiz değildir» diyenlerin görüşlerini ele almış ve bir hükme bağlayıp neticeyi okuyucularımıza takdim etmiştik.

Mecmuamızın Yıl: 1, Sayı: 11, Haziran 1968, Sorunuz Söylüyelim sahifesinde İsviçreden bir okuyucumuza verdiğimiz cevaba bakmanızı tavsiye ederiz.

● BU DURUM FAİZ MIDİR?

Burdur'dan sayın Süleyman KINAY: «Bir kimse para hususunda sıkıntıya düşüyor. Elinde birkaç dönümlük tarlası veya bağı var. Geçimi bu yüzden olduğu için tarlayı satamıyor. Faiz diye bankadan para da alamıyor. Başkalarından da bulamıyor, vermiyorlar. Nihayet birisi istediği parayı ona bir şartla vermek istiyor: Parayı ona ödeyinceye kadar o şahsın tarlasını ekip biçmek istediğini ve bu suretle parayı ona verebileceğini söylüyor.

Bu hal faize girer mi?»

Bu durum faize girer. Fakat burada zarûret hali varsa câiz olur.

● SATILAN SULAR MEŞRU MUDUR?

Konya'dan sayın Yusuf İŞİCİK: «İhtiyaçtan fazla olan artık (kalan) suyun satılması memnudur; uzak bir yerden getirdiği suyu satıp kazancını bu yolla temin eden kimsenin durumu nedir? Veya bayram (v.s.) günlerinde testiyle su satanların durumu nedir?» İhtiyaçtan fazla olan suyun satılması her zaman ve mekânda mutlak surette memnu değildir.

Uzak yerlerden su getirip kazancını bunu satmak suretiyle temin eden kimsenin yaptığı iş de emeğinin karşılığını alması bakımından caizdir.

Hoşça kalınız.

NOT :

Muhterem Okuyucularımız! Elinizdeki şu sayıyla Sorunuz Söylüyelim sahifesi 2. sayısına basmış bulunuyor. 1 yıl zarfında 100 küsur okuyucusunun sorusuna cevap veren mecmuamıza okuyucularımız tarafından haklı serzenişlerde bulunulmakta ve bir an önce sorularının cevaplandırılması istenmektedir. Hakikaten elimizde daha yüzlerce soru var ve neşredilmek için sıra beklemekte.. Hergünkü gelen soruları da bunlara eklersek ve sahifemizin mahdut olma mecburiyetini göz önüne alırsak, defalarca mektup gönderip bir an önce sorularının cevabının neşredilmesini isteyen okuyucularımızın bizi mâzur görmesi icap edecek..

Sizlerden istirhamımız vâki gecikmeleri hoş görmenizdir.

Düşünen Gençlik

İslâm'ın
Üstünlüğü

Arif ERKAN
(Doktora Öğrencisi)

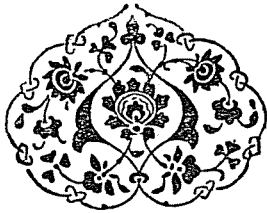
İslûmanların mukaddes kitabı olan Kur'an diğer mukaddes kitaplar arasında ayrı bir özellik taşır. İlk defa yeryüzünde ilâhî kelimelere ve cümlelere sahip bir kitap görülmüştür. Kur'an hem mâna hem de lâfız itibarıyla bir mucizedir. O begeriyete inmiş son vahidir. Kendinden önceki bütün dinleri ve şeriatları kaldırır; bütün insanlara indirilmiş evrensel bir kitap olduğunu haber verir. O Ahd-i Kadimin Yahûdilere hitap ettiği gibi sadece Araplara hitap etmez. Hıristiyanlık gibi sırf metafizik ve ahlâkî hükümlerden ibâret kalmayıp büyük ölçüde toplumla ilgili hukukî hükümleri de içine alır.

Dr. Johnson, Kur'an hakkında şu sözleri söylemektedir:

«Kur'an şiir midir? Değildir. Fakat onun şiir olup olmadığına tefrik güçtür; Kur'an şiirden daha yüksek bir şeydir. Bununla beraber Kur'an, ne târih'dir, ne hal tercemesidir, ne de İsa'nın dağda irâd ettiği mev'ize gibi bir mecmûa-ı eş'ardır. Hatta Kur'an ne Buda'nın telkinatı gibi bir mâba'de't-tabia, yahud mantık kitabı, ne de Eflâtun'un herkese irâd ettiği öğütler gibi de değildir. Bu bir peygamberin sesidir. Öyle bir ses ki, onu bütün dünya dinleyebilir. Bu sesin yankısı saraylarda, çöllerde, şehirlerde, devletlerde çınlar. Bu sesin tebliğ ettiği din, önce yarıcılarını bulmuş sonra yenileyici ve fîmar edici bir kuvvet şeklinde tecelli etmiştir. Bu sayededir ki Yunanistan ile Asyanın birleşen ışığı; Avrupanın zulmet-âbâd olan karanlıklarını yarmış ve bu olay Hıristiyanlığın en karanlık devirlerini yaşadığı zamanda vuku bulmuştur.»

İslâm kelimesi, teslim ve teslimiyet'den mü'minlerin Allaha itaatı mânasına gelir. Batılı bir düşünür olan Schleiermacher'in: «Dinleri, mutlak karşısında tabii hissi» şeklinde tarifine en güzel örnek diye İslâm gösterilebilir.

İslâm tek tanrıcı ve üniversal (insaniyetçi) dinlerin en mükemmel örneğidir. Yahudilik tek tanrıcı olmakla beraber bir kav-

me mahsus dindir ve Tanrıyı cisimleştiren. Hıristiyanlık insanıyetçi olmakla beraber çokda bir tanrıculuk (hénothéisme) devam etmektedir.

İbn Arabî'nin dediği gibi hakikati Müseviyye ile hakikati İseviyye hakikati Muhammediyyede birleşmiştir. Hz. Câbir (R.A.) in Resûlullah (S.A.V.) dan naklettiği bir hadise göre Resûl-i Ekrem şöyle buyurmuştur: «Rabbim bana beş şey verdi. Bu beş şeyi benden önce hiçbir peygambere vermemiştir: Bir aylık mesafeden düşmanlarının kabine korku düşürüldü. Arzın her yeri benim için mescid ve pâk kıldın. Ümmetinden herhangi bir kimse namaz vakti nerede gelirse hemen namazını orada kıldı. Ganimet malları (muayyen bir miktarı) bana helâl kıldın. Benden önce kimseye helâl kılınmamıştır. Rabbim bana şefaat etmek gibi büyük bir şeref ve meziyeti lütfetti. Bütün peygamberler sadece kendi kavimlerine gönderildi. Ben bütün insanlara peygamber gönderildim.»

Bir dinin üstünlüğü onun esaslarının akla uygun olması ile ölçülür. İslâm bu bakımdan da diğer dinlerden üstündür, İslâmdan önceki dinler hislere hitap ettikleri halde İslâm akla hitap eder. Hıristiyanlığın teslis akidesi akilla izah edilemez, o ancak hisleri muhâtab edinebilir. İslâm ise akli ön plâna almıştır. Kur'an-ı Kerim birçok âyetlerinde: «Düşünmüyor musunuz?», «Anlamıyor musunuz?» şeklinde konuşur.

İslâm diğer dinlerin bürünmüş oldukları hurafelerden uzaktır. Fransız düşünürlerinden Jan Jak Ruso, Rönan, Jül Simon ve bunların benzerleri birçok düşünürler hıristiyanlığın almış olduğu hurâfî şeklin düşünün dimağları doyuramayacağını görerek vicdanların din ihtiyacını, cemiyetin âhenk ve düzenini sağlamak için «akıl dini» veya «tabii din» adıyla bazı esaslar ortaya koymuşlar ve bir din kurmak istemişlerdi. Bunların ortaya koymuş oldukları esasları İslâmiyetin esasları ile karşılaştırdığımız zaman arada hemen hemen hiçbir büyük farkın bulunmadığını görürüz. Bu da bize İslâmın en aydın zihinlere bile hitab edebilen mâkul bir din olduğunu göstermektedir. Şunu da hatırlatalım ki insanların ortaya

koymuş oldukları dinler hiçbir zaman gerçek dinin yüksek mahiyetini haiz olamazlar. Onlar nihâyet birer felsefî meslekten başka birsey değildir. Onlara din denilmesi mecâzidir. Esasen insanlar tarafından uydurulaacak bir din hiçbir zaman insanlığın hidâyetini ve mutluluğunu sağlamaya yeterli değildir. Çünkü vahi ve ilhama dayanmayan, kökleri o yüce kaynağa istinat etmeyen oradan fıskırmayan

bu gibi şeyler insanların ruhlarının derinliklerine inemez, kablere aslâ hâkim olamazlar. Yüce Allahımız Kur'an-ı Kerimin Âl-i İmrân sûresinde buyuruyor ki: «Hak din, Allah indinde İslâmdır. Kitap verilenler ancak kendilerine ilim geldikten sonra, aralarındaki ihtirastan dolayı anlaşmazlığa düştü. Kim Allahın âyetlerini inkâr ederse şüphesiz ki Allah hesabı pek çabuk görür.»

ÖZDEYİŞ:

Baş ve Müslüman

M. Said ÇEKMEGİL

İki omuz arasında yükselen baş, beden için ne ise, insanoğlu câmiasında da müslüman odur.

Başsız beden, mekânı nasıl kokutursa; İslâm-sız mahlûkat da öylesine zamanı kokutur.

İslâm, yaratıcısı tarafından esirgenmeğe nasıl lâyük görülürse, baş da insanoğlu tarafından öyle kıymetlenir.

Bu kıymetli başı taşıyan beden, ancak onu kendisine en büyük nimet olarak verenin önünde eğilir; rükû eder.

Kendi kıymetini bilen baş, ancak kendisine bu kıymeti bahşeden yaratıcısına karşı secde eder. Allahın sevgili kulu ve resûlü kendisine secdeye direnen bir A'rabiye: «Eğer Allahtan başkasına secde olsaydı kadınlar kocalarına secde ederdi» (*) mealinde bir ihtarda bulunmadı mı?

İnsanoğlu müslümanansa müslümanlığının kuvveti nisbetinde, bu başı daima dik tutar ve Rabbinden başkasına eğmez.

Baş bedeni, İslâm beşeriyeti idare etmek için yaratılmıştır.

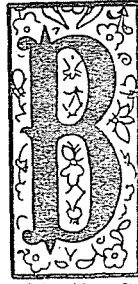
Baş bedeninin, müslüman muhitinin müdiri olmadıkça anormaldir.

(*) İhyaul-ülum, Cilt: 2 Sayfa: 59, Ş. Duman hocadan.

Sahne

«Sağır Sultan»

Hilmi KURTULUŞ

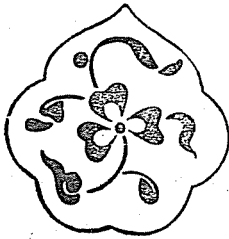
u satırları, İstanbul'dan hayli uzak bir yerde, bir dağ köyünde yazıyorum. Çepçevre ormanla sarılıyım. Bir telefon haberi, akşam üstü, bir haberciyle bana erişti. Büyük Tiyatro yeni bitmiş bir piyesimi oynamak istiyor.

«Sağır Sultan» ın Büyük Tiyatro tarafından oynanmak istenmesinden memnunum. «Sağır Sultan» bugüne kadar temsil edilmiş komediler içinde en hacimli, fakat en olağanüstü olanıdır. Âdeta güreğir gibi yazıldı. Yazıp yazıp bozdum. Hiç düşünmediğim bir tip, Sağır Sultan, birdenbire ortaya çıktı. Kendini her devirde herkese zorla kabul ettirmek istediği gibi, bana da kendini zorla kabul ettirdi. Diyaletekliğin bütün iplerini geren çekici bir mihrak oldu. Oyunda bu görülecektir.

Yanılmıyorsam, «Sağır Sultan», tiyatroya ilk olarak aktarılıyor. Ekrandan çeşitli şahıslar türlü versionlarla, ramp ışıklarından geçtikleri halde bu, günümüze kadar kendi yaşantılığında kaldı. Yanına yanaşılmamış olmasının nedeni, hence kişinin çetinliğinde değil, işin çetinliğinde aranmalıdır. Bununla beraber bu işin bir kolay yanı da var. (Sağır Sultan) ın büyük «bunalmı»nı yakaladım. Son kertede güçlü, ama gücünü nerede kullanacağını bilemeyen, iyilikten çok kötülüğe elverişli, salt enerji harcamaktan tad alan ve sonunda hep ve hep bunalan «Sağır Sultan» koca bir kayayı bir değer doruğuna iteleyip duran bir hayalperest oluşu işimi kolaylaştırdı.

«Sağır Sultan»da bir siyasetin de içine girilmektedir. Daha doğrusu, sahte ve köksüz bir siyasi akıma ve onun fikirlerini ve aksiyoncularına karşı halkı ve halkın gerçeğini savundum. Halka kendi gerçeği dışında yön ve disiplin vermek isteyenlerin karşısına dikildim. Çünkü onlar, bir vücuda girmiş cinlerdir. Ama önünde sonunda bir ülke bundan halâs olur. Çünkü Sağır Sultan, imanın, inanmanın, sevmenin, acımanın dizi âbinde eriyip yok olur.

Ayrıca bu piyesimde, bir memleketin yönetimini değiştirmek gerekçesiyle halkın özgürlüğüne ve mutlak realitesine muallat olanların sahteliğini, âdiliğini ve her türden sadizme kabiliyetini, tezkibini kabil olmıyan bir doğrulukla belirtmeğe çalıştım. Bu eser için bir (Prophétie) kehanet denemez. Çünkü, hiç

değilse kırk senedir o olaylar yaşanmıştır.. Ve yaşanmak istenmektedir de.

Biliyoruz ki Küçük Asyanın bugüne kadar çözülebilmemiş belgelerine bakarsak. Şu kadar senedir bu yörede doğan ve gömülen topluluklar Acun'daki tüm benzerleri gibi, umutsuzluklar süresince, birisini yaratmak gerekliliğinin, tutkusuna içtenlik duymuşlar ve hiç yoktan var etme, sonra da var edilenden yakayı kurtaramamak çamuruna saplanmışlardır. İnsanı tedirgin eden bu gerçekliği «Sağır Sultan» da gerçek anlamı, dosdoğru çözümlü ve bütün çıplaklığı ile ortaya konmuştur.

Günümüzün insanı oyuncak değildir artık. Umutsuz da değildir. Onun soyluluğunu ve yiğitliğini gösteren de umududur. O, üstüne olanca gücüyle abanmak isteyen Allahsızlara imansızlara karşı, büyük bir savaş içindedir. İşte oyunun büyüklüğü de buradadır bence. Tiyatro için pek elverişli bir malzeme niteliğini taşıyan oyunun, sahneye aktarılmasındaki başlıca güçlük de yine buradan doğmaktadır. Sahnelemede oyunun başarısına, yüceliğine ulaşabilmek, hiç değilse yükselebilmek en önemli düşünce ve amaçlardan biri olmalıdır. Bence bu sonucu sağlayabilmenin yolu, sahneleme işini, akidemizin icap ettirdiği dünya görüşüyle ele almak ve bu görüş açısını hiç mi hiç saptırmamak. Çünkü bir konu kendi görüş ışığında ele alınmadığı ve bu anlayışla işlenmediği takdirde, ne denli büyük bir oyun yapılsa yapılsın, sonuç eskilerin bir tekrarı olmaktan öteye geçemez.

İşte ben, bu oyunu kurarken, ne denli yüce olursa olsun, eskileri tekrar etmemeğe uğraştım. Hareket ve değişimin yasalarıyla düşünerek, senelerce ihmâl edilmiş bir konuyu, yeni baştan ele alarak önünüze getirdim. Kendim yazdım diye bir oyunu göklere çıkaracak değilim. Hani fıkrada adam ne hoş sorar berbere:

- Sakalım ak mı, kara mı?
- Berberin karşılığı hoştan da ileri:
- Önüne düşünce görürsün.

İşte bir komedi yazıldı. Oynanacak «Sağır Sultan». Eh artık, sakalımız uzamış, berber san-

dalyesine oturur, düşünebilirsiniz bizi. Çünkü oyun bir tasarı, bir projedir henüz. (Sakalım ak mı, kara mı endişesidir bu.)

Yönetici, oyuncu, dekorcu, ışıkçı, sahne işçisi ve dostların çalışmasına gelir sıra. (Berber usturayı bi-

liyor, sayın bunu da). O da yetmez tiyatro işinin bitmesine sac ayağının tamamlanması için seyirci de gerek. (Ve işte böylece karşınızda sakalımız önünüze düşer.)

Sorunuz sizlere ak mı, kara mı? Şu bizim (Sağır Sultan)...?

Vatan Toprağı

Yağmurda rahm eder vatan toprağı
Gizli bir aşk ile ruhumda tüter
Böyle güzel kokmaz güllün yaprağı
Vatandan ayrılmak ölümden beter.

Ben şehid olursam açıp sineni
Sar beni, hasretle kucakla beni.
Saadet içinde gördükçe seni
Her gece kabrimde bülbüller öter.

Sen benim öz annem, öz hürriyetim
Bizleri dünyada bırakma yetim
Hayatım, mefkûrem, sevgim, hasretim
Vatanda başlayıp vatanda biter.

● SÜLEYMAN ARIF EMRE

San'at

Eğitim ve Sinema

Ali EMİROSMANOĞLU

«(İNSANLARA MUHTAÇ OLDUKLARI FAİDELİ İLİMLERİ) ÖĞRETİN, (FAKAT BU BAPTA KOLAYLIK GÖSTERİN, GÜÇLÜK GÖSTERMEYİN.»

Hz. Muhammed (A.S.) —Buhari—

inema, 78 senelik bir mâzisi bulunmasına rağmen dev adımlarla gelişmiş, en tesirli, en yaygın san'at kolu olduğunu kabul ettirmiş bir keşiftir. Lâkin Türk Sineması halk ile uyuşabilmiş ve halka bir şeyler verebilmiş midir? Bu soruya, maalesef «hayır» cevabını vermek zorundayız. (Burada Türk Sineması tâbiri umumdür. Yani hem iş filimlerini hem de kısa metrajlı öğretici filimleri içine almaktadır.) İş filimleri içindeki ahlâksızlık örnekleri, içki telkinleri ve dini ölçülerimizle uyumsuzluk yüzünden haklı olarak bir kısım müslüman halkı sinemadan soğutmuş, gidenlere de bir takım kötü intibaldan başka bir şey vermemiştir. Öğretici film hususunda ise hemen hemen hiçbir faaliyet gösterilmemiş (1), batıdan aldığımız her yeni icadda olduğu gibi bu faydalı yön de bir kenara itilmiştir. Halbuki eğitim alanında sinema çeşitli ve bol imkânlarıyla faydası şüphe götürmeyen zaruri bir ihtiyaçtır. Şöyle ki; film şeridinde yer alan resimlerden 24'ünün standart hızla gösterici makinede hareketi bir saniyelik zamanı doldurur. Yani bu, tabiattaki 1 saniyelik hareketin bir film şeridinde 24 resimle zaptolunması demektir. Fakat sinema son yıllarda o kadar gelişmiş, teknik bakımdan o kadar merhaleler katetmiştir ki, bir tek görüntüyü saatler hatta günler aralığıyla alacak yavaşlıkta çalışan alıcılar icad edildiği gibi saniyede binlerce görüntü alabilen alıcılar da yapılmıştır. Böylece çok ağır hareketler normal hızla oynatıldığında gözle görülebilir duruma getirilmiş olur. (Meselâ, bir bitkinin aylar süren büyümesi 5-10 saniyede seyredilebilir). Aynı şekilde çok hızlı hareketler de istenildiği oranda yavaşlatılabileceğinden incelemek imkânına kavuşulur. (Bir merminin yol alışı gibi).

Demek ki, bir film, gözün tesbit edemediğini tesbit edebili-

yor. İşte bu, sinemanın imkânlarından sadece bir tanesidir. Eğer bu imkânlar eğitim alanına takdim edilse, gayet müsbet neticeler meydana çıkacaktır. Misal olarak, halk tabakasını ve üniversite talebesini ele alalım.

Halkımızın ekseriyetini köylülerimiz teşkil eder. Hemen hemen bütün köylere işletmeciler gezici film makineleriyle iş filmlerini ulaştırılmaktadır. İşte, ormancılığa dair çevrilen 15-20 dakikalık bir film aynı yolla dağıtılıp halka bedava gösterilebilir. Bu tip bir film ise ilgili makamlara 90-100 bin lira gibi (film çekimi bakımından) gayet az bir miktara malolabilir. Filmde ise, ağaç ve ormancılığa dair dinimizin emirleri, ormancılığın faydaları, ormanın düşmanları ve diğer lüzumlu mevzu-lara yer verilerek halkımız uyarılabilir.

Üniversitedeki eğitime gelince; burada sinemanın rolü daha da büyüktür. Nitekim birçok gelişmiş memleketlerde yüksek öğrenimin en esaslı faktörünü sinema teşkil etmektedir. Düşünülürse, binlerce tıp talebesinin bir kalb nakli ameliyatını seyretmesi imkânsızdır. Fakat bu ameliyatın safha safha çekilmiş filmi bütün talebelerin seyretmesi mümkündür.

Bütün bu anlattıklarımıza Türkiye'de ne Hükümetin, ne Millî Eğitim Bakanlığının ne de yapmağa muktedir olan diğer özel ve devlet teşekküllerinin eğildiklerini görürüz. Devletin ve muhtelif özel kuruluşların bu yöne gereken ehemmiyeti vermeleri en samimi arzumuzdur.

(1) Türkiyede gerek öğretici, gerekse belge filmi niteliğini taşıyan önemli filmlerin sayısı 50 kadardır.

Bunlardan bazıları şunlardır:

Vahdettinin Kılıç Alayı - Culus Alayı. Yapım: M. Ordu Sinema Dairesi. 1916

İstanbul'un 500. Fetih Yıldönümü. Yapım: Atlas Film - 1953

Korede Türk Kahramanları. Yapım: Halk Film - 1951

Antalya Ormanları - 1956

Anadolu Yolları - 1960

Renk Duvarları - 1962 (Çinilerimizi anlatan bu film «1964 Avrupa Konseyi Eğitim ve Kültür Filmleri Yarışması»nda üçüncülük kazanmıştır.)

Kırkpınar - 1964. Yapım: Eczacıbaşı.

Deve Güreşleri - 1964. Yapım: Eczacıbaşı.

Orman - 1965

Keklik ve Yoğurt - 1965

Eski Antalya'nın Suları - 1966

Evliya Çelebi (1. kısım - karton film - 5,5 dakika) - 1967

Film Hikâyesi Yarışması

Asrımızın en müessir propaganda vasıtalarından biri sinemadır. Hitap kabiliyetinin genişliği ve tesir gücünün fevkalâdeliğini göz önüne alan ideolojiler sinemayı, kendi yararlarına kullanma çabasındadırlar. Birçok muhitlerde sosyal hayatın zarureti olarak mütalâa edilmeye başlanılan sinemadan şimdiye kadar müslümanların faydalandığı söylenemez ama zarar gördükleri açıktır. Halbuki, hep başka ideolojilere yararlı olduğu kadar sinema, İslâm'a da hizmet edebilir. Her gün milyonlarca insanın film seyrettiğini düşünmek meselenin ehemmiyetini ifadeye kâfidir.

Sinemanın bugün artık bir kuvvet olduğu herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. «Düşmanlarınıza (karşı) gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın» emri İlahisi bu hususta da müslümanları vazifeye çağırılmaktadır. Hayatın akışına seyirci kalmamanın, bir millet için, ölüm demek olduğunu Âkif ne güzel ifade eder:

«Dünya koşuyorken, yolun üstünde yatılmaz;
Davranmıyacak kimse bu meydana atılmaz.
Müstakbeli bul, sen de koşanlarla bir ol da;
Mâziyi, fakat yıkmaya kalkışma bu yolda!..

Yeni bir nesil yetiştirmek yönünden de ihmâl edilemez hüviyetiyle sinema, artık neresinden ele alınrsa alınsın, bizi kendisiyle ilgilenmeye mecbur etmiştir.

Bütün bu gerekçeleri göz önünde bulunduran mecmuamız ve yukarıdaki esasları benimseyen ELİF FİLM Şirketi, genç nesli sinema sanatı

üzerinde düşünmeye ve denemeler yapmaya teşvik için bir FİLM HİKÂYESİ YARIŞMASI tertip etmiştir.

YARIŞMA ŞARTLARI

- 1 — Yarışmaya herkes katılabilir.
- 2 — Konu: Günlük hayatta yaşanan veya yaşanabilecek olan bir olay olacak.
- 3 — Hikâye, dinî ve millî ölçülerimize aykırı olmayacak.
- 4 — Daktilo ile ve tek taraflı yazılmak şartıyla 10 daktilo sahifesini geçmeyecek.
- 5 — Hikâyeler iktisadî nüsha olarak gönderilecek.
- 6 — Yazanın açık adresi, mesleği ayrıca bir kâğıda yazılıp hikâyenin başına ilâz edilecek.
- 7 — Hikâyeler en geç 1 Mart 1969 da elimizde olacak şekilde gönderilecek.
- 8 — Yarışmaya en fazla iki hikâye ile iştirak edilebilir.

NOT :

1 — Hikâyeler orijinal olabileceği gibi, herhangi bir romanın film hikâyesine adaptasyonu şeklinde de olabilir.

2 — İyi bir film hikâyesi, filmin konusunun kısa, öz, edebiyata kaçmadan, konuşmalara fazla yer vermeksizin, bilhassa psikolojik tablillere ilişkin tavr ve hareketler, zaman ve mekân belirtilerek yazılan hikâyedir.

3 — Hediye ve Jüri gelecek sayımızda ilân edilecektir.

Mecmuamız ve Elif Film yarışmaya katılacaklara üstün başarılar diler.

Mûsikî

*Millî Mûsikîmizi
nasıl kurtarıyoruz ?*

OKULLARIMIZ

Edip ÖZİŞİK

Millî musikimizin çeşitlenmesi bakımından, gençliğin yetiştiği okullardaki musiki hareketleri pek önemlidir. Muhtelif kademe ve derecedeki okullarımızda «folklor» musikisi yanında, «klâsik» Türk musikisi de öğretilmeli, polifonik Türk musikisi çalışmalarına yer verilmek suretiyle yarının büyüklerinin millî musikimizi daha çok sevmeleri ve anlamaları imkânı sağlanmalıdır.

Genel Musiki Tarihi ile birlikte «Türk Musikisi Tarihi» de öğretilerek Türk Musiki Dehâları örneklerle tanıtılmalıdır.

Akademik musiki kültürü Güzel Sanatlar Akademisi'nin Musiki Bölümü'nde bütün detaylarıyla verilmelidir. Güzel Sanatların kraliçesi olarak tavsif ettiğimiz musikiden tek kelimenin bahsedilmediği bir Akademiye Güzel Sanatlar Akademisi demenin ne kadar doğru olacağını tartışmak dahi fuzulüdür.

Kanaatimizce bağımsız bir Türk Musikisi Akademisi'nin kurulması isabetli olacaktır.

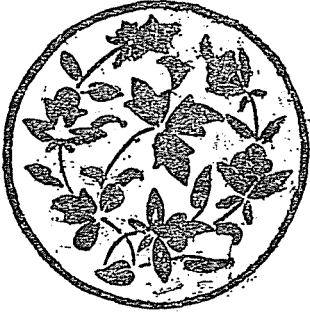
Millî Eğitim bünyesine girmeyen Özel Musiki Okullarının kurulup faaliyete geçmelerini takdirle kaydediyoruz. Yarının musiki ordusuna eleman verecek olan bu okulların, meğhûl kıymetlerin ortaya çıkmasında büyük rolü olacağı şimdiden söylenebilir.

Okulda musiki, musiki okulu ne kadar önemli ise uygulanacak METOD meselesi de o kadar önemlidir. Bu «ortak metod» işini Konservatuvarlar ve oradan yetişecek elemanlar halledeceklerdir.

Su gerçeği bir kere daha açıklayalım ki musiki meselelerimiz ne dağ başlarında, ne de meyhane ve gazino köşelerinde değil, ancak okullarda çözüm imkânına kavuşabilecektir.

DERNEKLERİMİZ :

Türkiye Müzikseverler Derneği'nin ele alacağı birçok davalar onun kuruluşunu beklemektedir. Musikin teknik ve ya estetik konularıyla ilgilenenlerle millî musikimize hizmet ide-

alinde olanların kuracakları bu derneklerin —birlikten kuvvet doğacağı düşünülünce— ne derece faydalı işler başarabilecekleri izahtan vârestedir.

Daha çok bölge kurumları olan bu derneklerin millî musikimizin çeşitlenmesine yapacakları direkt veya indirekt yardımlar asla küçümsenmemelidir.

SENDİKALARIMIZ :

Millî musikimizi çeşitlendirmek konusunda musiki sendikalarının indirekt tesirleri olacaktır.

Bu arada Türkiye Bestekârlar Birliği'nin kanunî kuruluşu ile musiki dâvamıza önemli hizmet fırsatları doğması tabii olduğuna ilâve edelim.

PLÂK ŞİRKETLERİMİZ :

Millî musikimizin gelişmesinde plâk şirketlerimizin tutumları özel bir önem taşımaktadır. Memnulukla müşahede ediyoruz ki plâk şirketlerimiz son yıllarda elde ettikleri başarılarla mutlu bir gelişmenin içindedirler. Her gün yeni yeni plâk fabrikalarımızın kurulması ve plâk şirketlerinin artması ümit verici bir manzardır. Tek kelime ile, plâk endüstrisi tempolu adımlarla ilerlemektedir. Toplumumuzun ilgi ve sevgisinin artması Türk Musikisi plâklarının —eski ile kıyas edilemeyecek derecede— satışlarının da artmasına âmil olmuştur.

Ancak, bu endüstriyel hacimleşme yanında, çıkarılan plâkların gerek kalite, gerek icra bakımından mükemmeliyetlerinden bahsetmek mümkün değildir.

Satışa arz edilen plâkların yarısından fazlasını folklor musikisi eserleri teşkil etmektedir. Folklor musikisi eserlerinin yüksek nisbetini oldukça düşündürücü bulmakla beraber, hayra yormak uygun düşecektir.

Folklor veya şarkı musikisi olsun plâğa alınan eserlerin seçiminde isabetli hareket edilmekte olduğu iddia edilemez.

Umumî olarak plâkçılığımızda tenkide uğrayan hususlar şunlardır:

a) Kaliteli eserler seçimi fikri henüz yerleşmemiştir. Halk çoğunluğunun tuttuğu veya tutacağı noktadan hareket edilerek piyasaya eser çıkarılması; bu işlere sadece «ticarî» gözlükle bakıldığı, sanat ve güzellik ölçülerine itibar edilmediği hakkındaki görüşü doğrulamaktadır. Her ne kadar plâk şirketleri, kuruluşları bakımından, sırf ticarî müesseseler sayılabilirlerse de gördükleri âmme hizmeti bakımından millî musikimize faydalı bir tutuma sahip olmalarını beklemek Türk musikiseverlerinin tabii bir hakkıdır. Plâkçılarımız kaliteli eserleri seçmekte şüphesiz tamamen hürdürler ama millî musikimize fayda yerine zarar verecek eserleri baştaçı etmeleri, bu yolda reklâm ve rekabet kampanyalarını genişletmeleri de hoşgörülükle mütalâa edilemez.

Burada bir soru soralım: Acaba plâkçılarımız, gerçekten kaliteli eserleri, gerçekten kaliteli icralarla plâk haline getirdiler ve yayma ve tanıtma hususunda gerekli reklâmdan kaçmadılar da gerçekten hüsrana mı uğradılar? Bazı plâkların satışlarının düşük olma sebebi —diğer faktörler hesaba katılmaksızın— ne dereceye kadar seçilen eserlerin kaliteli (!) olmalarına bağlanabilir ve bu gibi başarısızlıkların nisbeti yüksek midir?

Kanaatimizce bu suale kimse açık bir cevap verecek durumda değildir. Her halde bazı eserlerin plâklarının satışında başarıya ulaşamamış olmasının ana sebebi hiçbir zaman «kalite» olamaz; mutlaka başka sebeplerin dahli olduğu nazara alınmalıdır.

Bizim temennimiz plâkçılarımızın çıkaracakları eser hususunda titiz davranmaları, kaliteden mahrum «harcâlem» eserlere itibar etmemeleridir. Şurası muhakkak ki halkın aşağılık hislerine tercüman olan ve aşağılık zevklerine hitab eden eserleri öğünerek neşretmek, yüksek tirajlara ulaşmak marifet değildir. Biz, plâkçılarımızı yüksek zevkiselinin hassas bir ibresi olarak görmek ve millî musikimizin hayrına olan sanatsever tutumlarını alkışlamak istiyoruz.

Unutmadan ekleyelim ki kaliteli bir eserin kaliteli bir icra ile tatminkâr bir netice elde edemesi mantığın kabul edemeyeceği bir iştir.

b) Kaliteli eser seçimi kaliteli icra takib etmek mecburiyetinde olmakla beraber plâkçılarımız — maalesef — kaliteli icraya gereken önemi vermemektedirler. Hiç icra edilmediği halde «en çok yarım saat içinde» eser geçilmekte ve son şekilde kaydedilmektedir. Aşırı sürat mutlaka kalitenin aleyhine olmaktadır. Oysa ki plâkçılık; daha çok çalışma, daha çok titizlik, daha çok dikkat isteyen bir iştir.

Burada «eserin ruhuna uyan icranın tertibi» meselesine temas etmeyeceğiz. (Bilindiği gibi bu, Musiki Estetiği'nin yetkisine giren bir konu olup hatânın tamamını plâkçıda aramak haksızlık olur.)

c) Ses alma tekniğindeki bilgisizlik, imkânsızlık veya dikkatsizlik yüzünden randuman düşmektedir.

Ses alma cihazlarının hassasiyetle ayarlanmasından önce «AKUSTİK» meselesinin halli gereklidir. Kanaatimizce plâkların istenilen nefasette olmamasının başlıca sebeplerinden biri de «akustikteki bozukluk»tur. Türk malı plâkların; gerekli akustik şartları sağlandığı ve ölçülü bir eko ve stereo uygulaması başarıldığı takdirde yabancı plâkların mükemmeliyetini elde etmesinin kolaylaşacağını söyleyebiliriz.

ç) Plâk satışa çıkmadan önce ve satışa çıktuktan sonra yeterince reklâm yapılmalıdır. Reklâmın plâk satışlarına yapacağı tesirin müsbet olacağı şüphesizdir. Sistemli bir reklâm verim sağlamakla gecikmeyecektir.

Yukarıda bahsedilen hususların hakkıyla yerine getirilmesi halinde plâkçı için de, millî musikimiz için de faydalı sonuçlara ulaşacağına eminiz.

Plâkçılarımızın hakkındaki tavsiyelerimizi iki ana esas üzerinde toplayacağız :

1 — Polifonik Türk Musikisi eserleri konusunda plâkçılarımızı bekleyen vazifeler vardır. Gerçekten de plâkçılarımız Polifonik Türk Musikisi eserlerini plâk halinle getirmeğe ve yaymağa çalışmakla meslekî bir borçlarını ödemiş olacaklarına inanmaldırlar.

2 — Polifonik Türk Musikisini değerli örnekleriyle yaymağa çalışmak görevleri yanında Teksesli Türk Musikisi eserlerinden satış ihtimali fazla olanlarını değil, ciddiden buna lâyık olanlarını seçerek plâk haline getirmeleri ve topluma sunmaları, plâkçılarımız için övünülecek bir tutum olarak benimsemelidir.

Heyhat! Plâk koleksiyonlarını ne çok kalitesiz plâk işgal etmiştir! Öte yanda kimbilir kaliteli kaç eser plâk haline gelmek şanslarını —bestekârların ümitleriyle birlikte— yitirmiştir!

Toplum hayatındaki direkt tesirleri aşikâr olan plâkçılarımızın olgun bir «sanat şuuru»na varmalarını beklemek hakkımızdır.

MİLLİ MUSİKİMİZİ ÇEŞİTLENDİRMEK BAKIMINDAN DEVLETE DÜŞEN VAZİFELER NELERDİR VE BU VAZİFELER NASIL YERİNE GETİRİLEBİLİR?

Bu, «son ravund»dur. Bestekârlarla başladığımız ilk ravunttan itibaren sürüklediğimiz bu «maç»ın en heyecanlı ve kritik safhasına gelmiş bulunuyoruz. Ne var ki bu son ravundu galibiyetle bitirmek zorundayız. Zira, kanaatimizce, bu ravunnda düğüm çözülmüş olacaktır.

Hemen belirtelim ki bizim anladığımız mânada Devlet, kalabalık bir ailede çeşitli sorumlulukları olan bir «baş» ve müşfik bir «baba» gibidir. Onun gerçek görevi toplumu mutlu kılmaktır. Sorumluluk duygusu yanında şefkat duygusu taşımayan bir baba tasavvur edilemez.

Şu halde toplumu kuran kişiler —ne sıfat ve mertebede olurlarsa olsunlar— Devletin sıcak elinden tutmak ve onun gösterişsiz koruyuculuğuna sığınmak ihtiyacındadırlar. Millî musikimizin çeşitlendirilmesi bakımından fertlere ve fertlerin teşkil ettikleri topluluklara düşen vazifeler yanında, millet bütünlüğünü temsil eden Devlete düşen vazifeler asla küğümsenemez.

İlk bakışta musiki işinin hemen de münhasıran fertleri ilgilendirdiği ve Devleti doğrudan doğruya ilgilendirmediği sanılabılırsa de manzara hiç de öyle değildir.

Devlet; musiki konusunda yerine göre yapıcı, yerine göre destekleyici ve yerine göre plânlayıcı durumdadır. Bunları sırasıyla açıklayalım:

I) Devletin Musiki Bakımından Yapıcılığı:

Toplumun mutluluğu için Devletin yapıcı durumda bulunması, (yâni ferdin yapmadığı veya yapamadığı şeyleri yapması) tabii bir vazifedir. Buna göre; devlet, fertlerin veya ferdi toplulukların kendi güçleriyle başaramıyacıkları topluma yararlı işleri başarmakla mükelleftir.

Bugün Polifonik Türk Musikisinin lüzum ve ehemmiyetinde herkes birleştiği halde bunun tatbiki ve taammümü hususunda müsbet bir netice alınmamaktadır. Çünkü; bu dâvanın, kişilerin çabalarıyla değil, ancak Devletin yapıcı müdahaleleriyle yoluna girebileceği hesaplanmaktadır.

Şu üç önemli noktayı kaydetmeden geçmeyelim:

a) Radyoda olsun, Konservatuvarlarda veya

okullarda olsun, Polifonik Türk Musikisinin uygulama alanına atılabilmesi Devlet babanın himmetine bağlıdır.

b) Vaktiyle «Sanayi Nefise Encümeni»nin Türk enstrümanlarının musiki okullarında öğretimi yasak eden kararının kaldırılabilmesi Devletin musiki siyasetini değiştirmesine bağlıdır.

c) Gerçek musiki kültür ve sanatının bütün şaşaası ile topluma mal edilebilmesi Devletin önayak olmasına bağlıdır.

Hülâsa; musikiden ilim, ahlâk ve zevk bakımından elde edilebilecek her türlü faydalı sonuç Devletin yapıcı tutum ve hamleleri ile kabildir.

II) Devletin Musiki Bakımından Destekleyiciliği:

Bazı işler ve teşebbüsler vardır ki Devletin —ve onu temsilen kanunun— desteği olmadıkça başarıya ulaşamaz.

Musiki bakımından başlıca Devlet destekleri şunlardır:

a — Millî musikiye yapılacak yüksek ferdi hizmetleri takdirden aslâ geri kalmamak,

b — Ferdi veya topluluk başarılarını mükâfalandırmak ve taltif etmek,

c — Daima sanatın koruyucusu olarak sanatkârı mânen teşvik etmek,

ç — Marifetin iltifata tâbi olduğunu unutmayaarak sanatkârın maddeten tatminine imkân hazırlamak.

III) Devletin Musiki Bakımından Plânlayıcılığı:

Yapıcı veya destekleyici durumunda olmaksızın devletin sadece plânlayıcı durumda olması gereken hallerin varlığı aşikârdır. Aslında Devletin çıkardığı ve musiki hayatını ilgilendiren bütün kanun, karar ve nizamlar —çeki düzen verme amaçları dolayısıyla— belli bir plânın ve belli bir musiki politikasının esaslarını teşkil etmektedir.

Bugünkü Türk Musikisinin genel rotasını Devletin çizmesi ve ona yön vermesi gerektir. Bu rota ve bu yönün Türk Musikisini selâmete ulaştırıcı olduğu unutulmayarak musikinin her dalındakilerin faydalı ve daha faydalı olmak, yaratıcı ve daha yaratıcı olmak yolundaki arzu ve cehdlerini, çalışma ve çabalarını müsbete ulaştırmak için plânlar yapılmalıdır.

Dâvanın zorluğu nelerin, nasıl yapılacağından çok, dâvaya sınıksız sarılmadadır. Dâvaya sınıksız sarıldığı takdirde elbette gözüm yolları bulunmakta gecikilmeyecektir.

Bir kere daha tekrarlayalım ki millî musikimizin çeşitlenmesi bakımından dâvaya Devletin alâka ve müdahalesi şarttır. Bu alâka ve müdahale olmadan musiki dâvamızın ne köklü olarak anlaşılması, ne de köklü gözüm yollarının araştırılması mümkün bulunmamaktadır. Muhakkak ki Devletin bu dâvaya eğilmesi ferahlatıcı bir havanın esmesine ve başarıya güvenin tazelenmesine vesile olacaktır.

Böylece millî musikimizin mutlu yarınlarına ulaşmasında —bestekârdan Devlete kadar— rol sahibi olanları UYARMAK ve KUTSAL GÖREV BAŞINA ÇAĞIRMAK'la sözlerimi bitiriyorum.

Neşriyat-Tenkid-Tahlil

Milletlerin Taklidi

İ. Semahaddin CEM

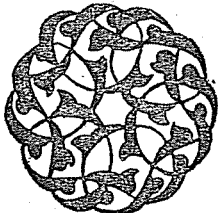
limize geçen Pakistan Postası Mecmuasının bir nüshasında (Şubat - Mart 1968, sayı 2 - 3) nesrolunmuş «Lâik bir devlet» başlıklı yazıda dikkatimizi çeken iddia ve düşüncelerden bazılarını kısaca belirtelim:

«Bir kere, teokrasi fikri İslâm dinine yabancıdır. Pâkistan'ı dini bir devlet olarak yaratma (!) fikri aslâ kurucularının aklında yoktu.. İslâm dini, gittikçe kaynaklarından uzaklaşarak yenilik yerine sathiliği tanımıştır.. Bunun neticesi, hayatın ilerlemesine mukabil İslâmiyetin asırlarca geride kalması olmuştur. İslâmiyet dinamik ve tam bir nizâm olmaktan çıkmış, daimi ilerliyen bir dünyada geriye doğru itici bir kuvvet olmuştur. Pâkistan kat'iyyen bir din devleti değildir. Her ne kadar Pâkistan'ın doğusunda din unsuru mühim bir rol oynadıysa da şimdiye kadarki hükümetler dâima lâik bir politika gütmüşlerdir..»

Pâkistan, son zamanlarda Anayasasının bir maddesinde din ve devleti birbirinden ayrı ayrı kabul ederek lâik bir devlet olduğunu ilân eylemiştir. Bu, Batı hristiyan Avrupa dünyasına müslüman âleminden açılan yeni bir pencere demektir.. Hristiyan ilâhiyat ve hukukunun zarurî bir neticesi olarak Avrupa'da zuhur ve teessüs eden lâiklik, Doğu İslâm devletlerini garip bir câzibe ve cezbe ile kendine doğru çekmektedir. Bütün buna benzer hareketleri İslâm'a nisbet ederek yapmak doğru değildir. İslâm lâisizmi'nin Batı hristiyan lâikliğine ihtiyacı yoktur. İslâmiyet tamdir, onun eksik hiçbir tarafı bulunmaz!

Bütün dünya bilir ki teokrasi fikri İslâmın özünde vardır ve İslâm'da devlet tamamen teokratiktir. Mülkün mâliki hakikatte Allah'dır; insan, mülkü Allah nâmına idare eder. Mezkûr makaleye imzasını atmayan muharririn bu hususta pek cahil olduğu, Umumi Âme Hukukunu birazcık olsun gözden geçirmedeği anlaşılıyor. Lâkin böyle atmalarla, uydurmalarla makale yazılmaz.

Gittikçe kaynaklarından uzaklaşarak yenilik yerine sathiliği tanıyan (hâşâ!) İslâm dini değil, yazı sahibinin zihniyetidir.

İslâm dini aslâ böyle sathilikleri kabul etmez. Müslümanların kendi hatâlarını aziz dinimize mal etmeğe kalkmak eski, köhne, mantıksız, hattâ müfteriyâne bir misyoner propagandasıdır. İslâmın rûhu bundan münezzehtir. Asırlarca geride kalan yine (hâsâ!) İslâmiyet değil, İslâmı böyle yanlış anlıyan câhil mantığıdır!

D inamik ve tam bir nizâm olmaktan İslâmiyet hiçbir zaman çıkmamıştır! O, tekrar tekrar hâsâ, geriye doğru itici bir kuvvet de olmamıştır! Bunlar nasıl cümlelerdir? Nasıl bâtil iddialardır? Yazının muharriri İslâmiyeti düpedüz tezyif ve tahkir etmektedir. Mecmuanın mes'ullerini insaf ve iz'âna dâvet ederiz.

İslâm âlemi, taklidden ne zaman kurtulacaktır? Makale sahibinin iddiasına göre, Pakistan bir İslâm devleti değildir, o artık lâik bir devlettir. Buna bir diyeceğimiz yoktur; karışamayız. Fakat, bir iş yaparken, İslâmı olmayana İslâma yakıştırmağa kalkmak hiç de akîl ve mantıkî bir hareket tarzı değildir.

Demek ki, Pâkistan'ı şimdiye kadar bir müslüman devleti sananlar aldanmışlardır. Yazının muharriri kimse, Pakistanın lâik —yani islâm dışı— bir devlet olduğunu, dinle alâkası bulunmadığını kat'iyetle belirtmektedir. Biz de hakikati bu makale vesilesiyle öğrenmiş bulunuyoruz.

Biz mezkûr yazının daha ziyade İslâmiyetle doğrudan doğruya alâkalı iddia ve tevillerini baştanbaşa hatâlı ve kusurlu bulduğumuz için onları reddediyoruz. Muharririn iddiaları hilâfına İslâmiyet hiçbir asırda geri kalmamış, birçok millet ve kavimleri asırlarca zaferden zaferâ ulaştırmış, böylece putperestliği yıkmıştır.

İslâmiyet dâima dinamik ve tam bir nizâm olarak yeryüzüne yayılmıştır, bugün de bu haysiyetle yayılmaktadır.

İslâmiyet yine dâima ileriye en ileriye itici kuvvet olmuştur.

Müslümanlar için yeryüzünde peşinden gidilecek ve taklid edilecek tek şahsiyet Hazreti MUHAMMED Aleyhisselâmdır. Müslüman, başka taklid bilmez ve bilmemelidir.

P âkistan Postası Mecmuasındaki bu yazının sahibi, ancak câhiliyyet devrini idrâk edebilen bu asır için misli görülmemiş bir tevile ileri diye vasıflandırıyor. Medeniyet ahlâk ve faziletle, mânevî değerlerle ve din ile ölçülür, tayyare ve televizyonla veya apartmanla değil!

Aynı mecmuanın bir başka sahifesinde nüfus plânlaması yazısı yer almıştır. Bunu okuduktan sonra, «İslâm Nazarında Doğum Kontrolü» eserinin sahibi büyük mütefekkir Mevduđ'yi hatırlamak mümkün müydü? Mevduđ'nin hakkı var!

Hareketin hikmeti...

HASAN AKTUŒ

B ir Mevlevi Hak aşığı, topuklarına basa basa dönüyordu. Ve (+20) ışık yılı mesafe uzaklıktaki samanyolunun ucundaki bir yıldız, o dünyamızdan, yüzbinlerce misli cesameti ile, aynı huşu içinde dönmekte idi. Güneş dönüyordu, ay dönüyordu, dünya dönüyordu, hatta bir zerreciğin «Atom» yapısını teşkil eden Proton bir güneş azameti ile kendi ekseni etrafında dönerken, uyduları olan Elektronlar, aralarındaki 10 m. lik cüz'i mesafeye aldırış etmiyerek, 2000 km./saniyelik bir sür'at aşkı ile dönüyorlardı.

Her şey hareket halinde idi, Evren dediğimiz boşluk içinde. Yol bitmiyor, İlahî kudret tükenmiyor, menzile varılmıyordu bir türlü. Bu kadar hız, bu kadar aşk ve bunca arzu, ulaştıramamıştı bunların tekini bile hedeflerine. Mevlevi aşığının ulvî ruhu, beden kafesini parçalamak azmi ile coşmuş, et ve kemikten terekkep etmiş gövde kalıbını döndürmekte idi. Cansız gibi görünen maddenin zerresindeki Proton ve Elektronlar, hapsolündükleri Atom kabuğunu parçalayıp, hasretini çektikleri bir menzile ulaşmak çabası içinde idiler. Ve mütemadiyen Herkül burcuna doğru hızla akmakta olan güneş manzumesi, sanki bu menzili aşıp, daha başka menzillere ulaşmak istercesine, hızla boşlukta koşup gitmekte idi. Hareket hareket, sonsuzluğa doğru akan bir hareket. Ve sonu gelmeyen bir hasret...

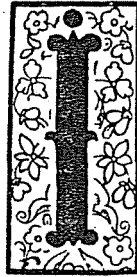
C enab-ı Hakkın «Beni bütün canlı ve cansız varlıklar tesbih eder; fakat siz göremezsiniz.» yüce kelâmı, bu İlahî hareket içinde tahakkuk etmişti sanki. Ama bitmiyor, tükenmiyordu ki bu hareket seyirinin mesâfesi ve bir türlü hedefine ulaşamıyordu bu İlahî yolun muktaddes yolcuları.

Bu ızdırabın elemi ile yanan canlı ve cansız varlıkların imdadına, bereket versin ki, gene İlahî kudretin sahibi, Mevlâmız; Kur'an-ı Keriminde: Boşlukta akıp giden bu seyyarelerin, bir zaman sonra sükûta kavuşacağını müjdeliyordu bizlere. İşte o zaman, kıyamet kopmuş, her şey altüst olacaktı amma, bu misali görülmemiş fırtına, maddeyi yok ediyor, ruhu ebedileştiriyordu. Madde kafesinden sıyrılan ruh, mâna âleminde bir anda öyle merhaleler kat ediyordu ki, Mirac-ı Ahmed'in A.S. yolculuğu gibi. Her varlık, aradığı ve ulaşmak istediği hedefi bulmuş, Maşukunun nur cemaîni temaşa etmekle, menziline oturmuş olacaktı böylece...

Haberler

KADIKÖY VAİZİ MEHMET ÇİÇEK TEVKİF EDİLDİ

İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü üçüncü sınıf öğrencisi ve Kadıköy merkez vaizi Mehmed Çiçek, 11 Eylül Cuma günü yaptığı vaazında «hilâfet istediği» iddiasıyla ilerici Prof. H. N. Kubalı tarafından ihbar edilmiş ve ilk sorgusunu müteakip tutuklanmıştır. Arkadaşımız o günden buyana Üsküdar Paşakapısı Cezaevinde yatmaktadır.

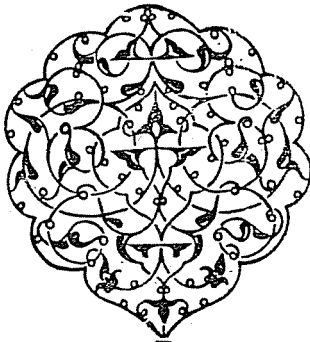
Dr. Faruk Ayanoglu'nun cenaze merasimi dolayısıyla Kadıköy Osmanağa Camiine uğrayan, namaz kılmayıp avluda bekleyen meşhur Anayasa Profesörü Kubalı, büyük bir gayretkeşlikle, camide hazır bulunan Cumhuriyet Başsavcısı ve diğer hukukçulara rağmen konuşmada suç görmüş ve vaizi şikâyet etmiştir. Bununla da yetinmeyen Kubalı, gerçekten rejimi tehdit eden büyük bir vak'a tesbit etmişcesine birçok yerlere mektuplar yazmış, irtica ile mücadele davetiyeleri çıkarmış, ortalığı karıştırmaya çalışmıştır. İfade için geldiği Adliyede gençler tarafından ağır hakaretlere mâruz bırakılan Kubalı, düştüğü aşağılık durumu örtmek için «vatan vazifesi yaptığı»ndan bahsetmiş, kendi kendisini kahraman ilân etme yoluna gitmiştir.

Bir hukuk profesörü olan ve Anayasa havariliğini kimseye vermek istemeyen Kubalı, ihbar ettiği vaiz Mehmed Çiçek'in «Memurin Muhakemat Kanunu» na göre yargılanmasının gerektiğini bilmezden gelerek tevkifinde isticlal göstermiştir. Diğer taraftan Kadıköy Savcısı Rifat Aslanoglu da «vaizlerin devlet memuru olduğunu bilmediğini» söylemiş, verilen tevkif kararını haklı göstermeye çalışmıştır. Bu itiraf yalan değilse Türk Adliyesi için bir züldür.

Adli ve idari sorgusuna kelepçe vurularak götürülen arkadaşımızın baştan beri mâruz kaldığı bu kanunsuz muameleler, memleketimizdeki «kanun iflâsı» nun ve bazı kişilerin kanun üstü sayıldığına açık delilleri olarak tarihe intikal etmiştir..

Mehmed Çiçek'in, tahsil, söz ve vicdan hürriyetlerinin, devlet memurluğu vasfının gözönüne alınmadan tevkif edilmesi, bütün devlet memurlarını haklı bir endişeye sevk etmiştir.

Verilen tevkif kararı yüzünden arkadaşımız, güz dönemi im-

tihanlarına girememiştir. Belki arkadaşımızın bir yıl kaybetmesine sebep olacak olan bu durum, arkadaşımıza yapılan ikinci bir zulümdür.

Cezaevinde ziyaret ettiğimiz Çiçek, hâdisenin adı bir tertip olduğunu, kendisinin iddia edilen hususları iddia edildiği şekilde ele almadığını, iftiraya uğradığı için üzülmeyeceğini, her şeyin mahkeme safahatinde meydana çıkacağını» söylemiş, «kanun adına yapılan kanunsuzluklardan üzüntü duyduğunuz» belirtmiştir.

Gerçekten tel'ine lâyık olan bu olayı ve müsebbibini birçok kuruluş yayınladıkları bildirilerle tel'in etmişlerdir.

Öte yandan, arkadaşımıza fahri avukatlık teklif edenlerin ve şahitlik için müracaat edenlerin adebi bir hayli kabaraktır.

Tevekkeli dememişler: «Hak yumruklandıkça kuvvételir» diye..

● T.I.E.T.F. NİN BİLDİRİSİ

Mehmet Çiçek'in tevkifi çeşitli kuruluşlar tarafından tenkid edilmiştir. Bu arada Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi de bir basın bildirisi ile olay hakkındaki görüşlerini umumî efkâra açıklamıştır. Bildiri aynen şöyledir:

BASIN BİLDİRİSİ

● Son günlerde yine sol tahrikçiler, yeni komplolar hazırlayarak Türk umumî efkâr-ı umumiyesini tedirgin etmek ve demokratik nizama yıpratmak çabası içindedirler. Sun'î hâdiseler icad ederek, efkârı umumiye ve Türk adliyesini yanlış kararlara sevk etmek, bir takım yüksek öğrenim gençliğini sokağa dökmek ve memleketimizde yeni bir anarşi meydana getirmek amacıyla olan bu hareketler, solun akıl hocaları tarafından plânlanmaktadır. Daha bir hafta önce «Devrimci Eğitim Şurasında İmam - Hatip Okulu diplomalarının yalnız din işlerinde geçerli olmasını ve başka bir yüksek okula devam hakkının verilmemesini talep eden, ortaçağın engizisyon zihniyetine sahip solcu profesör Muammer Aksoy ile Kadıköyde vaizlik yapmakta olan bir arkadaşımızın konuşmalarını hazmedemiyerek, «hilâfet istiyor» iddiasıyla, aynı konuşmaları dinleyen cumhuriyet başsavcısı su-

sarken, büyük bir gayretkeşlikle sulara buraya mektuplar yazarak ortalığı velleveye vermeye çalışan malûm profesör Hüseyin Nail Kubalı'nın sahnede olmaları bu iddiamızı doğrulamaktadır. Diğer taraftan bazı siyasilerle sol basının bu olayı körüklemeleri de yine aynı gayeye hizmet içindir. Köşelerinde sık sık İmam - Hatip Okulları, İslâm Enstitüleri ve İlahiyat Fakültesine sataşan ve bu müesseseleri münevverler nazarında birer öcü gibi göstererek, demokratik rejim için tehlikeli olduklarını yazan bazı kirahık kalemler de aynı gayenin göçatanlığını yapmaktadırlar.

Şurası unutulmamalıdır ki, Türkiye demokrasinin hâkim olduğu bir memleketdir. Demokrasilerde, sol rejimlerde olduğu gibi mutlu azınlıklar değil, umurun kanaatine tercüman olan anayasa ve kanunlar hâkimdir. 1961 anayasamız, 19. maddesinde «herkes vicdan ve dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir» demekle din hürriyetini, 20. maddesinde, «herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir veya yapabilir.» hükümleriyle düşünce hürriyetini, 21. maddesinde, «herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir» demekle tahsil hürriyetini tanımış ve 30. maddesiyle de suçluluğu hakkında kuvvetli belirtir bulunan kişilerin ancak kaçması veya delilleri yok etmesi veya değiştirmesinden korkulduğu zaman ve hâkim kararı ile tutuklanabileceği belirtilmiştir. Bütün bu maddelerin ışığı altında:

1 — Din hürriyetine baskı yapılamaz. Diyanet İşleri Başkanlığı mensupları 633 sayılı kanuna göre faaliyetlerini yürütürler. Din adamının arkasına polis takılarak ona, eşkiyaya yapılan muamele yapılamaz.

2 — Düşünce hürriyeti kısıtlanamaz. Herkes istediği gibi düşünebilir ve bu düşüncesini arzu ettiği yolla açıklayabilir. Düşünce ve kanaatlere hayat hakkı tanımamak demokrasiye aykırıdır.

3 — Her Türk vatandaşı ilim yapma hürriyetine sahiptir. İmam - Hatip Okulu mezunlarına istedik-

leri yüksek okul ve fakültelerde tahsil yapma hürriyetini tanımak Anayasaya aykırıdır. İmam - Hatip Okulu öğrencileri esir askerlerin çocukları değildirler. Kabiliyetleri hangi yönde ise o sahada tahsil yapabilir ve vazife alabilirler.

4 — Maznun durumunda olan her Türk vatandaşı, Anayasada gösterilen şartlar haricinde tutuklanarak hapsedilemez. Hele bir devlet memuru ise bu, ancak idari takibattan sonra gerçekleşebilir. Bu bakımdan Kadıköy vaizi Mehmet Çiçek'in idari takibatı bitmeden alelacele tevkif edilmesi Anayasaya aykırıdır. Adalet Cihazının tarafsızlığını zedeleyicidir. Bu durum, bütün devlet memurlarını haklı bir endişeye sevkedecektir.

Bu sebepten, idari takibat bitinceye kadar Mehmet Çiçek'in derhal tahliye edilmesi ve suçu sabit oluncaya kadar gayri mevkuf olarak soruşturmaya devam edilmesi lazımdır.

Mukaddesatçı Yüksek Öğrenim gençliği olarak şunu ifade etmek isteriz:

Bir takım sun'î hâdiseler meydana getirerek bunları müslüman halkımızın üzerinde Demokles'in kılıcı gibi kullanmak sevdiğine düşen zihniyetin, komünizmin, Anarşizm'in, Emperyalizm'in, Faşizm'in, Siyonizm'in ve Sosyalizm'in karşındayız ve daima karşısında olacağız.

Demokrasiye inanıyor ve onun, milletimizin dertlerine deva olacak şekilde işletilmesini ilgililerden bekliyoruz.

Cahid BALTACI

Genel Başkan

● BU YIL 11 İMAM - HATİP OKULU AÇILDI

58 il ve ilçemizde açılmış bulunan İmam - Hatip Okullarımıza 1968 - 1969 ders yılında tedrisata başlatılan 11 İmam - Hatip Okulu da eklenince memleketimiz 69 İmam - Hatip Okuluna sahip oldu. Yeni okullar şu illerde açılmıştır:

Adıyaman, Amasya, Bilecik, Boyabat (Sinop), Çankırı, Kars, Muş, Nevşehir, Siirt, Van, Zonguldak.

Yeni okullarımızın memleket Maarifine hayırlı olmasını dilerken

Maarif Vekâletimizden de «kazalarda İmam - Hatip Okulu açılmaz» saplantısından kurtularak, fedakâr halkımızın hazırlamış bulunduğu diğer İmam - Hatip Okullarını da tedrisata başlatmasını bekliyoruz.

MAARİF BAKANLIĞINA MUHTIRA VERİLDİ

İmam - Hatip Okulu Mezunları Federasyonu ve T.İ.E.T.F. tarafından Maarif Bakanlığına memleketimizdeki dini eğitimin çeşitli yönlerini ele alan bir muhtıra verilmiştir.

Muhtıra aynen şöyledir:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA ANKARA

Şimdiye kadar ilgililerle yaptığımız temaslar ve bu maksatla tertip ettiğimiz geziler neticesinde, yerine getirilmesinin zaruretine kani olduğumuz meseleler maddeler halinde aşağıya çıkarılmıştır:

1 — Halkımızın milyonlar sarfederek İlçe merkezlerinde yaptıkları İmam - Hatip Okulları tedrisata açılmalıdır.

2 — Büyük vilâyetlerimizde Akşam İmam - Hatip Okulları açılmalıdır.

3 — İslâm Kız Kolejleri açılmalıdır.

4 — İmam - Hatip Okulları Mezunları Sosyal Öğretim yapan Fakültelere girebilmelidir.

5 — Senelerden beri çıkmayan İmam - Hatip Okulları müfredat programlarının bir an önce çıkarılarak yürürlüğe konulması sağlanmalıdır.

6 — İmam - Hatip Okulları yönetmeliği bir an önce çıkarılmalıdır.

7 — İmam - Hatip Okullarına meslekî tabikât dersi konulmalıdır.

8 — Yüksek İslâm Enstitüleri müfredat programları bir an önce çıkarılarak bir an önce yürürlüğe konulmalıdır.

9 — Yüksek İslâm Enstitüleri Yönetmeliği bir an önce çıkarılmalıdır.

10 — Yüksek İslâm Enstitüleri-

né alınan öğrenci kontenjanları artırılmalıdır.

11 — Yüksek İslâm Enstitüleri-ne giriş imtihan şekli değiştirilmeli, sıralama usulü esas alınarak puanlamaya göre kontenjan nisbetinde talebe alınmalıdır.

12 — Yüksek İslâm Enstitülerine ayrılan Asistan kadroları, ihtiyaca binaen genişletilmelidir.

13 — Orta dereceli okullarda okutulan Din Dersleri, bu derslerin ciddiyetine binaen, inanan ve liyakatli öğretmenler tarafından okutulmalıdır.

Gerek manevî kalkınmamızın istenilen müsbet hedefe ulaşarak «Yaygın Din Eğitimi» politikasının gerçekleşmesi ve gerekse bir takım huzursuzlukların önlenerek maduriyetlerin giderilmesi bakımından gayet lüzumlu olan yukarıdaki hususların bir an önce yerine getirilmesine emir ve müsaadelerinizi saygıyla arz ederiz.

Mehmet
KARAMAN

Cahit
BALTAÇI

ENDONEZYA'DA YENİ BİR İSLÂM ÜNİVERSİTESİ

25 Temmuz 1968 de Endonezyanın başşehri Bandung'da Büyük İslâm Üniversitesi açılmıştır. Üniversitede hususiyle İslâmî ilim dalları tedris edilecektir.

Açılış merasiminde Devlet Velîli Hacı Dr. Edhem Halid İslâmî ilim hayatından söz etmiştir.

Üniversitenin rektörlüğüne Prof. Hacı Enver Müsedded tayin edilmiştir. (The Muslim World - Karâşi)

SUHARTO'NUN ÇAĞRISI

Endonezya Başkanı General Suharto geçenlerde Cakarta İslâm Enstitüsünden bir grubu kabul ettiği sırada, müslüman âlimlerini Endonezyada islâmî yaymağa dâvet etmiştir. General Suharto aynı zamanda Endonezyada mevcut çeşitli İslâmî gruplar arasındaki ihtilâfın giderilmesini, bu hususta samimi gayretlerin sarfedilmesini de rica etmiştir. (Muslim News - Güney Afrika)

SİYER KONUSUNDA EN ESKİ ESER BASTIRILYOR

Fas hükümeti yakında 151 H. tarihinde vefat eden İbn İshak'ın siyerini bastıracaktır. El yazması

eserin yegâne nüshası Kayravan Üniversitesi kütaphında bulunmaktadır. Maalesef eserin tamamı mevcut değildir. Ancak bir bölümü mevcuttur. Fas Kültür İşleri Bakanını Muhammed el-Farâşi tarafından bildirildiğine göre el yazması eseri bulan Prof. Muhammed Hamidullah'dan eserin baskıya hazırlanması rica edilmiştir.

T.İ.E.T.F. GENEL İDARE HEYETİ TOPLANDI

T. İ. E. T. Federasyonu Genel İdare Heyeti 3 aylık müted toplantılarının dördüncüsünü 17 - 19 Ekim günlerinde Genel Merkezde yapmıştır.

3 gün devamlı çalışan İdare Heyeti, yeni ders yılı başında enstitü ve talebe meseleleri üzerinde hassasiyetle durmuş ve kısa zamanda çözümlenmesi gerekli hususları görüşmüştür.

İslâm Enstitülerinin akademi olması için yapılan çalışmalar değerlendirilmiş, bu hususta hazırlıkları bitmiş bulunan «Neden Akademi?» kitabının bastırılması ön görülmüştür.

Enstitü yönetmelik ve programları, giriş imtihanları şekli, belgelenme, asistanlık, yurt dışında doktora yapma, devam durumu, mezunların felsefe grubu derslerine girebilmesi gibi meselelerde çalışmayı ve çalışma esaslarını tesbit etmiş bulunan idare heyeti, yayımlar ve İslâm Medeniyeti meselelerini de görüşmüştür. Alınan bir kararla İslâm Medeniyeti'nin abone durumunda indirim yapılmıştır. Yeni karara göre:

Yıllık abone ücreti talebe için 20 TL. Yıllık abone ücreti halk için 25 TL. olacaktır ve bu karar Ağustos 1968 den itibaren abone olmuş veya eski abonelerini yenilemiş olan abonelerimize de 2 şer sayı mecmua fazla göndermek suretiyle uygulanacaktır.

İdare Heyeti ayrıca 4 yüksek İslâm Enstitüsünde Talebe Cemiyetleri ile birlikte «abone kampanyası» açılmasını da karar altına almıştır. Federasyon İdare Heyeti T. İ.E.T.F. Kültür Genel Müdürlüğü'nün Mi'raç Kandili münasebetiyle Süleymaniye Camiinde tertip ettiği Mevlid merasimine beraberce iştirak ettikten sonra toplantıya son vermiştir.